

**Міністерство освіти і науки України
Технологіко – економічний коледж
Білоцерківського національного
аграрного університету**

ПРАВознавство

**Методичні вказівки для
самостійної роботи
студентів**

**м. Біла Церква
2019 рік**

Правознавство

Студента

Групи _____

Укладачі

Лендрик Людмила Павлівна - викладач соціально-економічних дисциплін Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського НАУ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Пендер Олена Віталіївна – викладач соціально – економічних дисциплін Технологіко – економічного коледжу Білоцерківського НАУ, спеціаліст I категорії.

Рецензент

Єрохіна Надія Миколаївна - викладач соціально-економічних дисциплін Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського НАУ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Розглянуто та затверджено
на засіданні предметної комісії
соціально-економічних дисциплін

Методичні вказівки призначені для організації самостійної роботи студентів на заняттях та в позанавчальний час.

Кожна тема включає розгляд конкретних питань, основні терміни і поняття, довідковий матеріал. Зошит дає можливість перевірити якість засвоєного матеріалу, використовуючи контролюючі завдання, тести, задачі, порівняльні схеми та інші форми контролю.

Рекомендовано для викладачів і студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

Зошит відповідає програмі, затвердженій Міністерством освіти і науки України.

ЗМІСТ

Стор.

➤ Основи теорії держави і права.....	2
➤ Основи конституційного права України.....	15
➤ Основи адміністративного права України	24
➤ Практична робота № 1.	32
➤ Основи цивільного права України.....	34
➤ Практична робота № 2.....	53
➤ Основи сімейного права України	55
➤ Практична робота № 3.	65
➤ Основи трудового права та правові основи соціального захисту населення.....	68
➤ Практична робота № 4.	81
➤ Практична робота № 5.	83
➤ Основи господарського права	85
➤ Основи аграрного права	89
➤ Основи земельного та екологічного права.....	95
➤ Основи фінансового права	105
➤ Основи кримінального права України.....	109
➤ Практична робота № 6.	117
➤ Основи правоохоронної діяльності.....	120

ТЕМА: ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

План

1. Походження, виникнення держави і права. Історичні типи держави.
2. Поняття і сутність держави, форми держави. Функції, апарат держави.
3. Правова і соціальна держава.
4. Соціальні норми, їх види.
5. Норми права. Ознаки та призначення права, система права, джерела.
6. Правопорушення і юридична відповідальність.

Послідовність вивчення теми

1. Походження, виникнення держави і права. Історичні типи держави.

1. Пригадайте поняття, дайте відповіді на питання.

Правознавство

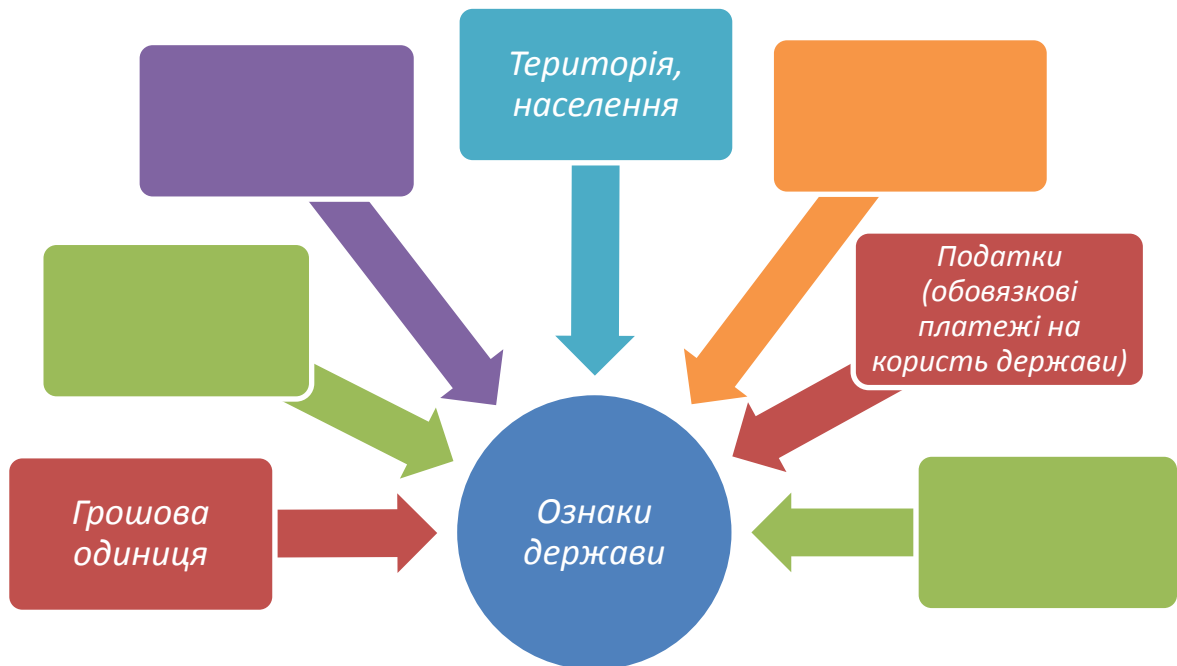
Право

Чого ви очікуєте від вивчення курсу «Правознавство»?

Користуючись підручником, дайте відповіді на питання і закінчіть схему

Держава – це _____

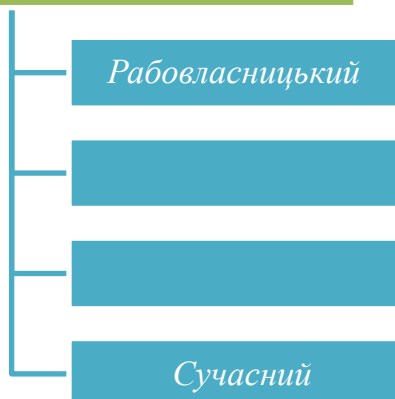
Поясніть причини появи держави та встановіть зв'язок між ними

Причини виникнення держави			
Три великі поділи праці (виділення скотарських племен, відокремлення ремесла від землеробства, поява торгівлі)	Поява надлишкового продукту, патріархальної сім'ї, приватної власності та майнової нерівності	Утворення великих груп людей з протилежними інтересами і виникнення соціальних конфліктів	Неспроможність суспільної влади первісного ладу врегулювати суперечності й конфлікти; виникнення Держави, як політичної організації публічної влади

Коментар _____

Історичний тип держави - це сукупність найбільш суттєвих ознак, властивих державам, що існували на певних етапах історії людства.

Історичні типи держав

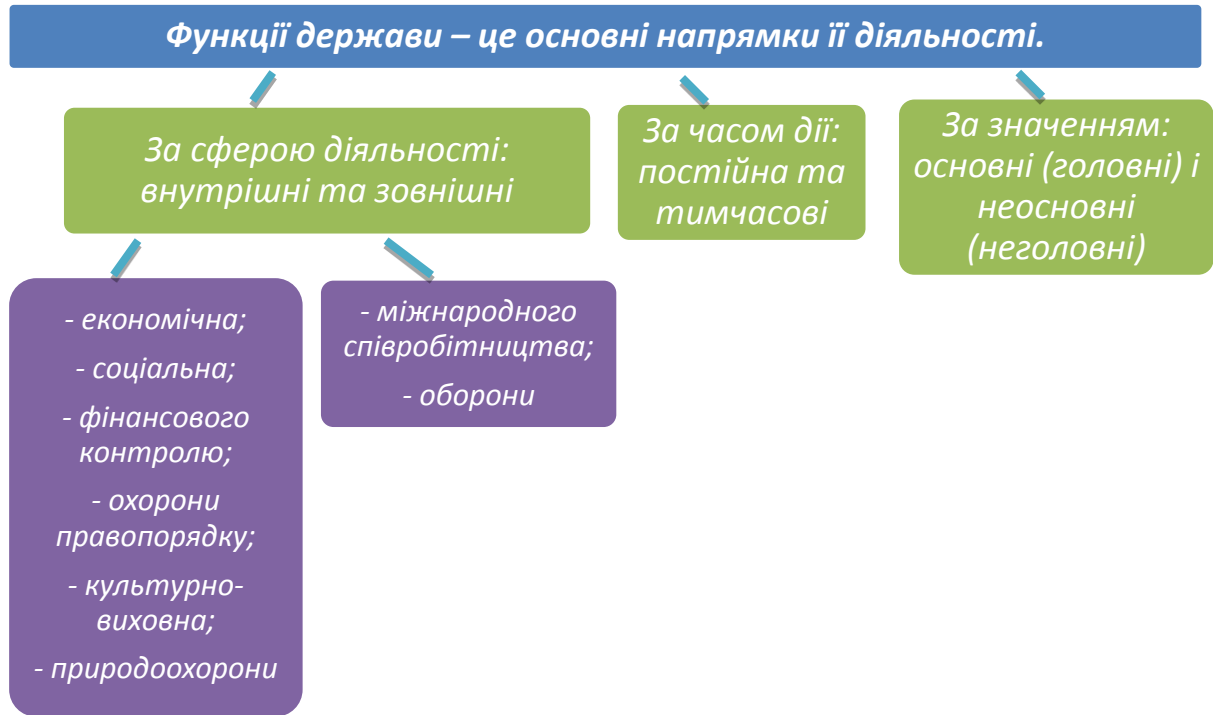

Перерахуйте теорії виникнення держави та поясніть їх суть

Теорії виникнення держави	Суть
Теологічна	Джерелом державної влади є воля Бога

2. Поняття і сутність держави, форми держави. Функції, апарат держави.

1. Вивчіть питання «Функції держави».

Завдання.

Визначіть види функцій держави.

- 1) Забезпечення народовладдя – _____
- 2) Встановлення і підтримка дипломатичних відносин з іноземними державами – _____
- 3) Організація освіти - _____
- 4) Інтеграція у світову економіку – _____
- 5) Створення умов для розвитку виробництва – _____
- 6) Участь у врегулюванні міжнаціональних і міждержавних конфліктів – _____
- 7) Організація виробництва на основі визнання й захисту різних форм власності – _____
- 8) Боротьба з міжнародною злочинністю – _____
- 9) Зняття й пом'якшення соціальних протиріч шляхом справедливої соціальної політики – _____
- 10) Захист державного суверенітету від зовнішніх посягань – _____
- 11) Забезпечення екологічної безпеки, підтримка екологічної рівноваги на території держави – _____

- 12) Охорона культурної спадщини – _____
- 13) Охорона та раціональне використання природних ресурсів – _____
- 14) Заходи щодо повернення культурних цінностей, що знаходяться за кордоном – _____

Поясніть поняття.

Орган держави – це _____

Апарат держави – це _____

Апарат держави включає:

- органи законодавчої влади (парламент);
- органи виконавчої влади (уряд);
- органи судової влади (суд);
- органи контролю і нагляду (прокуратура, інспекції);
- главу держави.

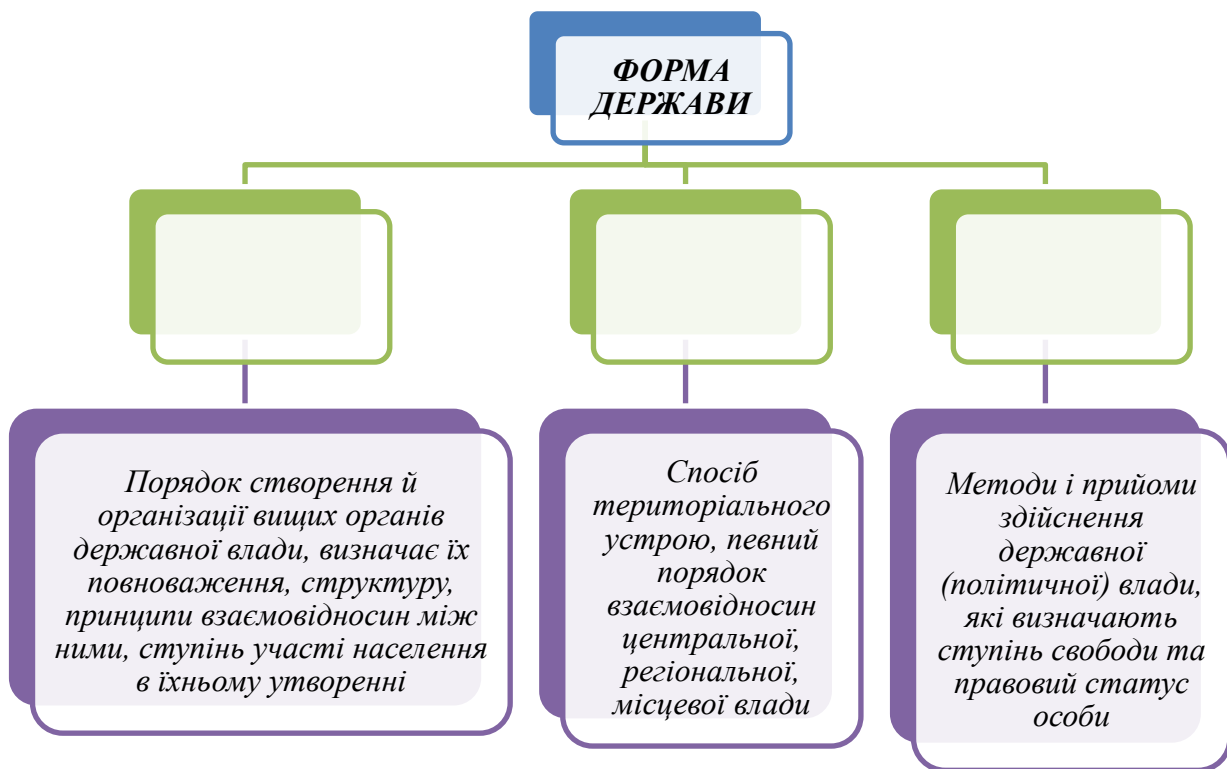
Апарат держави Україна включає: _____

2. На основі схеми поясніть ознаки одного державного органу.

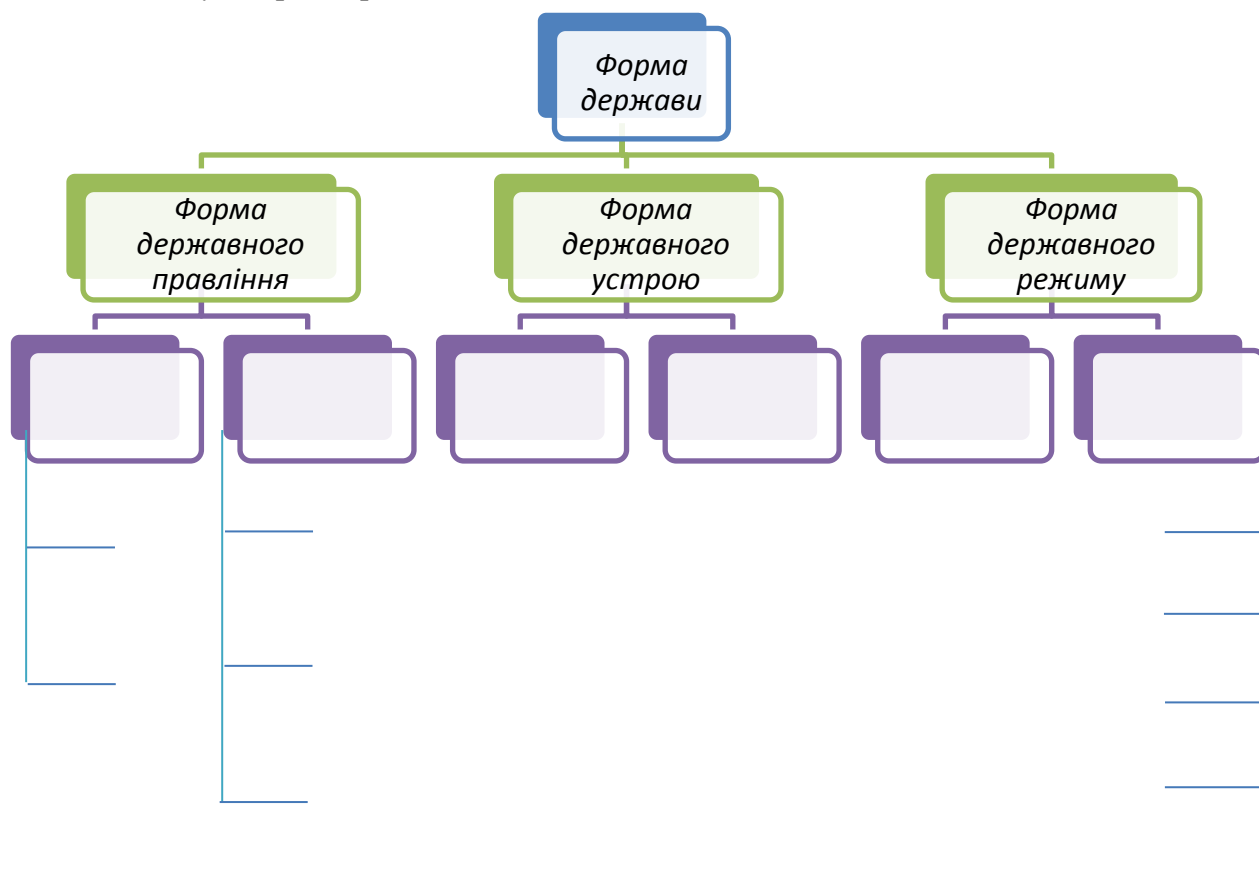

Коментар _____

3. Впишіть у схему відповідні поняття.

4. Закінчіть схему «Форма держави».

➤ За розділом І Конституції України, визначіть форму держави Україна, вказавши використані вами статті:

5. Виберіть правові поняття, які характеризують форми держави. Запишіть відповідні цифри в таблицю.

Форми держави	Правові поняття
Форма правління	
Політичний режим	
Державний устрій	

1. _Президентська республіка
2. _конфедерація
3. _абсолютна монархія
4. _демократія
5. _парламентська республіка
6. _тоталітаризм
7. _авторитаризм
8. _дуалістична монархія
9. _унітарна держава
10. представницька демократія
11. конституційна монархія
12. пряма демократія
13. Федерація

3. Правова і соціальна держава.

1. Пояснити поняття.

Правова держава – це _____

 _____.

Ознаки правової держави :

- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____.

Соціальна держава – це _____

 _____.

4. Соціальні норми, їх види.

1. Дайте відповідь на запитання.

Чи можна жити в суспільстві і не виконувати правила поведінки, прийняті в суспільстві? _____

Для чого потрібні правила, що регулюють поведінку людей в суспільстві? _____

Як називаються правила, що регулюють поведінку людей? _____

Користуючись підручником пояснити поняття.

Соціальні норми – це _____

Види соціальних норм:

Норми моралі – це _____

Звичай, традиції – це _____

Релігійні норми – це _____

Корпоративні норми – це _____

Норми права – це обов’язкові правила поведінки, які мають загальний характер, встановлюються державою з метою регулювання суспільних відносин і нею забезпечуються.

Завдання

Визначіть, про які види соціальних норм йдеться?

На день народження друзям обов’язково слід дарувати дарунки - _____

Діти повинні поважати та слухати батьків - _____

Католицькі священики повинні дотримуватись цілібату (обов’язку не вступати у шлюб) - _____

Невиконання батьками, або особами, що їх замінюють, обов’язків щодо виховання дітей тягне за собою попередження або накладення штрафу від одного до трьох неоподаткованих мінімум доходів громадян - _____

За статутом Співки афганців до організації мають право вступати особи, що несли військову службу у складі обмеженого військового контингенту в Афганістані? _____

Вкажіть, які види соціальних норм порушено в зазначених ситуаціях?

Діти розпалили вогнище у лісі, в результаті чого відбулося загорання - _____

Підліток не поступився місцем у тролейбусі бабусі - _____

Депутат Соціалістичної партії під час голосування у парламенті заявив, що у нього є власна позиція, яка розходиться із лінією партії, і він голосуватиме так, як вважає за потрібне - _____

Андрій та Марина одружилися всупереч волі батьків - _____

Мустафа і Кемаль мусульмани. Одного разу вони випили трохи вина і грали у карти. За цим заняттям їх застав мулла - _____

5. Норми права.

Ознаки та призначення права, система права, джерела.

1. Користуючись підручником, поясніть поняття та закінчіть схеми.

Право – це _____

_____.

Галузь права – це _____

_____.

Існують такі галузі права: конституційне, _____

_____.

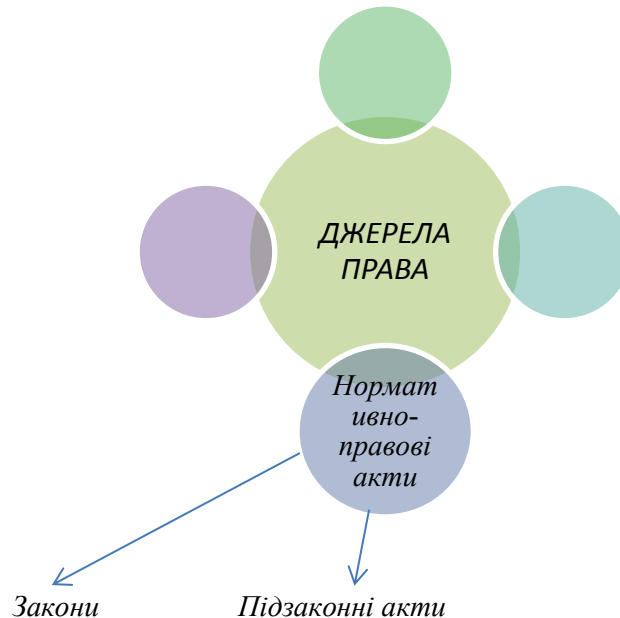
Завдання

Вкажіть, якою галуззю права регулюються наведені приклади правовідносин:

- а) Суд призначив 17-літньому Андрію опікуна _____.
- б) Родина Семиноженків отримала безоплатно 0,10 га землі і індивідуального будівництва _____.
- в) Друзі Микола, Степан та Петро створили товариство з обмеженою відповідальністю, яке буде займатися рекламною діяльністю _____.
- г) Приватний підприємець Анатолій подав декларацію про доходи за минулий рік _____.
- д) За забруднення навколишнього середовища цементний завод було оштрафовано _____.
- е) Президент України видав указ про призначення суддів _____.
- є) Сусід позичив у сусіда інструменти _____.
- ж) Пішохід перебігав вулицю на червоне світло світлофора й був затриманий працівником ДАІ _____.
- з) Івана було прийнято на роботу із випробувальним терміном 10 днів _____.

Функції права – це основні напрями правового впливу на суспільні відносини (охоронна, виховна, інформаційна, регулятивна).

Джерела права – це форма виразу права, спосіб зовнішнього вираження і закріплення правових норм.

Закон – це акт законодавчого органу держави або самого народу;

- регулює найважливіші відносини;
- відображає волю й інтереси більшості народу;
- має вищу юридичну силу щодо інших нормативних актів;
- приймається в особливому порядку.

Підзаконні акти – це акти органів держави, які видаються на основі законів з метою їх виконання.

Види підзаконних актів:

- Укази Президента України;
- Постанови Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим;
- Інструкції та нормативні накази керівників міністерств та інших відомств;
- Розпорядження голів місцевих державних адміністрацій;
- Нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів;
- Нормативні накази й інструкції адміністрацій підприємств, установ, організацій.

6. Правопорушення і юридична відповідальність.

1. Пригадайте поняття, закінчіть схеми, поясніть:

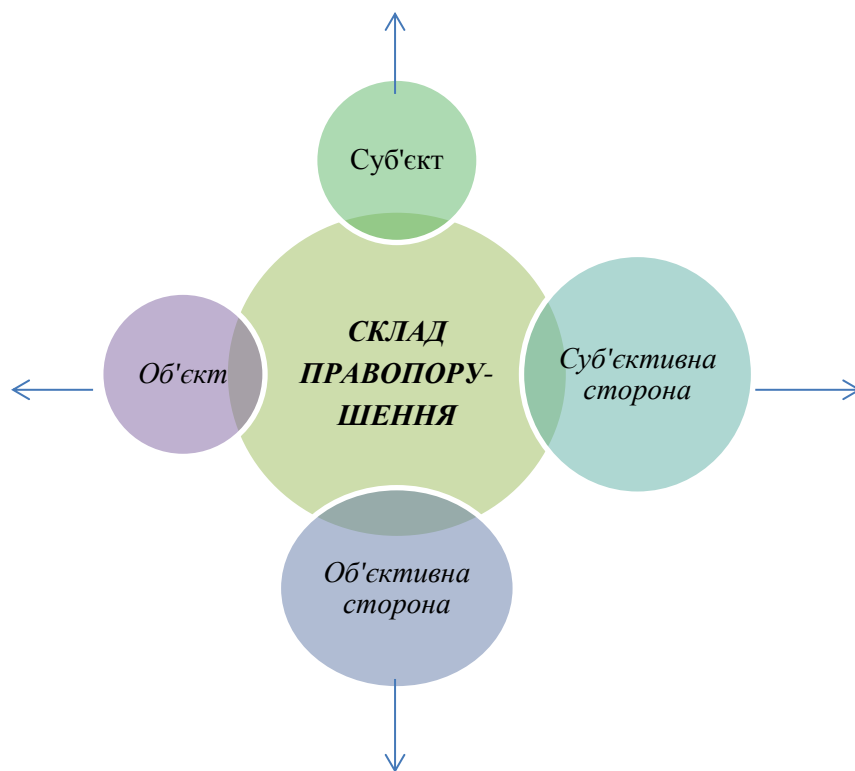
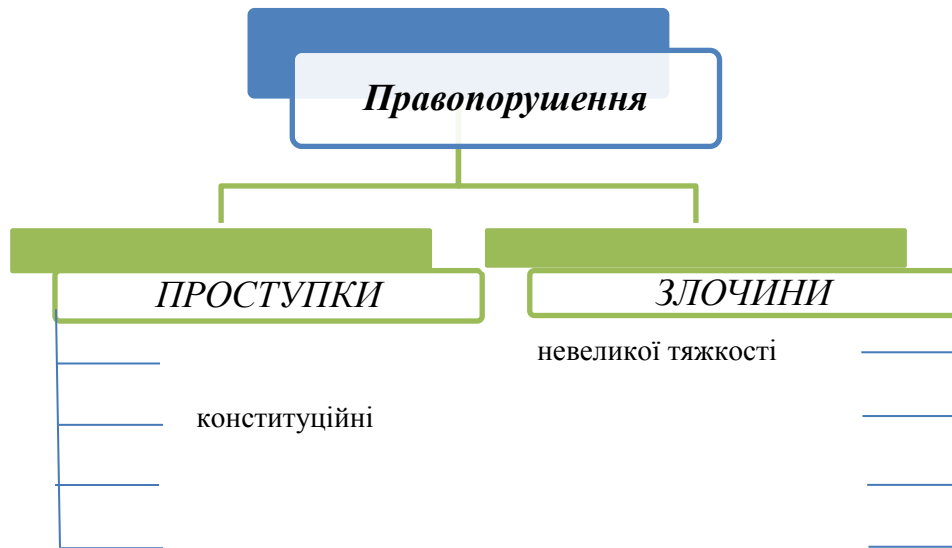
Правомірна поведінка – це _____

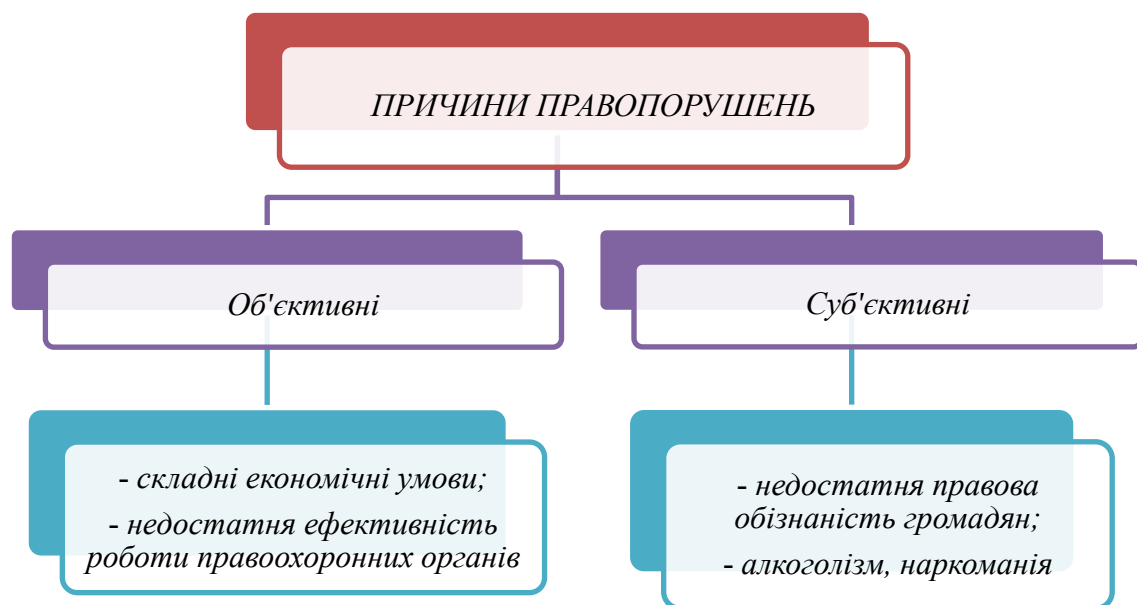
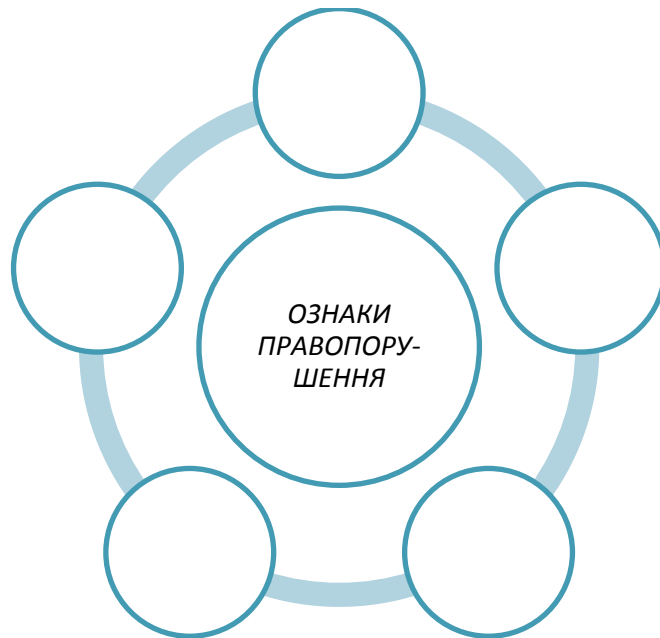
_____.

Протиправна поведінка – це _____

_____.

Правопорушення – це суспільно шкідливе винне діяння, що порушує вимоги правових норм і має наслідком юридичну відповідальність.

Продовжіть речення

Я вважаю, що люди здійснюють правопорушення тому, що _____

Пропорушення тягне за собою юридичну відповідальність.

Юридична відповідальність – це _____

Визначити вид юридичної відповідальності:

- Працівник не вийшов на роботу без поважної причини _____.
- Студент проїхав в автобусі «зайцем» _____.
- Лаборантка, виконуючи дослід, пошкодила лабораторне обладнання _____.
- Двоє підлітків вихопили у жінки сумку й кинулись геть _____.
- Хлопець, граючи у футбол, забив «гол» у віконну шибку сусідів _____.
- За появу на роботі у нетверезому стані, охоронцю Н. оголосили догану _____.
- За рішенням суду майстер зобов'язаний відшкодувати підприємству вартість вкраденої електродрелі _____.
- За грабіж, відкрите вилучення чужого майна, громадянина засудили до 4 років позбавлення волі із конфіскацією майна _____.
- За нецензурну лайку у автобусі та образливе приставання до Пасажирів на громадян Ш. та Д., за рішенням суду, наклали штраф у розмірі по 100 гривень з кожного _____.
- За скоєння злочину законодавчий орган держави усунув президента з посади у порядку імпідменту _____.

Завдання

Установити відповідність між видами юридичної відповідальності та прикладами правопорушень.

1. пошкодження телефонів-автоматів
2. давання хабара
3. пошкодження речі, що є власністю іншої особи
4. систематичне невиконання трудових обов'язків

- А) кримінальна відповідальність
- Б) адміністративна відповідальність
- В) дисциплінарна відповідальність
- Г) матеріальна відповідальність
- Д) цивільно-правова відповідальність

Законність – це _____

Правопорядок – це _____

Перевір себе

1. Юридичний тренажер.

1. Визначити форму держави.

1) Кожні 5 років у країні проводять вибори парламенту - народних зборів.

Після чергових виборів народні збори формують парламент. Держава поділяється на області, котрими керують глави адміністрацій, яких призначає уряд держави.

2) Державу очолює королева, усі закони набувають чинності після затвердження парламентом і підписання королевою. Парламент обирають строком на 7 років. До парламенту входять представники 12 земель, кожна з яких має власний уряд і законодавство.

3) Влада в країні в руках генерала, який очолив державу внаслідок заколоту. Дію конституції зупинено. Крім центральної провінції, до складу держави входять три землі, захоплені внаслідок військової операції. Є обраний парламент, але його влада обмежена.

2. Визначити, чи настане відповідальність у наведеній ситуації, і якщо настане, то яка саме.

Молода жінка перейшла дорогу на червоне світло світлофора, а коли її зупинив поліцейський, пояснила, що вона приїхала з села, раніше не бачила світлофора і не знала значення його сигналів.

Домашнє завдання:

ТЕМА: ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

План

1. Конституційне право - провідна галузь права України.
2. Конституція України як Основний Закон держави. Характеристика загальних засад конституційного ладу України.
3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. Громадянство України.
4. Виборча система України.
5. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні.
6. Президент України - глава держави.
7. Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади.
8. Місцеве самоврядування в Україні.
9. Конституційний Суд України.

Послідовність вивчення теми.

1. Конституційне право - провідна галузь права України.

1. Поясніть поняття .

Конституційне право – це _____

_____.

2. Джерела конституційного права - _____

_____.

До них належать: _____

_____.

2. Конституція України як Основний Закон держави. Характеристика загальних засад конституційного ладу України.

1. Дайте визначення поняттю та допишіть схему.

Конституція – це _____

_____.

Коли була прийнята Конституція України? _____

Чому Конституція України є Основним законом держави? _____

_____.

2. Користуючись Конституцією України запишіть її структуру:

➤ _____;

➤ _____;

➤ _____.

3. Конституційно – правовий статус людини і громадянина, громадянство в Україні.

1. Користуючись Розділом II Конституції України напишіть приклади прав, свобод і обов'язків людини та громадянина:

2. Дайте визначення поняттям:

Громадянство – це _____

Особа без громадянства - _____

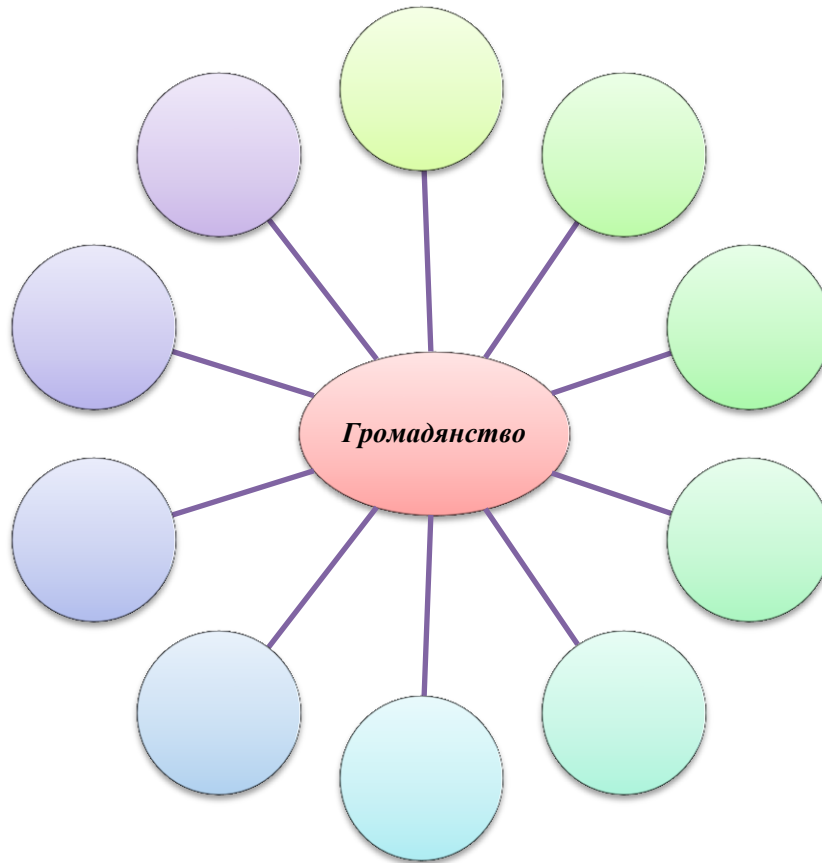
Іноземець – це _____

Конституція України (*статті 4,25,92,106*) закріпила невід'ємне право людини на громадянство. Згідно з ним:

- в Україні встановлено єдине громадянство;
- ніхто не може бути позбавлений громадянства;
- ніхто не може бути позбавлений права змінити громадянство;
- громадянин не може бути виданий іншій державі;
- держава гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами;
- питання громадянства визначаються виключно законами України

Громадянин – це _____

3. Яким чином Згідно Закону України “Про громадянство” набувається громадянство України?

4. Яких осіб не приймають до громадянства України?

> _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;

5. Перерахуйте документи, які підтверджують громадянство України.

> _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;

6. Перерахуйте підстави припинення громадянства.

> _____;
 > _____;
 > _____;
 > _____;

4. **Виборча система України.**

1. Дайте визначення поняттям :

Вибори – це _____

Виборча система – це _____.

Референдум – це _____.

Які є види референдумів? _____.

2. Користуючись статтями Конституції України № 73-74, выпишіть які питання вирішуються виключно Всеукраїнським референдумом, а з яких питання не допускається проведення референдуму.

Для довідки!!!!

Види виборчих систем

Виборча система	Зміст виборчої системи
Мажоритарна	Мажоритарна виборча система отримала назву від французького “majorite” – “більшість”. На виборах за мажоритарною системою перемагає кандидат, який одержав більше голосів, ніж усі інші його суперники.
Пропорційна	При пропорційній виборчій системі виборці голосують за список кандидатів від політичної партії (блоку партій). Підставою для вибору є підтримка політичної платформи чи програми розвитку держави, задекларованих зазначеним політичним об'єднанням. У такому разі мандати розподіляються між політичними силами пропорційно до кількості голосів, відданих за них.
Змішана	Змішана виборча система поєднує в собі елементи мажоритарної і пропорційної виборчих систем.

3. Уявіть себе офіційним спостерігачем на виборах народних депутатів України. Проаналізуйте ситуацію та визначіть, чи містить вона порушення процедури волевиявлення громадян. Якщо так, то які саме.

1. Глава родини Василь Петрович у день голосування прийшов на виборчу дільницю з п'ятьма паспортами членів своєї родини й пояснив члену комісії: «Ми дома усі визначились, як будемо голосувати. Тому сім'я довірила цю процедуру мені. Дайте мені будь ласка п'ять бюлетенів». «Гаразд», - відповів член виборчої комісії, й видав бюлетені.

5. Верховна рада України – єдиний орган законодавчої влади.

1. Статус Верховної Ради України.

Як називається парламент України? _____.

Яким, на вашу думку, є його правовий статус? _____.

Чи існують в Україні інші органи, наділені законодавчою функцією? _____.

2. Проаналізувавши статті 75, 76 Конституції України, дайте відповіді на запитання:

1) як утворюється Верховна Рада _____

2) хто може бути народним депутатом України _____

3) на яких підставах достроково припиняються повноваження народних депутатів _____

3. Проаналізувавши статті 82,83,84,90 Конституції України дайте відповіді на запитання:

1) за яких умов Верховна Рада нового скликання може розпочати свою роботу _____

2) хто відкриває перше засідання Ради нового скликання _____

3) коли починаються чергові сесії Верховної Ради _____

4) як проводяться засідання Верховної Ради _____

5) у який спосіб приймаються рішення _____

6) на яких підставах достроково припиняються повноваження Верховної Ради. _____

4. Опрацюйте окремі положення статті 85 Конституції України.

Повноваження Верховної Ради України

6. Президент України – глава держави, його повноваження.

1. Опрацюйте статті 102, 103 Конституції, дайте відповіді на запитання:

Яким є правовий статус Президента у нашій державі? _____

Як обирається Президент України? _____

Хто ним може бути? _____

Коли відбуваються вибори Президента України? _____

На яких підставах достроково припиняються повноваження Президента України?

Що таке імпічмент? _____

2. Працюючи над статтею 106 Конституції України, визначіть повноваження Президента України та заповніть таблицю, вказуючи номери пунктів статті.

Повноваження Президента України

- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____.

Завдання

1. Юридичний тренажер. Чи буде зареєстрований кандидатом у Президенти України сорокарічний громадянин України, що володіє розмовною українською мовою, має право голосу, не судимий, проживає з народження в Україні, за національністю татарин і сповідує іслам?

7. Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади.

1. Поясніть поняття:

Кабінет Міністрів – це _____

2. Яким є статус Кабінету Міністрів України? _____

3. Випишіть кілька повноважень Кабінету Міністрів з статті 116 Конституції України, вказавши відповідні номери пунктів та їх короткий зміст.

- _____;
- _____;
- _____;

> _____;
> _____.

8. Місцеве самоврядування в Україні.

1. Дайте визначення поняттям:

Місцева державна адміністрація – це _____

Місцеве самоврядування – це _____

Територіальна громада – це _____

2. За статтями 119,143,144 Конституції України визначіть повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. _____

9. Конституційний Суд України

1. Дайте визначення поняттю:

Конституційний Суд – це _____

2. Прочитайте статтю 148 Конституції України та дайте відповіді на запитання:

1) Скільки суддів входить до Конституційного Суду України? _____

2) Як та на який строк вони призначаються? _____

3. Випишіть у таблицю повноваження Конституційного Суду
Повноваження Конституційного Суду України

?	?	Розгляд справ щодо відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів або тих міжнародних договорів, що вносяться до	Надання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування та розгляду справи про усунення Президента України з поста в
---	---	--	--

		Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.	порядку імпичменту.
--	--	--	---------------------

Перевір себе

1. Юридичні пазли. Заповніть пропуски користуючись Конституцією України.

- Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення ... років.
- Всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу не менш як ... громадян України за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у ... областей і не менш як по ... підписів у кожній області.
- Конституційний склад Верховної Ради України - ... народних депутатів.
- Народним депутатом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досягнув ... року, проживає в Україні протягом останніх ... років.
- Строк повноваження ВРУ складає ... років.
- Позачергові вибори до ВРУ призначаються Президентом України і проводяться в період ... днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень ВРУ.
- Повноваження народних депутатів припиняються достроково, якщо протягом ... днів з дня виникнення обставин, які призводять до порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, ці обставини ними не усунуто.
- ВРУ є повноважною за умови обрання не менш як ... від її конституційного складу.
- ВРУ збирається на першу сесію не пізніше ніж на ... день після офіційного оголошення результатів виборів.
- Президент України, обраний на позачергових виборах, складає присягу у ... строк після офіційного оголошення результатів виборів.
- У разі дострокового припинення повноважень Президента України вибори Президента України проводяться в період ... днів з дня припинення повноважень.

2. Юридичний тренажер. Вирішіть ситуацію.

1. Громадянин Петренко, який до того постійно проживав на території України, виїхав у Францію на роботу за контрактом 26 серпня 1991 року. Працюючи у Франції, перебував на обліку в консульській установі України. У серпні 1998 року повернувся в Україну для постійного проживання. Органи внутрішніх справ запропонували Петренкові подати заяву про визначення своєї належності до громадянства України. **Чи законна така вимога ?**

2. У подружжя Савченків, громадян України, які тимчасово проживають у Норвегії, народилася дитина. **Як буде вирішуватись питання про громадянство дитини?**

3. У громадянки України М., яка одружена з громадянином США і постійно проживає на території США, народилась дитина. **Як буде визначатись громадянство дитини?**

4. Громадянин України звернувся до Конституційного Суду України (КСУ) з проханням розглянути його справу, оскільки він незадоволений із рішенням міського та апеляційного судів. **Яку відповідь він отримає у КСУ? Відповідь обґрунтуйте.**

5. В одній з лікарень м. Києва перебувають тяжко хворі на ураження нирок, врятувати життя яких можливо лише за наявності донорської нирки для трансплантації. У трьох палатах цієї лікарні чекають на донорську нирку:

- Дівчинка – першокласниця, відмінниця;
- Бабуся, під опікою якої знаходяться двоє онуків, що втратили батьків;
- Чоловік середнього віку, що страждає алкоголізмом;
- Молода жінка, в якої п'ятеро дітей;
- Відомий письменник;
- Літній чоловік в якого немає родичів;
- Молодий чоловік який збирається одружитись.

Та медичний персонал лікарні одержав тільки одну донорську нирку.

Кого з цих хворих, на Ваш погляд, потрібно прооперувати першочергово?

Домашнє завдання:

ТЕМА: ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

План

1. Поняття та джерела адміністративного права.
2. Поняття та види адміністративних правопорушень.
3. Адміністративна відповідальність.
4. Органи виконавчої влади, їх система.
5. Державні службовці. Правовий статус та класифікація.
6. Форми і методи державного управління.
7. Поняття і класифікація актів управління.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття та джерела адміністративного права.

Термінологічна розминка

1. Пригадайте поняття.

- Норма права
- Право
- Галузь права

2. Поясніть поняття.

Адміністративне право – це _____

_____.

3. Допишіть речення.

Джерелом адміністративного права є: _____

_____.

2. Поняття та види адміністративних правопорушень.

1. Поясніть поняття.

Адміністративне правопорушення (проступок) – це _____

_____.

Завдання

1. Наведіть кілька прикладів адміністративних правопорушень _____

_____.

2. Доповніть таблиці користуючись статтями 9- 11 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КЗпАП).

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим

Умисно, коли особа, яка його вчинила:	З необережності, коли особа, яка його вчинила:

3. Адміністративна відповідальність.

1. Поясніть поняття.

Адміністративна відповідальність – це _____

 _____.

Адміністративне стягнення – це _____
 _____.

2. Дайте відповідь на запитання, користуючись статтями 12-16 КЗпАП.

- 1) З якого віку настає адміністративна відповідальність? _____.
- 2) Чи несуть адміністративну відповідальність посадові особи? _____.
- 3) Чи несуть адміністративну відповідальність військовослужбовці, а також особи рядового і начальницького складів органів внутрішніх справ? _____.
- 4) Чи несуть адміністративну відповідальність іноземні громадяни і особи без громадянства? _____.

3. Заповніть схему за допомогою статей 17-20 КЗпАП.

*Не підлягає адміністративній відповідальності особа,
яка діяла в стані:*

4. Дайте відповідь на запитання користуючись статтею 23 КЗпАП.

З якою метою застосовується адміністративне стягнення?

1. _____;
2. _____;

3. _____

5. *Доповніть таблицю використовуючи статті з 24 по 31-1 КЗпАП.*

Види адміністративних стягнень

Вид стягнення	Пояснення
попередження	
штраф	
штрафні бали	
позбавлення спеціального права	
виправні роботи	
суспільно корисні роботи	
адміністративний арешт	
оплатне вилучення предмету конфіскація предмету, який став знаряддям правопорушення	
арешт з утриманням на гауптвахті	
громадські роботи	

Запам'ятайте!!!

За одне адміністративне правопорушення може бути накладено основне або основне і додаткове стягнення. Сплатне вилучення та конфіскація предметів можуть застосовуватись як основні, так і додаткові адміністративні стягнення; інші адміністративні стягнення можуть застосовуватись тільки як основні.

6. *Дайте відповідь на запитання, використовуючи статтю 33 КЗпАП.*

Що враховується при накладанні адміністративного стягнення?

- _____;
- _____;
- _____;
- _____;

7. *Доповніть таблицю за допомогою статей 34,35 КЗпАП.*

Обставини, що	
пом'якшують	обтяжують
відповідальність за адміністративні правопорушення	

	➤ продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її; ➤ повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; ➤ вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин; ➤ втягнення неповнолітнього в правопорушення; ➤ вчинення правопорушення групою осіб; ➤ вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або з інших надзвичайних обставин; ➤ вчинення правопорушення в стані сп'яніння.
--	---

Запам'ятайте!!!

Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше, як через **1 місяць** з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - **2 місяці** з дня його виявлення.

8. Дайте відповідь на запитання, використовуючи КЗпАП, статтю 213.

Які органи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення?

➤ _____;

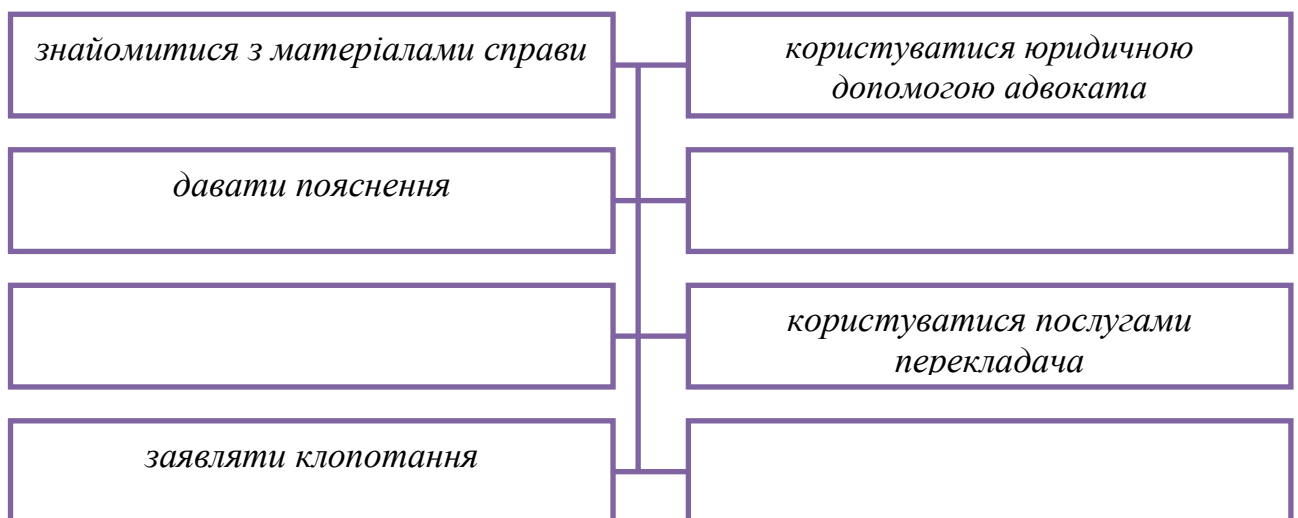
➤ _____;

➤ _____;

➤ _____.

9. Доповніть схеми користуючись статтями 268-274 КЗпАП.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право:

Участь у провадженні справи про адміністративне правопорушення беруть:

	<i>особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;</i>
	<i>особа, якій заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду;</i>
	<i>батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники і потерпілі;</i>
	<i>має право заявляти клопотання, подавати скаргу за дорученням особи, яка його запросила;</i>
	<i>особа, якій відомі будь-які обставини по даній справі;</i>
	<i>особа, яку залучають у разі, коли виникла потреба у спеціальних знаннях;</i>
	<i>зобов'язаний зробити повно і точно доручений йому переклад;</i>
	<i>здійснює нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів.</i>

Завдання

Юридичний тренажер

1. Напишіть, які види відповідальності настали б в таких випадках:

- учень випадково розбив м'ячем вікно школи - _____;
- громадянин перейшов вулицю на червоне світло - _____;
- громадянин продавав учням наркотичні речовини - _____;
- робітник без поважних причин не з'явився на роботу - _____;
- громадянин у нетверезому стані з'явився на вулиці і приставав до громадян - _____;
- при прокладенні труб на дачній ділянці було пошкоджено паркан сусідньої ділянки - _____;
- лаборантка інституту постійно запізнювалася на роботу і була попереджена - _____;
- адміністрацією інституту, але продовжувала запізнюватися - _____;
- продавець продав пляшку вина неповнолітньому - _____;
- водій залишив машину на ділянці вулиці, не дивлячись на заборонний знак - _____.

2. Визначте, в яких відповідях правильно вказано, за що застосовується адміністративне стягнення у вигляді позбавлення спеціального права наданого громадянинуві:

- за використання наданого права не за призначенням;
- за використання наданого права із злочинною метою;
- за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом;
- за заподіяння істотної шкоди внаслідок зловживання наданим правом;
- за порушення порядку користування цим правом.

3. Підкресліть відповіді, в яких неправильно вказано види адміністративних стягнень:

- попередження;
- штраф;
- оплатне вилучення предмета, який став предметом або безпосереднім об'єктом вчинення адміністративного правопорушення;
- конфіскація грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- позбавлення волі до шести місяців;
- конфіскація всього майна правопорушника;
- позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві;
- адміністративний арешт.

4. Органи виконавчої влади, їх система.

1. Поясніть поняття.

Виконавча влада – це _____

_____.

Органи виконавчої влади – це _____

_____.

2. Дайте відповідь.

До органів виконавчої влади належать:

- > _____;
- > _____;
- > _____;

5. Державні службовці. Правовий статус та класифікація.

1. Поясніть поняття.

Державні службовці – це _____

_____.

Для довідки!

Основними обов'язками державних службовців є:	Основними правами державних службовців є:
1) дотримання Конституції України та інших актів законодавства; 2) забезпечення ефективності роботи і виконання завдань державних органів; відповідно до їхньої компетенції; 3) недопущення порушень прав і свобод людини і громадянина; 4) безпосереднє виконання покладених на них службових обов'язків, своєчасне точне виконання рішень державних органів чи посадових осіб, розпоряджень і вказівок керівників; 5) забезпечення державної таємниці, інформації про громадян, що стала їм відома під час виконання обов'язків державної служби, а також іншої інформації, яка згідно з законодавством не підлягає розголошенню; 6) постійне вдосконалення організації своєї роботи і підвищення професійної кваліфікації; сумлінне виконання своїх службових обов'язків, ініціатива і творчість в роботі.	1) користуватися правами й свободами, що гарантуються Конституцією України та законами; 2) брати участь у розгляді питань і винесенні в межах їхніх повноважень рішень; 3) одержувати від державних органів, підприємств, установ, органів місцевого самоврядування необхідну інформацію з питань, що належать до їхньої компетенції; 4) на повагу особистої гідності, справедливе й шанобливе ставлення до себе з боку керівників, співробітників і громадян; 5) вимагати затвердженого керівником чітко визначеного обсягу службових повноважень за посадою службовця; 6) на оплату праці залежно від посади, якій він обіймає, рангу, що йому присвоюється, якості, досвіду і стажу роботи; 7) безперешкодно ознайомлюватися з матеріалами, то стосуються проходження ним державної служби, в необхідних випадках давати особисті пояснення.

6. Форми і методи державного управління.

1. Поясніть поняття.

Державне управління – це _____

Метод державного управління – це _____

2. Заповніть схему.

7. Поняття і класифікація актів управління.

1. Поясніть поняття.

Правовий акт управління - _____

Перевір себе

1. Юридичний тренажер.

1. Проаналізуйте правову ситуацію.

Працівники поліції затримали двох водіїв-порушників, які проїхали перехрестя на червоний сигнал світлофора. Один з них вже вдруге протягом місяця затриманий за це порушення Правил дорожнього руху, своїми діями створив аварійну ситуацію. Інший вперше за двадцять років керування автомобілем порушив Правила, на момент порушення поблизу не було інших машин, до того ж він пояснив, що поспішає доставити до лікарні жінку, якій стало зле і вона втратила свідомість на дачній ділянці.

Коментар: _____

2. Проаналізуйте запропоновані ситуації та визначте, чи вчинено адміністративне правопорушення і кого може бути притягнуто до відповідальності.

1. Пізно ввечері у дворі багатоповерхового будинку група підлітків (16-17 років) про щось дуже голосно сперечалися, розмахуючи один перед одним руками. У цей час повз них проходили працівники поліції, які затримали всю групу підлітків, доставили їх у найближчий відділ поліції, де було складено протокол за скоєння адміністративного проступку – порушення громадського порядку.

Оскільки неповнолітні вже притягувались до адміністративної відповідальності, то на основі складеного протоколу начальник поліції прийняв рішення про адміністративний арешт хлопів на 20 діб та накладення на них штрафу (ст.32, 182 КУпАП).

3. Батьки з сином (9 років), прямуючи до театру, пізно увечері перейшли вулицю у невстановленому місті, неподалік від підземного пішохідного переходу. Коли їх зупинили співробітники поліції, вони пояснили, що пішли вони через дорогу у місці, де немає переходу, тому що поблизу не було машин і взагалі рух вночі майже припиняється (ст.127 КУпАП).

Домашнє завдання:

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

Тема: Адміністративна відповідальність.

Мета: Вивчити, що таке адміністративна відповідальність, які є адміністративні стягнення, їх види та зміст; поглибити теоретичні знання з теми, навчитися застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуацій; виховувати правову культуру.

Обладнання: Кодекс України про адміністративні правопорушення, інструктивна картка.

ХІД РОБОТИ

1. Дайте відповіді на запитання.

Які правові відносини врегульовує адміністративне право? _____

_____.

Хто є суб'єктами цих правовідносин? _____

_____.

Яку мету переслідують адміністративні стягнення? _____

_____.

2. Вирішіть ситуації.

Завдання 1.

Троє дев'ятикласників побили учня 10-го класу, який зробив їм зауваження, що вони курили в шкільному туалеті. В лікарні, куди поставили потерпілого, було встановлено, що йому нанесені тяжкі тілесні ушкодження. Поліцейський, що розглядав цю справу, кваліфікував дії правопорушників як дрібне хуліганство і наклав на них штраф.

❖ Чи правильно застосоване стягнення в даному випадку? (ст.173 КУпАП)

_____.

Завдання 2.

Робітник молокозаводу, вкравши 0,5 кг масла, намагався пронести його через прохідну підприємства, але був затриманий працівниками охорони.

❖ Як слід кваліфікувати дії цього робітника?

❖ Яке покарання він може понести? (ст.51 КУпАП)

_____.

Завдання 3.

Громадянин Волковський був притягнений працівниками рибоохорони за порушення правил рибальства до адміністративної відповідальності – штрафу з конфіскацією риболовецьких снастей. Порушник опротестував рішення працівників інспекції, мотивуючи тим, що за один адміністративний проступок слід накладати лише одне адміністративне стягнення.

❖ Чи правильні доводи Волковського? (ст.25 КУпАП)

_____.

Завдання 4.

Гр. Попов був притягнений до відповідальності за те, що проживав без прописки і здійснив крадіжку грошей у громадянки Черкесової. При розгляді справи в суді виявилось, що Попов страждає слабоумством, ніде не вчився, мова його нечленороздільна, питань суспільного життя зовсім не розуміє, але знає, що красти не можна.

❖ Чи можна вважати Попова неосудним? (ст.20 КУпАП)

Завдання 5.

Гр. Бакланов, перебуваючи у нетверезому стані, висловлювався нецензурними словами в громадському місці (на автобусній зупинці) у присутності шести громадян і був при цьому затриманий поліцейським.

- ❖ Як слід кваліфікувати вищевказане діяння Бакланова згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення і яку відповідальність він повинен нести за це діяння?
 - ❖ Що таке дрібне хуліганство та які види адміністративних стягнень передбачені діючим законодавством за цей проступок?
(ст.173 КУпАП)
-
-

Завдання 6.

Громадянина Василя Орлова та його сина Вадима (13 р.) було затримано на надувному човні посередині озера рибінспектором, коли вони зі сітки витягували рибу.

- ❖ Вкажіть склад адміністративного правопорушення.
 - ❖ Які адміністративні стягнення можуть бути застосовані?
(ст.85КУпАП)
-
-

Завдання 7.

Шістнадцятилітнього Петра було затримано охоронцем у супермаркеті під час спроби вкрати дві пляшки пива. Хлопця доставили у поліцію, де його було допитано, а після цього накладено поліцейським штраф у 40 гривень і відпущено додому.

- ❖ Які порушення працівниками міліції було допущено?
 - ❖ Як кваліфікувати дії Петра? (ст.51 КУпАП)
-
-

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Що враховується при накладенні стягнення?
2. Які органи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення?

ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТ ПОВИНЕН:

знати — поняття та джерела адміністративного права, мету та види адміністративних стягнень, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення;

вміти - користуватися Кодексом України про адміністративне правопорушення, застосовувати теоретичні знання про вирішенні ситуацій, аналізувати ситуації.

Домашнє завдання: _____

ТЕМА: ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

План

1. Поняття цивільного права і цивільних правовідносин. Цивільне законодавство.
2. Фізичні та юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.
3. Захист цивільних прав. Позовна давність.
4. Правове регулювання власності в Україні. Захист права власності.
5. Право інтелектуальної власності.
6. Правочини. Представництво. Довіреність.
7. Зобов'язальне право. Окремі види зобов'язань.
8. Основи спадкового права.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття цивільного права і цивільних правовідносин. Цивільне законодавство.

Питання для обговорення.

- Чому цивільне право є важливою галуззю права України?
- Які відносини регулюються цивільним правом?
- Які джерела цивільного права вам відомі?

1. Користуючись Цивільним кодексом України (ст. 1, 4), підручником, презентацією закінчити речення, схеми:

Цивільне право – це система правових норм, що регулюють _____

Основні джерела цивільного права – _____

Цивільні правовідносини – це врегульовані нормами цивільного права майнові та особисті немайнові відносини, учасники яких виступають юридично рівними носіями цивільних прав і обов’язків, реалізація яких забезпечується державою.

Структура цивільних правовідносин

<u>Суб’єкти</u>	<u>Об’єкти</u>	<u>Зміст</u>
До них належать:	Ними можуть бути:	Зміст включає:

2. Напишіть підстави виникнення цивільних правовідносин (ст. 11 ЦКУ):

- _____;
- _____;
- _____;
- _____.

3. Юридичний тренажер.

1. Визначте, на підставі яких із зазначених подій виникають цивільно-правові відносини:

- вступ на роботу;
- смерть людини;
- реєстрація відкриття;
- скоєння дорожньо-транспортної пригоди з пошкодженням автомобілів;
- придбання телевізора у магазині;
- відрахування з коледжу.

2. Розрізніть у ситуаціях майнові та особисті немайнові відносини.

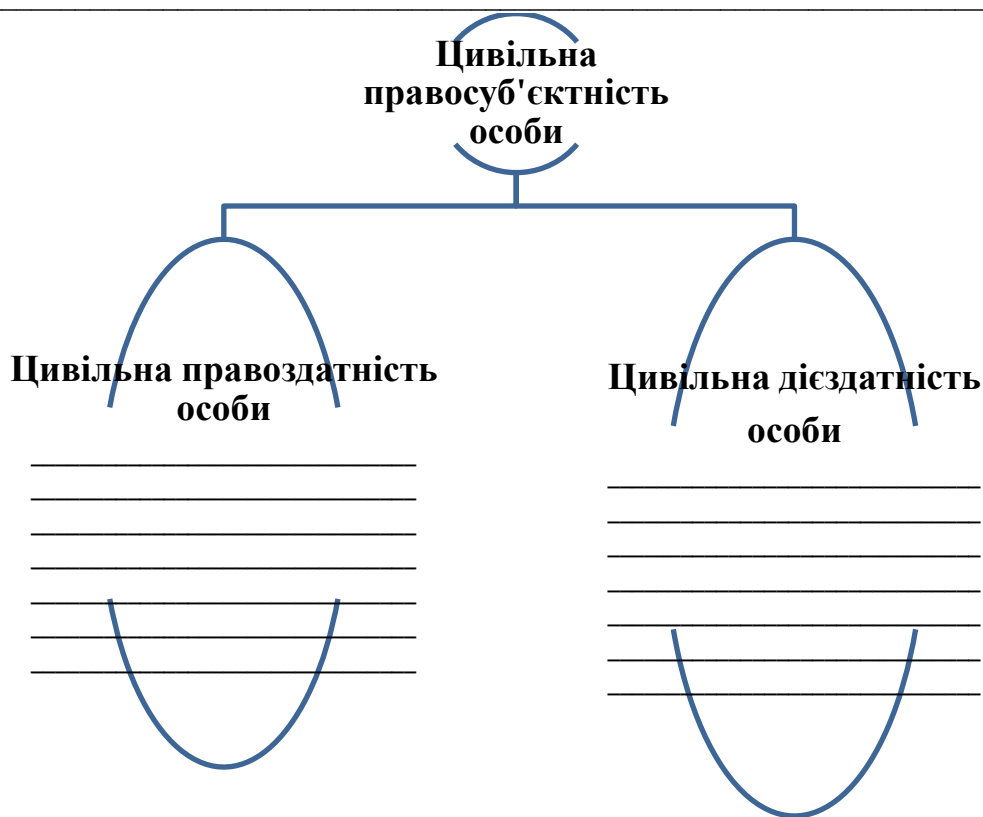
- молодий поет написав збірку віршів _____;
- адміністрація підприємства уклала договір про придбання медичного обладнання _____;
- студентка уклала договір квартирної найму _____;
- депутат сільради звернувся до суду з позовом про захист власної честі та гідності _____;
- туристична фірма не виконала обов’язки перед особою щодо умов перевезення її багажу _____.

2. Фізичні та юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.

1. Користуючись Цивільним кодексом України (ст. 24-42), підручником, презентацією дати відповіді на питання, закінчити речення, заповнити схеми.

Фізична особа – це _____

_____.

● Назвіть характерні ознаки правоздатності:

- _____;
- _____;
- _____;
- _____.

● Заповніть таблицю, за допомогою розповіді викладача, презентації та Цивільного кодексу України

Обсяги цивільної дієздатності	
Часткова	Неповна
➤ Особа, яка не досягла 14 років, має право: - - - ➤ Особа до 14 років не несе відповідальність за завдану нею шкоду.	➤ Особа від 14 до 18 років має право: - - - ➤ Особа від 14 до 18 років відповідає за завдану нею іншій особі шкоду на загальних підставах.
Повна	Обмежена

➤ Повну цивільну дієздатність мають: - - ➤ Може бути надана фізичній особі, якщо: 1) 2) 3)	➤ Суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона: 1) 2) ➤ Така особа може самостійно вчиняти лише дрібні побутові угоди.
---	---

Недієздатні особи

Суд може визнати фізичну особу недієздатною, якщо вона внаслідок свого хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Над недієздатною фізичною особою встановлюється опіка.

Недієздатна фізична особа не має права вчиняти будь-які угоди.

2. Користуючись ЦКУ (ст. 80-96), презентацією, підручником доповнити речення.

Юридична особа – це _____

Правові ознаки юридичної особи:

- організаційна єдність;
- установчі документи;
- найменування;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____;

Юридичний тренажер.

1. Визначте, у яких випадках для учасників правовідносин необхідно мати дієздатність (позначте літерою «д»), а в яких достатньо правоздатності (позначте літерою «п»):

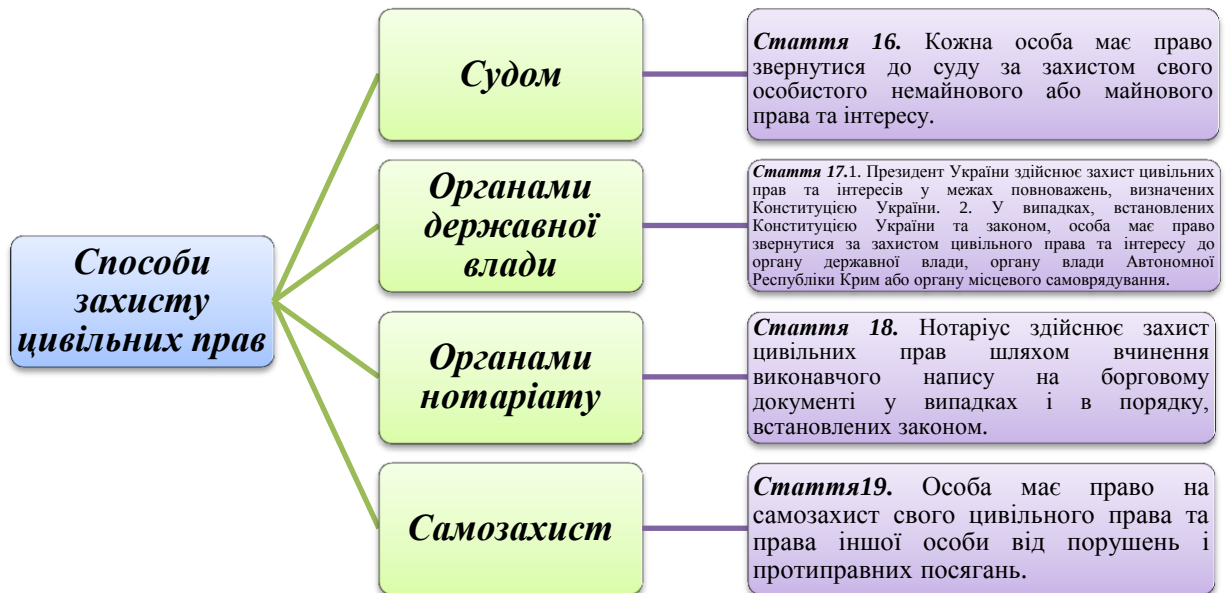
- користуватися житловим приміщенням;
- взяти позику;
- брати в тимчасове користування речі в пункті прокату;
- бути власником квартири;
- обміняти фотоапарат на телефон;
- отримати гроші в спадщину;
- купити планшет;
- отримати автомобіль в подарунок.

3. Захист цивільних прав. Позовна давність.

Стаття 15. Право на захист цивільних прав та інтересів

1. Кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорування.
2. Кожна особа має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства.

Для довідки!!! Цивільний кодекс України (ст. 16-23, 256-268).

Запам'ятайте!

Підстави цивільно-правової відповідальності

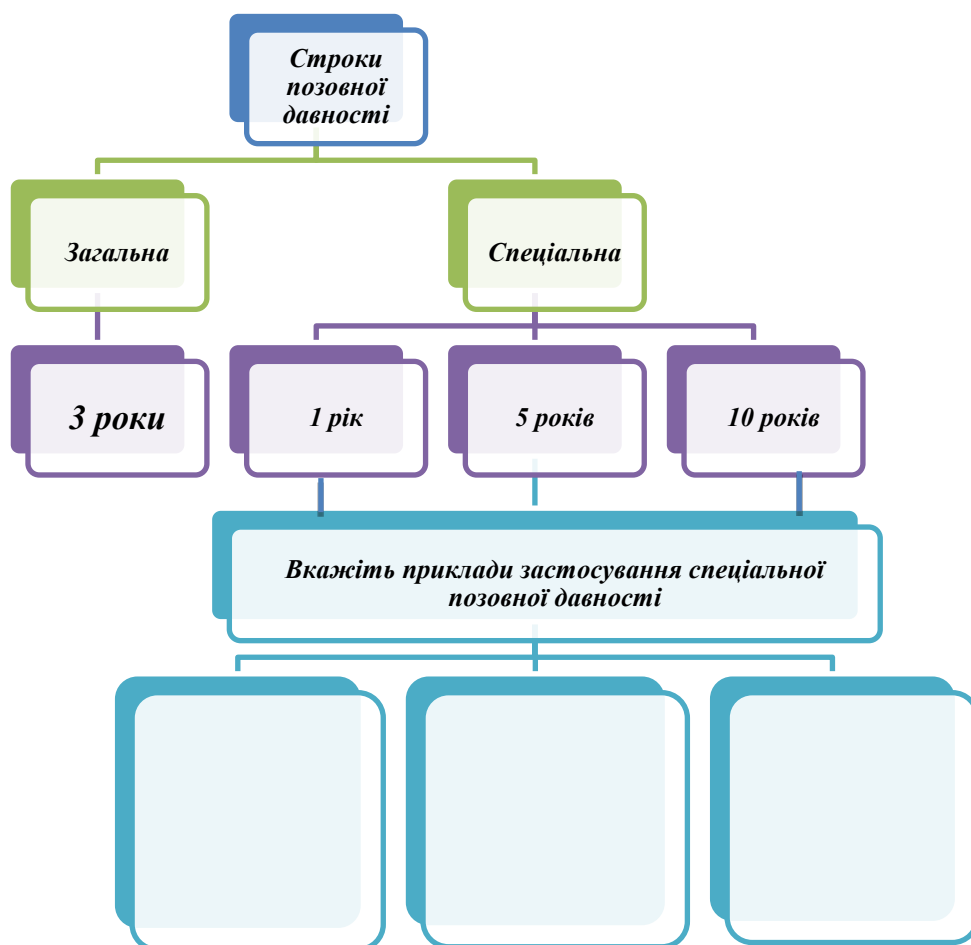
Невиконання
зобов'язань

Заподіяння
шкоди

Неналежне
виконання
зобов'язань

Позовна давність – це _____

Стаття 268. Вимоги, на які позовна давність не поширюється!

1. Позовна давність не поширюється:

- 1) на вимогу, що випливає із порушення особистих немайнових прав, крім випадків, встановлених законом;
 - 2) на вимогу вкладника до банку (фінансової установи) про видачу вкладу;
 - 3) на вимогу про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, крім випадків завдання такої шкоди внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію; (застрахованої особи) до страховика про здійснення страхової виплати (страхового відшкодування);
 - б) на вимогу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного матеріального резерву, стосовно виконання зобов'язань, що випливають із [Закону України "Про державний матеріальний резерв"](#).
2. Законом можуть бути встановлені також інші вимоги, на які не поширюється позовна давність.

1. Проаналізуйте правову ситуацію.

Два з половиною роки тому В. позичила своїм далеким родичам велику суму грошей на будівництво будинку. Відповідно до умов договору позички вже п'ять місяців як родичі мали повернути гроші. Свої зобов'язання вони не виконали й позичені гроші досі не повернули. **Чи має право В. вимагати повернення своїх грошей? Куди вона може звернутись і яким чином? Чи може В. висувати вимоги до своїх родичів у невизначений часовий проміжок?**

2. Правове регулювання власності в Україні. Захист права власності.

1. Подумайте, висловіть свою думку.

Що означає поняття «власність»? _____

Назвіть кілька речей, які є вашою особистою власністю та визначіть підстави набуття права власності на кожен з них. _____

2. Користуючись ЦКУ (ст. 316-354, 386-394), підручником, презентацією допишіть речення, заповніть таблиці, закінчіть схеми.

Правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб.

заснована на законі
можливість
фактичного
утримання конкретною
особою конкретної речі
(майна) у своєму
господарстві та
здійснення
безпосереднього
впливу на неї.

заснована на законі
можливість володільця
використовувати
властивості від
конкретних речей
(майна), які дають
можливість
задовольнити його
відповідні потреби та
інтереси.

заснована на законі
можливість визначати
фактичну або
юридичну долю речі
(майна) шляхом її
безпосередньої
реалізації, відчуження
або здійснення інших
правочинів чи
договорів з приводу
речей (майна).

Запам'ятайте!

Право власності набувається та припиняється на підставах, що не заборонені законом.

Способи набуття права власності ЦКУ (ст.. 328-343):

купівля-продаж;
спадкування;

_____;

_____;

_____;

_____;

_____;

Підстави припинення права власності ЦКУ (ст.. 346-354):

➤ реквізіція – _____

➤ конфіскація – _____

➤ знищення майна

➤ відмова власника від права власності

➤ припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі

Основні способи захисту права власності:

1) Витребування майна з чужого незаконного володіння.

Наприклад, _____

_____.

2) Усунення перешкод, що заважають здійсненню права власності.

Наприклад, _____

_____.

3) Відшкодування майнової шкоди, що була завдана внаслідок порушення права власності.

Наприклад, _____

_____.

Юридичний лікбез. Поясніть.

Громадянин знайшов річ. Як він повинен діяти? (Ст. 337 ЦКУ) _____

_____.

Чи виникає право власності на знайдену річ? (Ст. 338 ЦКУ) _____

_____.

3. Право інтелектуальної власності.

1. Ознайомтесь з кн. 4 ЦКУ і выпишіть ключові поняття.

Право інтелектуальної власності – це право _____

_____.

Суб'єктами права інтелектуальної власності є: _____

_____.

Об'єктами права інтелектуальної власності є: _____

_____.

Особистими немайновими правами інтелектуальної власності є: _____

_____.

Майновими правами інтелектуальної власності є: _____

_____.

Запам'ятайте!

Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності.

4. Правочини. Представництво. Довіреність.

Правочин є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ЦКУ, ст. 202).

Завдання:

1. *Наведіть приклади правочинів, які ви вчиняєте щодня, час від часу.*

2. Залежно від числа сторін закон поділяє правочини на:

Односторонні

- Наприклад:

Двосторонні

- Наприклад:

Багатосторонні

- Наприклад:

Правочин є **дійсним**, якщо він відповідає загальним вимогам, дотримання яких є необхідним для його чинності; відповідає вимогам закону.

3. На підставі ЦКУ (ст. 203) визначіть умови дійсності правочину.

➤ _____

_____;

➤ _____

_____;

➤ _____

_____.

Правочини, укладені з недотриманням вимог, визнаються **недійсними**.

Недійсним є правочин, що не відповідає вимогам закону.

Правочини, недійсність яких встановлюється законом є **нікчемними**.

4. На підставі ЦКУ (ст. 205-210) визначте, яка форма правочину передбачена в різних випадках.

Форми правочину

усна

письмова

Випадки застосування

ЦКУ ст. 626. Договором є ... _____

_____.

Види договорів

Залежно від
строку

За формою

За змістом

Усні

Письмові (у
випадках,
передбачених
законом)

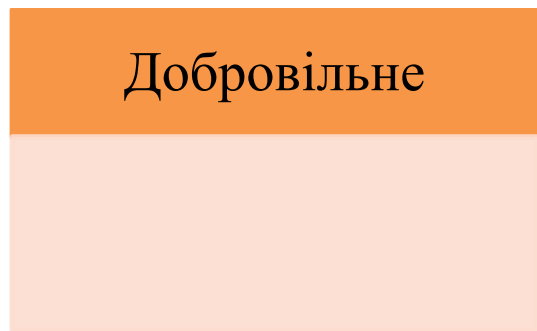
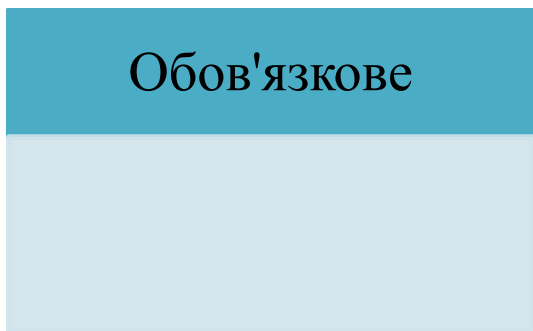
купівлі-продажу,
міни, _____

5. На підставі ЦКУ (ст. 237-247) допишіть речення та заповніть таблицю.

Представництвом є правовідношення, в якому _____

_____.

Види представництва

Довіреністю є письмовий документ, що _____

_____.

Довіреність повинна бути посвідчена нотаріусом, або іншою посадовою особою, а саме:

_____.

Довіреність юридичної особи видається _____

_____.

Строк довіреності:

- 1) Строк довіреності встановлюється в довіреності. Якщо строк довіреності не встановлений, вона зберігає чинність до припинення її дії.
- 2) Строк довіреності, виданої в порядку передоручення, не може перевищувати строку основної довіреності, на підставі якої вона видана.
- 3) Довіреність, у якій не вказана дата її вчинення, є нікчемною (ст. 247 Цивільного кодексу України).

Види довіреностей		
Разова	Спеціальна	Генеральна
видається на вчинення певної юридичної дії або певної (однієї) угоди	видається на здійснення багатьох однорідних юридичних дій	на здійснення і різних за змістом юридичних дій
Наведіть приклади застосування		
↓	↓	↓

Юридичний тренажер.

Визначте, в яких випадках правочини будуть визнані недійсними:

- 12-річний В., коли батьки виїжджали у відрядження, на залишені йому гроші придбав фотоапарат _____;
- 11-річна Т. придбала зошити _____;
- 17-річний Г. без згоди батьків подарував своїй дружині коштовний перстень, що перейшов йому в спадщину _____;
- 19-річна П. без дозволу батьків подарувала планшет товаришу _____;
- 16-річна П. за дорученням батьків придбала телефон _____;
- 15-річний С. без згоди батьків поміняв фотоапарат на собаку _____.

5. Зобов'язальне право. Окремі види зобов'язань.

1. Користуючись ЦКУ (кн. 5), презентацією, підручником, поясненням викладача дати визначення понять, заповнити таблиці, виконати завдання.

ЦКУ, ст. 509. Зобов'язанням є правовідношення ... _____

Підставами виникнення зобов'язань є:

- різні види договорів
- недоговірні відносини

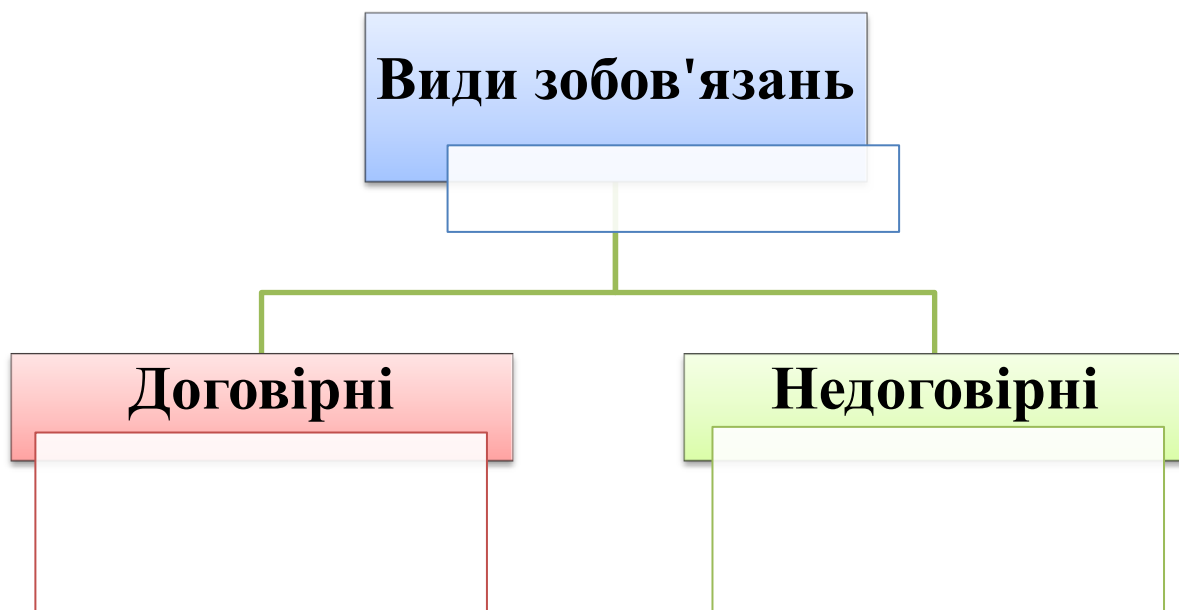
Зобов'язання повинні виконуватися належним чином і в установлений строк.

Виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком (ЦКУ, ст. 549, 553, 560, 570, 572, 594).

Вид забезпечення виконання зобов'язання	Суть
Неустойка (штраф, пеня)	Неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання.

<i>Договір поруки</i>	За договором поруки поручитель зобов'язується перед кредитором боржника про виконання ним свого обов'язку. Поручитель відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником.
<i>Гарантія</i>	За гарантією банк, інша фінансова установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого обов'язку. Гарант відповідає перед кредитором за порушення боржником зобов'язання.
<i>Завдаток</i>	Завдатком є грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторіві боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.
<i>Застава</i>	В силу застави кредитор (заставотримач) має право у разі невиконання боржником (заставадавцем) зобов'язання, забезпеченого заставою, одержати задоволення вимог за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цього боржника, якщо інше не встановлено законом (право застави).
<i>Притримання</i>	Кредитор, який правомірно володіє річчю, що підлягає передачі боржникові або особі, вказаній боржником, у разі невиконання ним у строк зобов'язання щодо оплати цієї речі або відшкодування кредиторіві пов'язаних з нею витрат та інших збитків має право притримати її у себе до виконання боржником зобов'язання, забезпечення інших вимог та набуття права на неї третьою особою.

2. Користуючись ЦКУ (книга 5, розділ III «Окремі види зобов'язань») закінчіть схему.

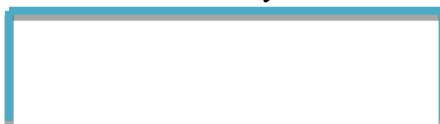
6. Основи спадкового права.

Спадкове право – це система норм права, що визначають умови і порядок переходу прав (майнових і немайнових) померлої особи до іншої особи чи осіб.

1. За допомогою ЦКУ (книга 6, ст. 1216-1221) пояснити ключові категорії спадкового права.

Спадкування – це _____

Види спадкування

Спадщина – _____

Час відкриття спадщини – _____

Місце відкриття спадщини – _____

2. Користуючись ЦКУ (книга 6, ст. 1222-1257, ст. 1258-1267), підручником, презентацією, закінчити таблиці, схеми.

Учасники спадкових відносин

Спадкування за заповітом

Заповіт – це особисте розпорядження особи на випадок смерті.

ЦКУ, гл. 85 (ст. 1233-1257)

Вимоги до заповіту:

- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____.

Обов'язкова частка у спадщині (ст. 1241 ЦКУ)

Незалежно від змісту заповіту мають право на $\frac{1}{2}$ частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом.

- Неповнолітні, малолітні діти спадкодавця;
- _____;

_____;

_____;

_____.

Спадкування за законом

Застосовується, коли спадкодавець за свого життя не зробив розпорядження про частку належних йому прав і обов'язків.

Спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергово:

СПАДКОЄМЦІ ЗА ЗАКОНОМ ОДЕРЖУЮТЬ ПРАВО НА СПАДКУВАННЯ ПОЧЕРГОВО:

ПЕРША ЧЕРГА

ДРУГА ЧЕРГА

ТРЕТЯ ЧЕРГА

ЧЕТВЕРТА ЧЕРГА

П'ЯТА ЧЕРГА

КОЖНА НАСТУПНА ЧЕРГА СПАДКОЄМЦІВ ОДЕРЖУЄ ПРАВО НА СПАДКУВАННЯ У РАЗІ:

- відсутності спадкоємців попередньої черги;
- усунення від права на спадкування спадкоємців попередньої черги;
- неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями попередньої черги.

ЗМІНА ЧЕРГОВОСТІ МОЖЕ ВІДБУВАТИСЯ ЛИШЕ:

за договором між спадкоємцями

за рішенням суду

3. За ст. 1224 ЦКУ заповнити таблицю.

УСУНЕННЯ ВІД ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ

- Не мають права на спадкування особи, які умисно позбавили життя спадкодавця чи будь-кого з можливих спадкоємців або вчинили замах на їхнє життя.
Положення абзацу першого цієї частини не застосовується до особи, яка вчинила такий замах, якщо спадкодавець, знаючи про це, все ж призначив її своїм спадкоємцем за заповітом.
- Не мають права на спадкування особи, які умисно перешкоджали спадкодавцеві скласти заповіт, внести до нього зміни або скасувати заповіт і цим сприяли виникненню права на спадкування у них самих чи в інших осіб або сприяли збільшенню їхньої частки у спадщині.
- Не мають права на спадкування за законом батьки після дитини, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав і їхні права не були поновлені на час відкриття спадщини.
Не мають права на спадкування за законом батьки (усиновлювачі) та повнолітні діти (усиновлені), а також інші особи, які ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця, якщо ця обставина встановлена судом.
- Не мають права на спадкування за законом одна після одної особи, шлюб між якими є недійсним або визнаний таким за рішенням суду.
Якщо шлюб визнаний недійсним після смерті одного з подружжя, то за другим із подружжя, який його пережив і не знав та не міг знати про перешкоди до реєстрації шлюбу, суд може визнати право на спадкування частки того з подружжя, хто помер, у майні, яке було набуто ними за час цього шлюбу.
- За рішенням суду особа може бути усунена від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вона ухилялася від надання допомоги спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.
- Положення цієї статті поширюються на всіх спадкоємців, у тому числі й на тих, хто має право на обов'язкову частку у спадщині, а також на осіб, на користь яких зроблено заповідальний відказ.

ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ

СВІДОЦТВО

Спадкоємець, який прийняв спадщину, може одержати свідоцтво про право на спадщину

СТРОК

Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям після закінчення шести місяців з часу відкриття спадщини

Відсутність свідоцтва про право на спадщину не позбавляє спадкоємця права на спадщину.

ВІДУМЕРЛА СПАДЩИНА визнається судом у разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття і **переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини.**

1. Проаналізуйте правову ситуацію та визначіть можливі варіанти розподілу спадкового майна між родичами померлого.

Громадянин А. після смерті залишив майно – будинок, автомобіль, вклад в банку. У нього залишилися повнолітні син і донька, дружина, молодший брат і мати.

Перевір себе

1. Юридичний тренажер.

1. Проаналізуйте правові ситуації, відповівши на запитання до них.

1. Працюючи у геологічній експедиції у відділеному районі Карпат, громадянин Ф. дістав важку травму. Побоюючись за своє життя, він вирішив залишити заповіт. Написавши заповіт, він звернувся до начальника експедиції з проханням засвідчити його. Той, прочитавши заповіт вголос, висловив обурення щодо його змісту – своє майно гр. Ф. заповідав не дружині, а сторонній особі, але після наполягань Ф. засвідчив документ. **Чи відповідає ця процедура вимогам закону?(ЦКУ, ст.1252, 1255)** _____

2. Спадщина гр. Ш. складається з автомобіля, дачі, внесків в ощадкасі, та домашніх речей. (ЦКУ, ст.1241,1258, 1261-1265)

- Як розподілятиметься спадщина у кожному із запропонованих випадків:

А) Ш. не залишив заповіту. Склад сім'ї – дружина (51 рік), дочка – (12 років), що проживала разом із померлим, та син (19 років), який живе окремо зі своєю дружиною. (ЦКУ, ст. 1261) _____

Б) Ш. залишив заповіт, за яким все майно він заповів синові (22 роки) від першого шлюбу, що проживає окремо. Разом з Ш. проживали дружина (49 років) та дочка (15 років). (ЦКУ, ст. 1242) _____

В) Ш. залишив заповідальне розпорядження в ощадкасі, за яким вклад має бути переданий його товаришеві, щодо іншого майна заповіту немає. Ш. проживав один, родичів не мав. _____

3. Іванов, що працював в магазині «Юність», вирішив перейти на інше місце роботи – в універсальний магазин «Дружба» на посаду завідуючого секцією.

Адміністрація магазину «Юність» видала йому характеристику, в якій вказала, що Іванов недобросовісно відноситься до виконання своїх трудових обов'язків, його кваліфікація є низькою. Іванов вважав, що ці твердження не відповідають дійсності і принижують його честь і гідність. Він звернувся до директора магазину з проханням видати йому іншу характеристику. Йому відмовили і він звернувся за захистом своїх інтересів в суд. (ЦКУ, ст. 297, ст. 22-23) _____

2. Юридичні пазли.

1. Виконайте тестові завдання.

1. Хто належить до спадкоємців першої черги:

- 1) Батько;
- 2) хрещений батько;
- 3) дід;
- 4) кум;
- 5) дочка;
- 6) сестра;
- 7) чоловік.

2. Спадкодавцем може бути:

- 1) тільки юридична особа;
- 2) як громадянин, так і юридична особа;
- 3) держава;
- 4) тільки громадянин.

3. Хто несе відповідальність за заподіяну шкоду неповнолітнім віком до 14 років:

- 1) Батьки;
- 2) Самостійно;
- 3) Опікуни;
- 4) звільняються від відповідальності.

4. Об'єкти цивільно - правових відносин:

- 1) Майно;
- 2) інші матеріальні блага;
- 3) нематеріальні блага;
- 4) все вище вказане.

5. Форма забезпечення виконання зобов'язань, коли одна юридична особа бере на себе обов'язки по зобов'язанню другої перед третьою особою це:

- 1) Гарантія;
- 2) Порука;
- 3) завдаток.

6. Час відкриття спадщини:

- 1) день смерті спадкодавця;
- 2) день завірення заповіту;
- 3) день вступу в законну силу рішення суду при оголошенні особи померлою;
- 4) все вище вказане.

7. Цивільне право регулює:

- 1) суспільні відносини управлінського характеру;
- 2) майнові відносини;
- 3) сімейні відносини;
- 4) суспільні відносини у сфері охорони навколишнього середовища.

Домашнє завдання: _____

_____.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

Тема: Порядок укладення правочинів. Цивільно-правова відповідальність.

Мета: Поглибити теоретичні знання з теми. Вчитись застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуації, удосконалювати навички роботи з нормативними документами. Формувати правову культуру, позитивну поведінку, вміння користуватися своїми правами і захищати їх.

Обладнання: Цивільний кодекс України, інструктивні картки, мультимедійна презентація, підручники.

Послідовність виконання роботи.

1. Дайте відповіді на запитання.

Що слід розуміти під поняттям правочин?

Які є умови дійсності правочину?

В яких випадках правочини укладаються в письмовій формі?

Які можливі наслідки визнання правочину недійсним?

Що таке цивільно-правова відповідальність?

Що таке представництво? Довіреність?

2. Аналіз правових ситуацій.

1) Сімнадцятилітня Марина навчається в університеті на відмінно й отримує підвищену стипендію. Коли Марина придбала на отриману стипендію модні джинси – її батьки заявили, що вони їм не подобаються, і дочка не мала права самостійно здійснювати таку покупку, оскільки ще неповнолітня. **Дайте характеристику юридичній ситуації. Чи буде визнано даний правочин недійсним? (ЦКУ, ст. 32)**_____

2) Сімнадцятилітній Доценко пошкодив мобільний телефон, що належить його однокурснику. **Визначте ознаки цивільного правопорушення. Яким чином буде відшкодовано збиток, якщо Доценко отримує стипендію? (ЦКУ, ст. 32, 1166, 1179)**_____

3) Проїжджаючи повз дитячий майданчик на власному автомобілі, громадянин Сушилов побачив, що на дорогу вибіг хлопчик за м'ячем. Намагаючись врятувати йому життя, Сушилов змушений був звернути різко праворуч і, виїхавши на тротуар, пошкодив паркан та ворота приватного будинку. **Чи буде нести відповідальність Сушилов? Відповідь обґрунтуйте. Як вирішити ситуацію? (ЦКУ, ст. 1171)**_____

4) Учні дев'ятого класу збиралися у туристичний похід, закупивши у магазині багато різних банок консервованих продуктів. У школі під час складання рюкзаків було виявлено, що усі 10 банок із курячим паштетом здулися. Вважаючи, що консерви неякісні, учні вирішили повернути їх у магазин, та забрати гроші. **Як буде вирішено ситуацію? Відповідь обґрунтуйте. (ЦКУ, ст. 678)**_____

3. Юридичний тренажер.

Написати від свого імені довіреність на одержання посилки у відділенні «Нова пошта» №1.

Після виконання практичної роботи студент повинен:

Знати: поняття та умови дійсності правочину, представництва, вимоги до змісту та оформлення довіреності, підстави та види цивільно-правової відповідальності;

Вміти: користуватися Цивільним кодексом України, застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуацій, аналізувати ситуації, скласти довіреності.

Домашнє завдання:

ТЕМА: ОСНОВИ СІМЕЙНОГО ПРАВА

План

1. Поняття і джерела сімейного права. Шлюб і сім'я.
2. Порядок укладення шлюбу. Шлюбний договір.
3. Особисті майнові та немайнові права і обов'язки подружжя.
4. Порядок припинення шлюбу.
5. Права та обов'язки батьків і дітей.
6. Опіка і піклування. Усиновлення, удочеріння. Акти цивільного стану.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття і джерела сімейного права. Шлюб і сім'я.

1. Питання для обговорення.

- Що для вас означає сім'я та яке її місце в суспільстві?
- Чи існують в нашій державі закони, які регулюють сімейні стосунки? Захищають права дітей?
- Що означає слово «шлюб»?
- Що таке орган РАЦС (ЗАГС)?
- Що вивчає сімейне право?

2. Дайте визначення поняттю.

Сімейне право – це _____

_____.

Джерелом сімейного права є _____

_____.

3. За Сімейним кодексом України (ст. 3, 6, 21) запишіть визначення понять:

Сім'я – _____

_____.

Шлюб – _____

_____.

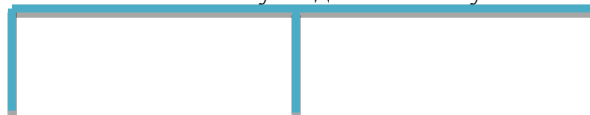
Дитина – _____

_____.

2. Порядок укладення шлюбу. Шлюбний договір.

1. За гл. III (ст. 22-26) Сімейного кодексу України запишіть умови укладання шлюбу.

Умови укладання шлюбу

Не можуть перебувати у шлюбі між собою:

- особи, які є родичами прямої лінії споріднення;

_____;

➤ _____;
➤ _____.

2. Опрацюйте ст. 21-36 Сімейного кодексу України і виправте текст із помилками. Запишіть правильно.

Текст із помилками

- 1) Шлюбний вік для жінки встановлюється у віці 16 років. _____
- 2) Громадянин України може одночасно перебувати не більше ніж у двох шлюбах. _____
- 3) Заяву про реєстрацію шлюбу можна подати через представника. _____
- 4) За заявою особи, яка досягла 13 років, за рішенням органу РАЦС їй може бути надано право на шлюб, якщо батьки нададуть згоду. _____
- 5) Для вступу в шлюб не обов'язкова вільна згода жінки чи чоловіка. _____
- 6) У шлюбі між собою не можуть перебувати особи, які є родичами до шостого коління. _____
- 7) Шлюб реєструється після спливу 6 місяців із дня подання заяви про реєстрацію шлюбу. _____
- 8) У разі вагітності нареченої, народження нею дитини, а також якщо є безпосередня загроза для життя нареченої або нареченого, шлюб реєструється після спливу 1 місяця із дня подання заяви. _____
- 9) При реєстрації шлюбу наречена зобов'язана обрати прізвище нареченого. _____

3. Прочитайте главу 4 Сімейного кодексу України, а саме ст. 27-37 та запишіть порядок реєстрації шлюбу.

➤ _____;
➤ _____;
➤ _____;
➤ _____.

4. Прочитайте ст. 38-41 Сімейного кодексу України запишіть випадки недійсності шлюбу: _____

_____.

Фіктивний шлюб — зареєстрований без наміру створити сім'ю правовий акт, внаслідок укладення якого в осіб, що перебувають у шлюбі, не виникає ніяких прав і обов'язків подружжя.

5. За ст. 92-103 (гл. X) Сімейного кодексу України допишіть необхідне.

Шлюбний договір — це правочин (угода) між членами подружжя або особами, що укладають шлюб, в якому визначаються майнові права та обов'язки подружжя під час перебування у шлюбі та (або) після його розірвання.

Шлюбний договір, укладений між особами, що знаходяться у зареєстрованому шлюбі, набирає чинності у день нотаріального посвідчення.

При укладанні такого договору до реєстрації шлюбу він набирає чинності у день реєстрації шлюбу.

Право на укладення шлюбного договору мають особи _____

_____.

Зміст шлюбного договору _____

_____.

Форма шлюбного договору _____

_____.

3. Особисті майнові та немайнові права і обов'язки подружжя.

1. За гл. 6-8 Сімейного кодексу України заповніть схему.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ (ст. 49-56 СКУ):

МАЙНОВІ:

ОСОБИСТА ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ (СТ.57 СКУ):

-
-
-
-
-
-

Він (вона) може розпоряджатись самотійно незалежно від згоди іншого з подружжя.

Спільна сумісна власність подружжя – кожна річ, набута за час шлюбу, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя (ст..61-65 СКУ):

-
-
-

Подружжя розпоряджається цим майном за взаємною згодою.

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ ПО УТРИМАННЮ (СТ.75-70 СКУ):

А. Розрізніть особисті немайнові (позначте літерою «о») та майнові (позначте літерою «м») права й обов'язки подружжя.

право на материнство, батьківство		право одного з подружжя на утримання	
право дружини/чоловіка на зміну прізвища		обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю	
право дружини та чоловіка на свободу та особисту недоторканність		право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина-інвалід	
право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності		право чоловіка на утримання у разі проживання з ним дитини	
право на плоди та доходи від речей, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка		право подружжя на розпоряджання майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	
право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків і спільне вирішення питань життя сім'ї		право подружжя на поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	

Б. Розрізніть те майно, що належить дружині, чоловіку на праві їхньої особистої приватної власності (позначте літерою «о»), та те, що перебуває у спільній власності подружжя (позначте літерою «с»).

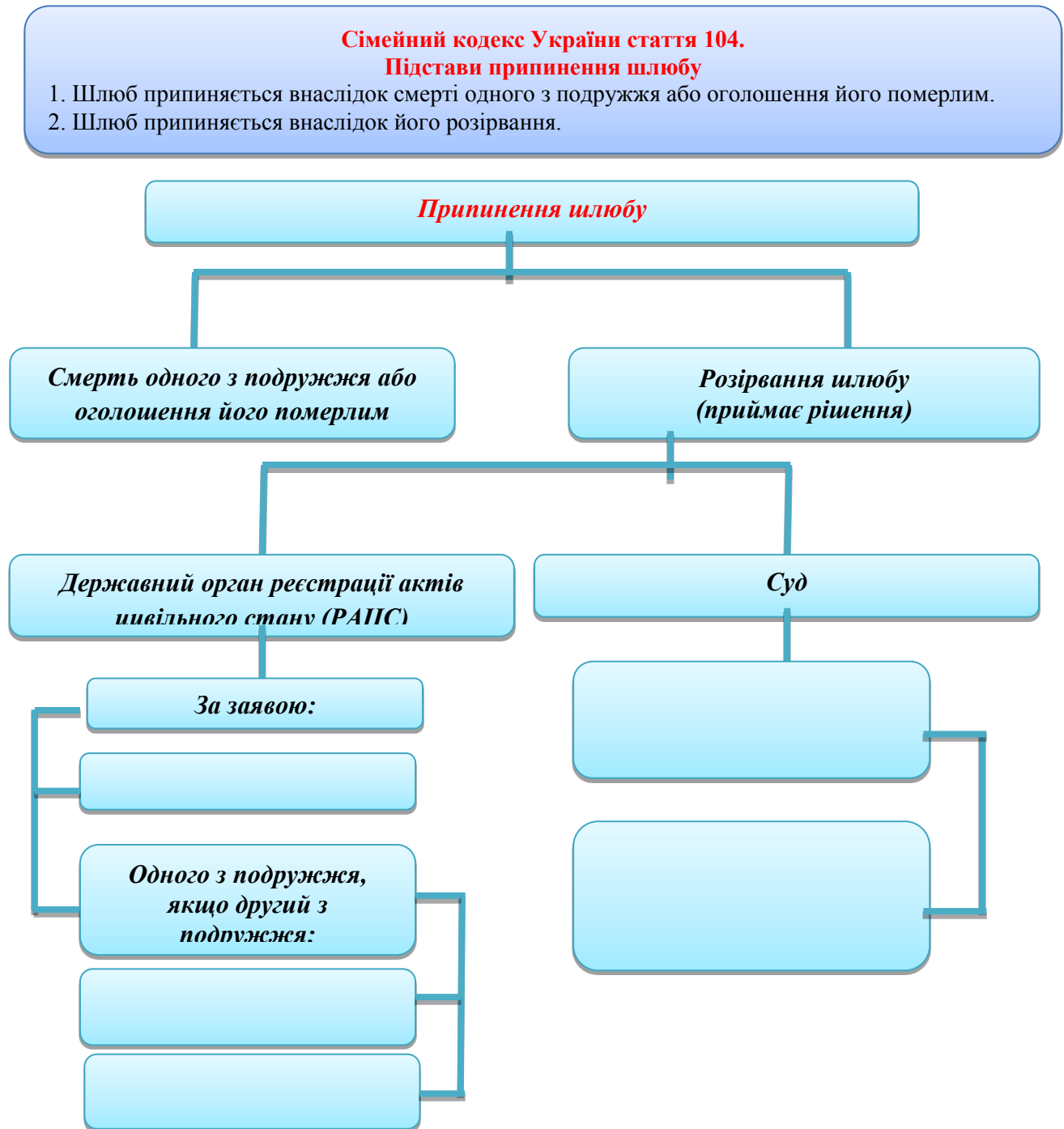
майно, набуте нею, ним до шлюбу		речі індивідуального користування	
річ, набута за час шлюбу, крім речей індивідуального користування		коштовності, придбані за рахунок спільних коштів подружжя	
заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, одержані одним із подружжя		гроші, гонорар, виграш, які були одержані за договором, укладеним в інтересах сім'ї	
премії, нагороди, які вона, він одержали за особисті заслуги		кошти як відшкодування завданої їй, йому моральної шкоди	
майно, набуте за час шлюбу на підставі договору дарування або в порядку спадкування		плоди та доходи від речей, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка	

речі для професійних занять (музичні інструменти, оргтехніка, лікарське обладнання тощо), придбані за час шлюбу для одного з подружжя		страхові суми, одержані за обов'язковим особистим страхуванням, за добровільним особистим страхуванням у разі сплати їх за рахунок коштів, що були особистою приватною власністю	
майно, набуте нею, ним за час шлюбу, але за кошти, які належали їй, йому особисто		кошти, одержані як відшкодування за втрату (пошкодження) речі, яка їй, йому належала	

4. Порядок припинення шлюбу.

1. За гл. 11 (ст. 104-120) Сімейного кодексу України вивчіть підстави та порядок припинення шлюбу, закінчіть схему.

Для довідки!!!

5. Права та обов'язки батьків і дітей.

1. За розділом III Сімейного кодексу України «Права та обов'язки матері, батька і дитини» запам'ятайте, як визначається походження дитини та які права і обов'язки батьків і дітей.

Права та обов'язки батьків і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому державним органом реєстрації актів цивільного стану у встановленому законом порядку.

ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ

ВИЗНАЧАЄТЬСЯ:

ВІД ПОДРУЖЖЯ, якщо дитина народжена у шлюбі.

Підтвердження: свідоцтво про шлюб та документ про народження дитини із закладу охорони здоров'я

ВІД МАТЕРІ, якщо мати та батько не перебувають у шлюбі між собою.

Визначається на підставі документа про народження нею дитини із закладу охорони здоров'я.

ВІД БАТЬКА, якщо мати та батько не перебувають у шлюбі між собою.

Визначається:

- за заявою матері та батька дитини;
- за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини;
- за рішенням суду – підставою для визнання батьківства у такому випадку є будь-які відомості, що засвідчують походження дитини від певної особи, зібрані відповідно до цивільно-процесуального законодавства

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ БАТЬКІВ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ДІТЕЙ

БАТЬКИ МАЮТЬ ПРАВО (ст..151,153-154 СКУ):

БАТЬКИ ЗOBOB'ЯЗАНІ (ст..150, 180, 188-189 СКУ):

- Мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою.
- Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини.
- Діти мають рівні права та обов'язки щодо батьків незалежно від того, чи перебували їхні батьки в шлюбі між собою.

ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

ПІДСТАВИ (ст.164 СКУ):

НАСЛІДКИ (ст..166 СКУ):

Права та обов'язки дітей по відношенню до батьків

Діти мають право:

- на належне батьківське виховання;
- на звернення за захистом своїх прав та інтересів до органів опіки та піклування, а з 14 років – до суду.

Діти зобов'язані:

- Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про батьків, проявляти про них турботу та надавати їм допомогу.

**6. Опіка і піклування. Усиновлення, удочеріння.
Акти цивільного стану.**

Перевір себе

1. Юридичний тренажер. Проаналізувати запропоновані ситуації. Як слід їх розв'язати?

1. Юнак та дівчина уклали шлюб між собою. Між ними виникла суперечка в якій взяли участь батьки. Дівчина бажає залишити своє дівоче прізвище, юнак наполягає на тому, щоб обидва після укладення шлюбу взяли його прізвище, а батьки дівчини пропонують компромісний варіант — поєднати прізвища. **Яке рішення, на вашу думку, відповідає закону? (ст. 35 СКУ)** _____

2. Після одруження чоловік у категоричній формі почав вимагати від своєї жінки залишити роботу і займатися виключно домашнім господарством. Жінка не погодилась з цим, більше того, вона вирішила переїхати від чоловіка, з яким проживала в однокімнатній квартирі разом з свекрухою, до своїх батьків в приватний будинок. Чоловік не погоджується з цим і наполягає на своєму, вважаючи дії дружини порушенням її обов'язку. **Дайте правову оцінку ситуації. (ст.56 СКУ)** _____

3. Під час розлучення в подружжя виникла суперечка щодо розподілу майна. Чоловік наполягає, що розподілу підлягають і золоті прикраси дружини, бо згідно із законом, майно що придбано в шлюбі, є спільною сумісною власністю. Дружина з цим не погоджується, посилаючись на норму закону, у якій

говориться, що речі індивідуального користування є роздільною власністю кожного з подружжя. **Чи є шанси у жінки залишити недоторканими всі свої прикраси? (ст. 57 СКУ)**_____

4. Васирина (16 років) та Василь (19 років) вирішили одружитися та звернулися до прокуратури міста по дозвіл на шлюб, зазначивши у заяві, що вони палко кохають одне одного. До заяви вони додали примірник шлюбного договору, в якому зазначили наступне: у разі розірвання шлюбу майно ділитиметься у частках 2/3 - Васирині, 1/3 - Василю, а Васирина відмовиться від аліментів на користь дітей; Васирина зобов'язується протягом року народити дитину й не працевлаштовуватися до досягнення нею 20 років; Василь зобов'язується: при реєстрації шлюбу взяти прізвище Васирині та вступити до Податкової академії на заочне відділення. **Чи потрібна згода батьків Васирині на укладання шлюбу? Чи уповноважені органи прокуратури давати дозвіл на шлюб? Чи можуть Васирина та Василь укласти шлюбний договір до реєстрації шлюбу? Чи потрібна згода батьків Васирині на укладання шлюбного договору? (ст. 22-23, 92 СКУ)**_____

5. Чоловік, укладаючи шлюб, приховав від дружини свою невиліковну хворобу. **Це може спричинити:**

- А) визнання шлюбу недійсним;
- Б) сімейний скандал;
- В) конфлікт, який приведе до розірвання шлюбу.

Домашнє завдання: _____

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

Тема: Основи сімейного права.

Мета: поглибити теоретичні знання з теми. Вчитись застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуацій, удосконалювати навички роботи з нормативними документами. Формувати правову культуру, позитивну поведінку, вміння користуватися своїми правами і захищати їх.

Обладнання: Сімейний кодекс України (далі –СКУ), інструктивні картки, мультимедійна презентація, підручники.

Послідовність виконання роботи.

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Що слід розуміти під поняттям шлюб?
2. Які умови й порядок укладання шлюбу?
3. У яких випадках і як може бути розірвано шлюб?
4. Які основні права й обов'язки подружжя?
5. Які вам відомі права й обов'язки батьків і дітей?
6. Яка різниця між опікою і піклуванням?
7. Чи існує граничний вік для укладання шлюбу?
8. Чи може бути перешкодою різниця у віці? Велика різниця?
9. Що служить перешкодою для укладання шлюбу?
10. В яких випадках скорочується строк для реєстрації шлюбу?
11. При тяжкій хворобі одного з вступаючих в шлюб, чи може він бути укладений по довіреності?
12. Яке значення державної реєстрації шлюбу?
13. Які особи вважаються зарученими?
14. Як вирішується питання про прізвище одружених при реєстрації шлюбу?
15. Що таке шлюбний договір?
16. Який порядок визначення походження дитини?
17. Які підстави позбавлення батьківських прав?

2. Аналіз правових ситуацій.

1. Юрій (20 років) та Анжела (16 років, вагітна) вирішили одружитися, про що дівчина повідомила своїх батьків. Батьки Анжели проти шлюбу, оскільки хлопець не має вищої освіти, ніде не вчиться і не має постійного заробітку. **Як буде вирішено ситуацію? (СКУ, ст. 22, 23).** _____

2. Олександра (18 років) вагітна. За словами дівчини, батьком дитини є її знайомий Микола (22 роки), який заперечує батьківство. Олександра бажає одружитися із Миколою, а хлопець не лише не бажає одружуватися, а й відмовляється від утримання дитини у випадку народження. **Як буде вирішено ситуацію? (СКУ, ст. 24, 125-128).** _____

3. Знайдіть помилки в тексті (СКУ, гл. 3):

Шлюб – це сімейний союз жінки і чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану або через релігійний обряд у церкві після досягнення жінкою та чоловіком 18 років, а якщо у них є діти, – можливе зменшення шлюбного віку на 2–3 роки за рішенням державного органу реєстрації актів цивільного стану із обов'язковим укладенням шлюбного договору напередодні одруження. _____

_____.

4. Антон та Олена вирішили одружитися і подали заяву до державного органу реєстрації актів цивільного стану. Оскільки Олена була єдиною дочкою у сім'ї, – її батьки вирішили зайнятися організацією весілля. Вони замовили зал у кафе, купили Олені весільну сукню та поступово почали запрошувати гостей. За тиждень до весілля Антон заявив Олені, що не хоче офіційно одружуватися і запропонував жити спільно деякий час, щоб краще пізнати одне одного. **Чи дії Антона правомірні? Чи може Олена примусити Антона одружитися? Батьки Олени вимагають у суді відшкодування завданої матеріальної та моральної шкоди. Яке рішення прийме суд? (СКУ, ст. 24, 31).** _____

_____.

5. **Визначте режим власності у подружжя (СКУ, гл. 7,8):**

- а) Дружина мала дачу до одруження; _____
- б) Чоловік отримав у спадок квартиру; _____
- в) Гроші на банківському рахунку чоловіка, відкритому у шлюбі (зароблені ним у вільний від роботи час на будівництві дач); _____
- г) Квартиру куплено під час подружнього життя на гроші, зароблені чоловіком, й оформлено на його ім'я (дружина у цей час не працювала); _____
- г) Золотий перстень із діамантом, куплений чоловіком дружині; _____
- д) Премія дружини; _____
- е) Дружина до укладення шлюбу мала легковий автомобіль, який під час подружнього життя капітально відремонтували; _____
- є) Чоловік на отриману страховку придбав телевізор; _____
- ж) Чоловік і дружина фактично припинили шлюбні відносини і, проживаючи окремо понад рік, придбали фотоапарат і швейну машинку; _____
- з) На вимогу чоловіка рішенням суду було встановлено для подружжя режим окремого проживання, а через 3 дні дружина придбала меблі в їхню квартиру.

6. Марія та Максим одружилися тиждень тому. На подаровані гроші вони придбали телевізор, наручні годинники (кожному), кухонний комбайн (щоб Марії зручніше було готувати їжу), жіночу шкіряну куртку. А гроші, що залишилися, поклали на рахунок у банку, відкритий на ім'я чоловіка. **Визначте режими власності на придбані речі та банківський рахунок (СКУ, ст. 60,61).**

_____.

7. Сімнадцятирічний Мирослав закінчив школу і вступив до університету на контрактну форму навчання. Хлопець стверджує, що його батьки зобов'язані платити за навчання, оскільки він є неповнолітнім. **Як буде вирішено ситуацію? (СКУ, ст. 180, 199)** _____

_____.

8. Перебуваючи у шлюбі, громадянка Мішина стала інвалідом II групи. Через 3 роки після цього вони з чоловіком розлучилися. Після розлучення Мішина звернулася із вимогою до колишнього чоловіка про сплату аліментів. Мішин відповів, що вони розлучені і вже не родичі, тому він їй нічого не винен. Жінка подала позов до суду. **Як вирішиться справа? (СКУ, ст. 76)**

9. Іван Іванович Іванов (55 років) внаслідок необережності став інвалідом II групи. Пенсії, яку він отримує через інвалідність, йому ледве вистачає на прожиття. А ще потрібно платити за квартиру та ліки. Тому він звернувся до суду із позовом про стягнення аліментів із свого сина (30 років, вчитель, має сім'ю та двоє дітей), з яким не підтримував стосунків впродовж останніх 25 років з моменту розлучення з матір'ю сина (не зустрічався, не спілкувався, не брав участі у вихованні), при цьому він сплачував аліменти на сина до його повноліття. *Яке рішення прийме суд? (СКУ, ст. 202-206)*

Після виконання роботи студенти повинні:

Знати: умови і порядок укладення шлюбу, укладення шлюбного договору, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, батьків і дітей; порядок припинення шлюбу і шляхи влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

Вміти: користуватися Сімейним кодексом України, застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуацій, аналізувати ситуації, оцінювати важливість сім'ї та виховання дитини в сім'ї.

Домашнє завдання:

ТЕМА: ОСНОВИ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

План

1. Поняття і джерела трудового права та трудові права працівників.
2. Трудовий договір, його сторони, зміст, форми і строки договору. Контракт - особливий вид трудового договору.
3. Порядок прийняття на роботу. Випробування при прийнятті на роботу.
4. Трудовий стаж і його види.
5. Трудова книжка працівника.
6. Підстави припинення трудового договору.
7. Робочий час і час відпочинку.
8. Трудова дисципліна.
9. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.
10. Трудові спори. Порядок розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів.
11. Поняття права соціального захисту та соціального забезпечення.
12. Пенсійне забезпечення в Україні.
13. Державна соціальна підтримка сім'ї, материнства, дитинства, інших категорій громадян.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття і джерела трудового права та трудові права працівників.

1. Поясніть поняття.

Трудове право України – це _____

_____.

2. Дайте відповідь на запитання.

Що відносять до джерел трудового права? _____

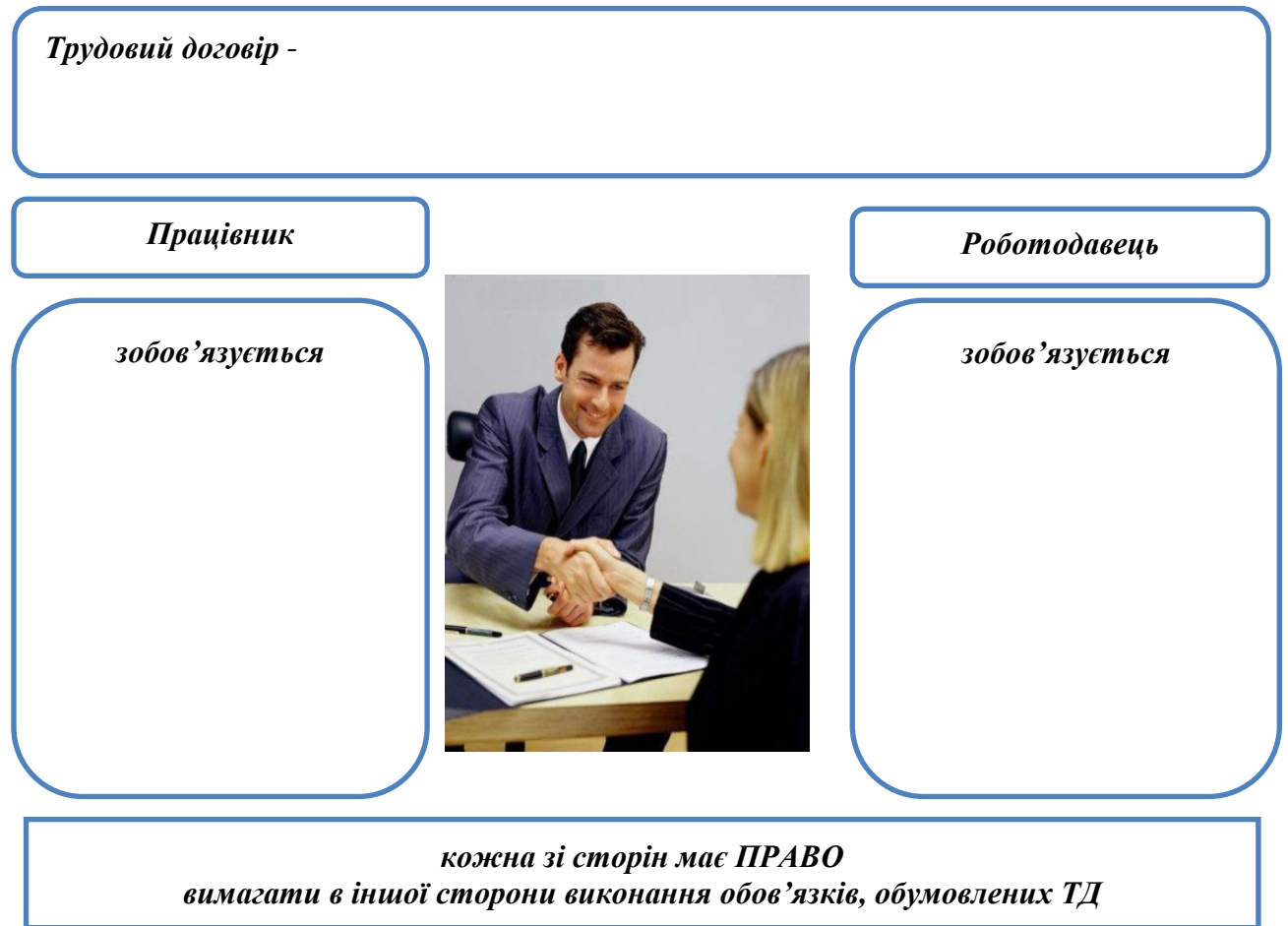
_____.

3. Користуючись статтею 2 Кодексу законів про працю України, напишіть основні трудові права працівників: _____

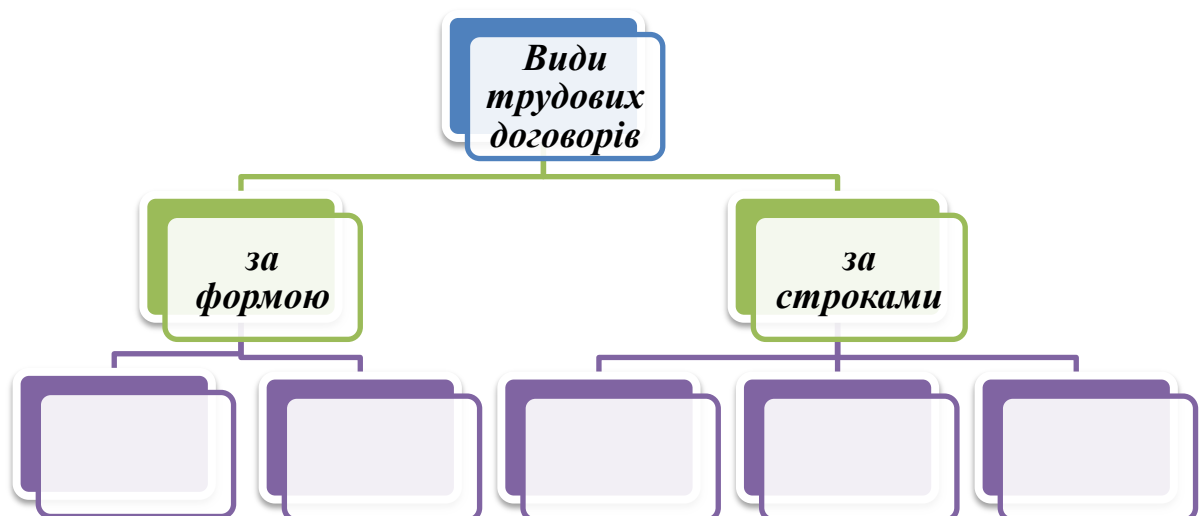
_____.

2. Трудовий договір, його сторони, зміст, форми і строки договору.

1. Заповніть схему «Поняття трудового договору», користуючись статтею 21 Кодексу законів про працю України (далі КЗпПУ).

2. Заповніть схему, користуючись статтями 23 та 24 КЗпПУ.

Для довідки!!!

Кодекс законів про працю України (ст. 10-20)

Колективний договір – це локальний нормативно – правовий акт, що укладається на основі чинного законодавства, прийнятих сторонами зобов'язань з метою регулювання виробничих, трудових і соціально – економічних відносин і узгодження інтересів трудящих, власників та уповноважених ним органів.

Сторони: роботодавець та трудовий колектив (в особі профспілок або інших представницьких органів).

Порядок укладення: шляхом ведення переговорів між сторонами.

Зміст – взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання відносин:

➤ Виробничих

➤ Трудових

➤ Соціально –
економічних

Зі змістом КД ознайомлюються

під розпис всі працівники

Контракт - особливий вид трудового договору.

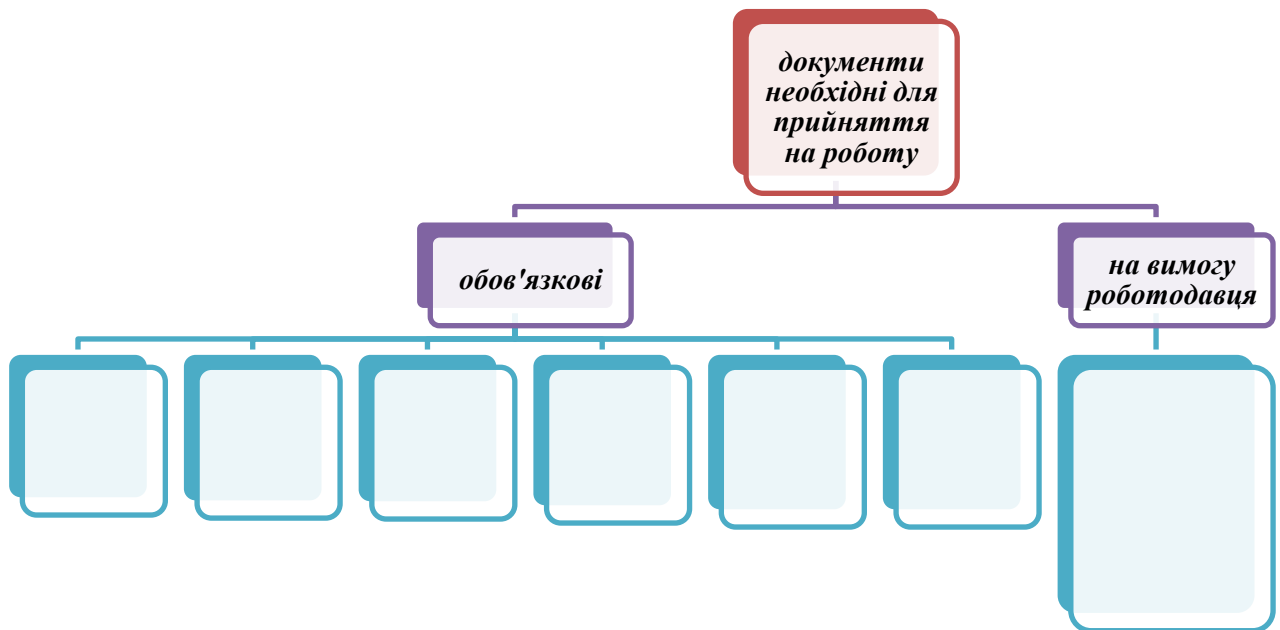
1. Заповніть схему користуючись статтею 21 КЗпПУ .

Контракт – це

Зміст – погоджені сторонами умови:

3. Порядок прийняття на роботу.

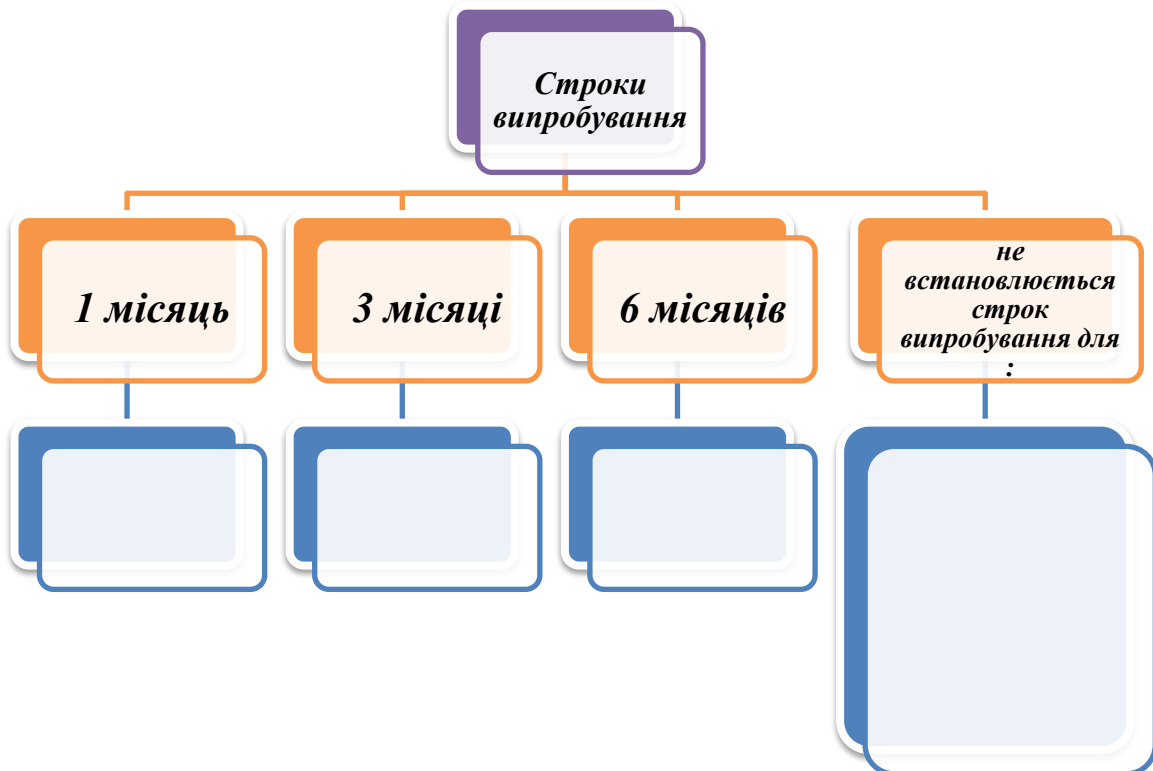
1. Заповніть схему, користуючись статтею 24 КЗпПУ.

Випробування при прийнятті на роботу.

ВИПРОБУВАННЯ
встановлюється з метою перевірки відповідності працівника роботі,
яка йому доручається

1. Заповніть схему, користуючись статтями 26, 27 КЗпПУ.

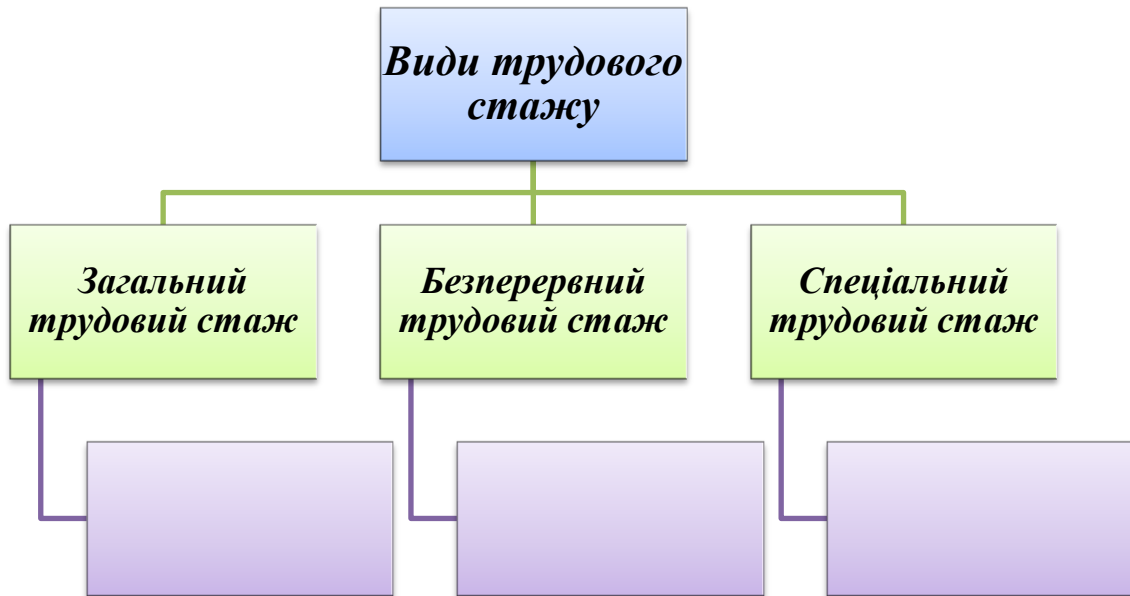
4. Трудовий стаж і його види.

1. Поясніть поняття.

Трудовий стаж – це _____

_____.

2. Заповніть схему «Види трудового стажу».

5. Трудова книжка працівника.

1. Заповніть схему, користуючись статтею 48 КЗпПУ.

Трудова книжка -

До неї заносяться відомості про:

Відомості про стягнення до трудової книжки не заносяться

Працівникам, що влаштовуються на роботу вперше, трудова книжка оформлюється не пізніше...

**Днем звільнення вважається останній день роботи.
Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний видати працівнику його трудову книжку в день звільнення з внесеним до неї записом про звільнення.**

Трудова книжка зберігається:

6. Підстави припинення трудового договору.

1. Заповніть схему за допомогою статті 36 КЗпПУ.

Підстави припинення трудового договору

Працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на не визначений строк, попередивши про це власника або уповноважений ним орган письмово за два тижні.

2. Заповніть схему, опрацювавши статтю 38 КЗпПУ.

Перерахуйте випадки розірвання трудового договору з ініціативи працівника у строк, про який просить працівник (ці причини зумовлені неможливістю продовжувати роботу):

За статтею 39 КЗпПУ строковий трудовий договір підлягає розірванню достроково на вимогу працівника в разі його хвороби або інвалідності, які перешкоджають виконанню роботи за договором, порушення власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, умов колективного або трудового договору та з інших поважних причин.

3. Заповніть схему, опрацювавши статті 40 і 41 КЗпПУ.

Розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця або уповноваженого ним органу

Загальні підстави

Зміни в організації виробництва і праці в тому числі...

Виявлення невідповідності...

Систематичне невиконання...

Прогул,...

Нез'явлення на роботу протягом більш як чотирьох місяців підряд...

Поновлення на роботі працівника,...

Поява на роботі в нетверезому стані, ...

Вчинення за місцем роботи розкрадання майна власника.

Додаткові підстави

Одноразове грубе порушення трудових обов'язків:

Винні дії керівника підприємства, внаслідок чого...

Винні дії працівника, який...

Вчинення працівником, який виконує виховні функції, ...

Перебування всупереч вимогам Закону України «Про запобігання корупції» у прямому підпорядкуванні у близької особи.

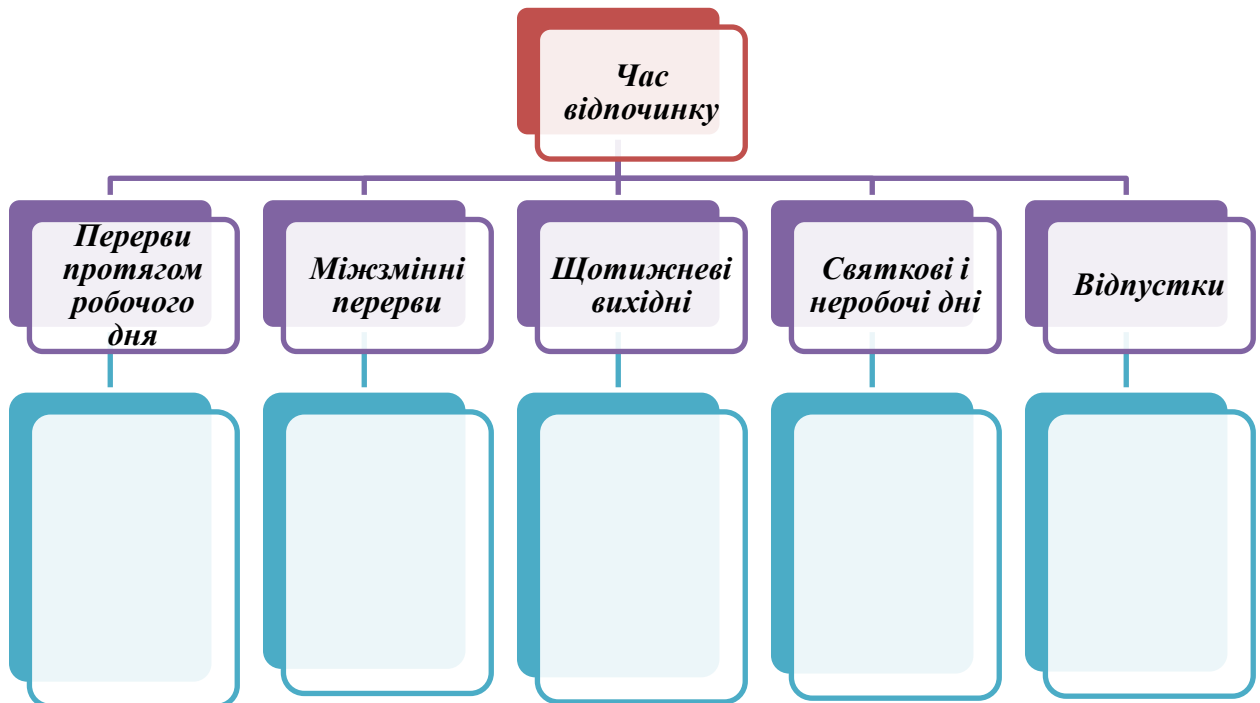
Припинення повноважень посадових осіб.

7. Робочий час і час відпочинку.

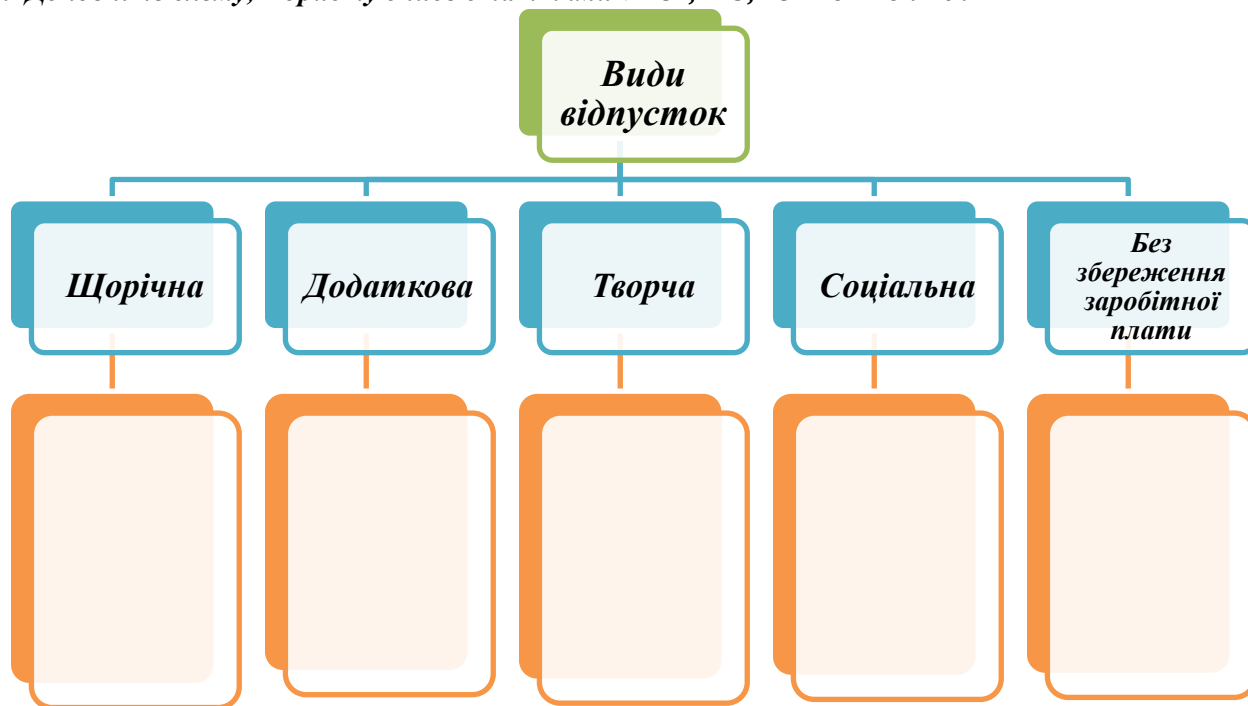
1. Заповніть схему за допомогою глави IV КЗпПУ (ст. 50-65).

2. Заповніть схему, опрацювавши главу V КЗпПУ (ст. 66-74).

3. Довніть схему, користуючись статтями 74-84, 179, 181-182 КЗпПУ.

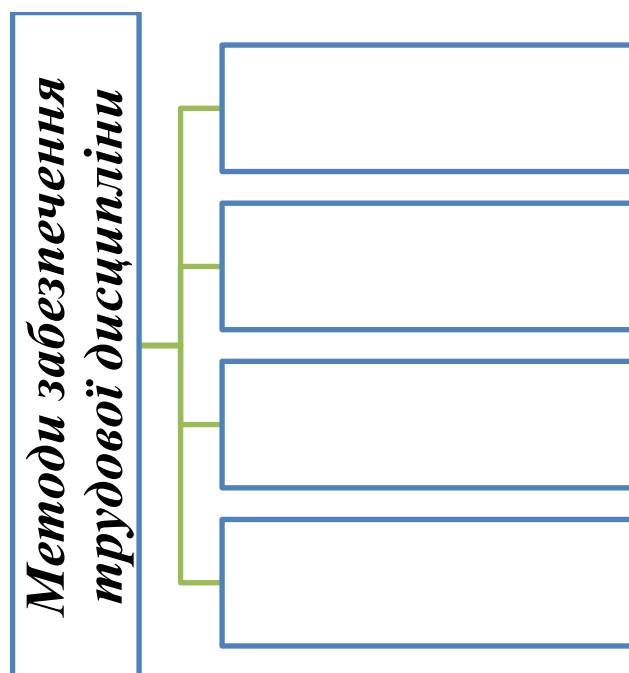

8. Трудова дисципліна.

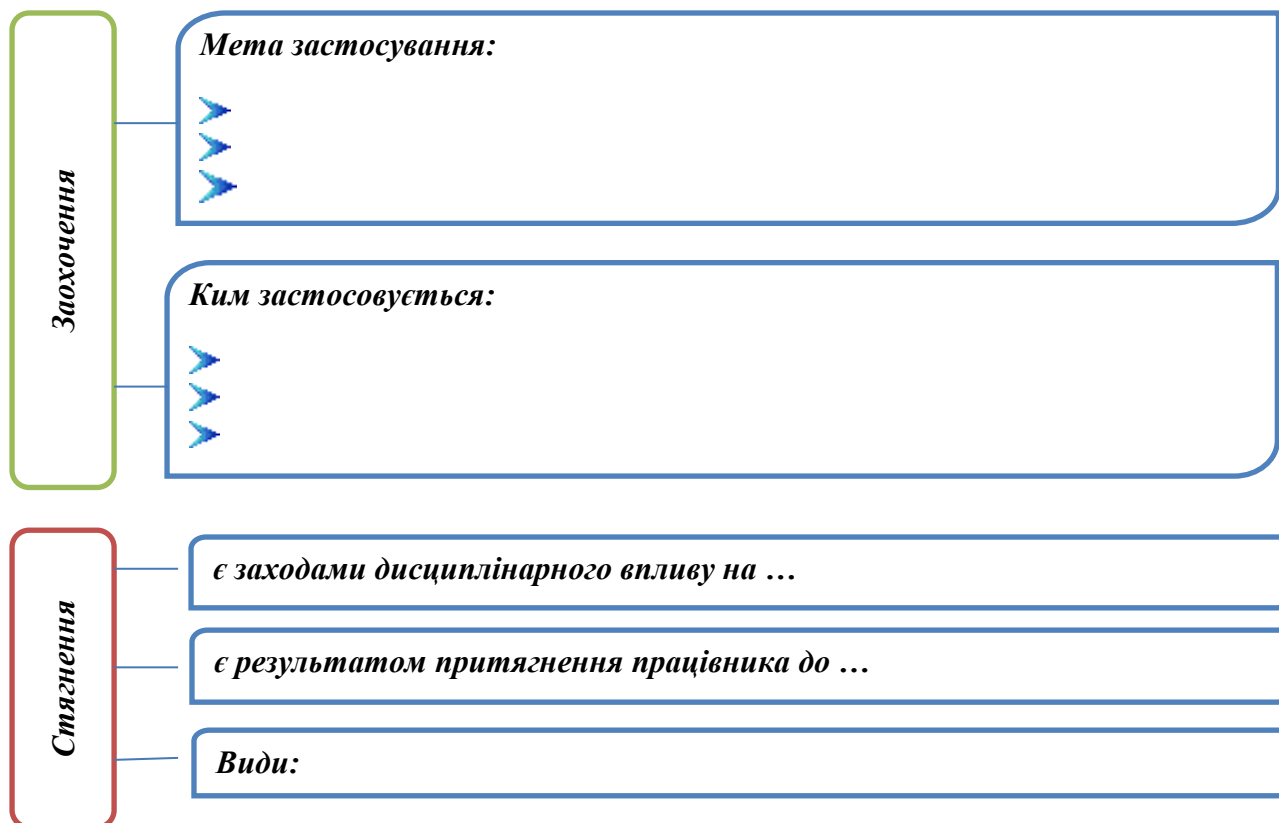
1. Поясніть поняття, використовуючи статті 139-140 КЗпПУ.

Трудова дисципліна – це _____
_____.

2. Заповніть схему за допомогою статті 140 КЗпПУ.

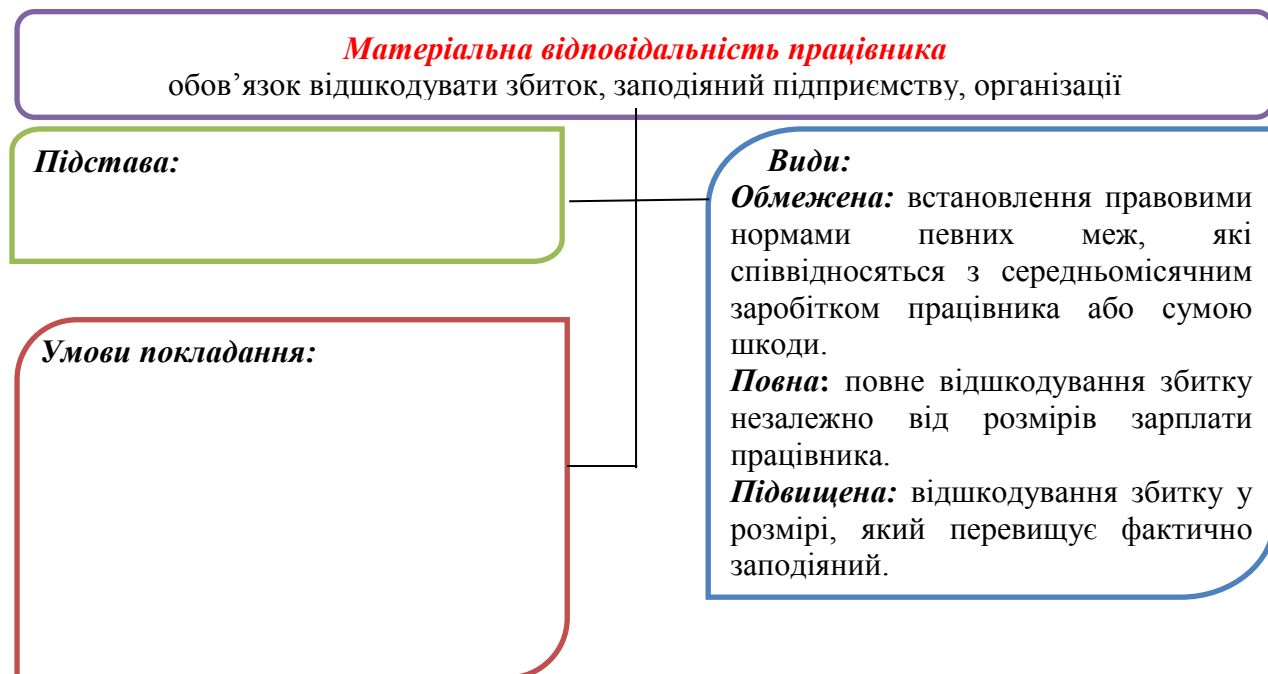

3. Доповніть схеми, опрацювавши статті 143-147 КЗпПУ.

9. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.

1. Опрацюйте статті 130 – 135 Кодексу законів про працю України та доповніть схему.

10.Трудові спори. Порядок розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів.

1. Користуючись главою XV (статті 221-230) Кодексу законів про працю України заповніть схему.

Трудові спори – конфлікти між працівником (трудоим колективом) і роботодавцем з приводу застосування законодавства про працю або встановлення чи зміни умов праці, що розглядаються в установленому законом порядку.

Види:

Індивідуальні –

Колективні -

Розглядаються у встановленому порядку такими органами:

➤ **Індивідуальні:**

➤ **Колективні:**

11.Поняття права соціального захисту та соціального забезпечення.

1. Поясніть поняття.

Право соціального захисту – це _____

_____.

Право соціального забезпечення – це _____

_____.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це _____

_____.

12. Пенсійне забезпечення в Україні.

Важливо знати!

Витяг з Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Пенсія – щомісячна грошова виплата, яка призначається у встановленому державою порядку як захід матеріального забезпечення особам, які втратили можливість самостійно заробляти.

Види пенсійних виплат (у солідарній системі): пенсія за віком, по інвалідності, у зв'язку із втратою годувальника.

Стаття 26. Умови призначення пенсії за віком

Стаття 30. Умови призначення пенсії по інвалідності

Стаття 36. Умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника

13. Державна соціальна підтримка сім'ї, материнства, дитинства, інших категорій громадян.

1. Продовжіть речення, використовуючи навчальний посібник і презентацію.

1. Сім'ям з дітьми призначено такі види державної допомоги:

- _____;
- _____;
- _____;
- _____;
- _____.

2. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям полягає у _____

_____.

3. Малозабезпеченою сім'єю визнається та сім'я, яка _____

_____.

4. Прожитковий мінімум для сім'ї _____

_____.

5. Право на державну соціальну допомогу закон надає _____

_____.

6. Розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між _____

_____.

7. Згідно з Законом право на державну соціальну допомогу мають:

- _____;
- _____;
- _____.

8. Розмір державної соціальної допомоги призначається _____

_____.

Перевір себе

1. «Справа №...»

1. Прочитайте ситуації та позначте знаком «+» ті, які регулюються нормами трудового права.

- А. Колектив авторів уклав із видавництвом договір, за яким до 1 червня на замовлення видавництва має надати рукопис книжки з історії стародавнього світу.
- Б. Тетяна працює офіціанткою у ресторані швидкого харчування.
- В. Бригада будівельників домовилася з Андрієм Приходько про будівництво дачного будиночка.
- Г. Гліб написав заяву про влаштування на посаду кур'єра друкарні.
- І. Дружина фермера, що працює разом з ним у фермерському господарстві.

2. Юридичний тренажер. Вирішіть ситуації.

1. Токар 6-го розряду звернувся із скаргою до директора заводу про те, що він уже тиждень виконує слюсарні роботи. За словами начальника цеху, вийшов із ладу підшипник швейцарського верстата, на якому працює токар. Уже замовили новий, але щоб його доставити, потрібен час, проте токар відмовляється надалі виконувати трудові функції, не зазначені у трудовому договорі. **Як вирішити ситуацію? (ст. 33 КЗпПУ)** _____

2. Робітник Лужков вирішив змінити роботу. За два тижні він попередив роботодавця про розірвання трудового договору і 1 серпня повинен був звільнитися, Але 30 липня Лужков повідомив власнику, що залишається на роботі, оскільки на місце, куди він збирався переходити, вже прийняли іншу людину. Власник відповів, що на його місце вже прийнято робітника Жаботинського у порядку переведення. **Як вирішити ситуацію? (ст. 38 КЗпПУ)** _____

3. 26 – літню Марину взяли на посаду інженера із випробувальним терміном 3 місяці. Через 2 місяці їй повідомили, що вона не підходить на цю посаду, оскільки у неї маленька дитина, яка часто хворіє (за цей час Марина була 2 рази у лікарняній відпустці). **Чи правомірні дії роботодавця? (ст. 26 КЗпПУ)** _____

4. У селі Кирилівка закрили фельдшерський пункт, а медсестрі Марії запропонували працювати фельдшером в іншому селі, що знаходиться за 30 км. Вона відмовилась. Адміністрація районної лікарні, якій підпорядковані ці фельдшерські пункти, заявила Марії, що трудовий договір з нею припинено. **Чи правомірні дії адміністрації? (ст. 36 КЗпПУ)** _____

5. Олексій, відпочиваючи на дачі у свого друга, випадково впав і отримав важкий перелом ноги. Лікування тривало майже п'ять місяців. Коли він повернувся на роботу і приніс лікарняний лист, виявилось, що вже підготовлено наказ про його звільнення. **Чи матиме законну силу цей наказ? (ст. 40 КЗпПУ)** _____

Домашнє завдання: _____

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

Тема: Трудове законодавство про робочий час і час відпочинку.

Мета: Вивчити поняття та види робочого часу і часу відпочинку. Користуючись Кодексом законів про працю України, вчитися застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуацій.

Обладнання: Кодекс законів про працю України, інструктивні картки, мультимедійне забезпечення.

Послідовність виконання роботи: користуючись Кодексом законів про працю України, вивчити і пояснити поняття робочого часу і часу відпочинку, вирішити ситуації. Відповідь обґрунтувати статтями Кодексу.

ХІД РОБОТИ

1. Вирішити ситуації.

Задача 1.

Закрійниця швейної фабрики „Салют” Костіна в червні і липні з дозволу профкому працювала три рази в вихідний день.

В серпні адміністрація запропонувала Костиній три дні відгулу. Вона відмовилася, вимагаючи оплатити їй роботу в вихідні дні.

В якому порядку дозволяється робота в вихідні дні?

Як компенсується?

Чи обґрунтовані вимоги Костіної? (ст. 71-72 КЗпПУ)

Задача 2.

Напередодні вихідного дня бригаді слюсарів було оголошено наказ директора заводу про роботу в вихідний день.

Необхідно було відремонтувати паровий котел, що вийшов з ладу.

Два слюсаря на роботу не вийшли, за що на них було накладено дисциплінарне стягнення.

Чи правильні дії директора?

В яких випадках допускається робота в вихідні дні?

Як компенсується ця робота? (ст. 71-72 КЗпПУ)

Задача 3.

Громадянин Сидорчук М.І. (17 років) після закінчення середньої школи 1 серпня 2007 року був прийнятий на роботу вантажника в сільськогосподарське підприємство.

Коли Сидорчуку М.І. може бути надана чергова щорічна оплачувана відпустка?

Який порядок надання відпусток працівникам, передбачений трудовим законодавством?

Яка буде тривалість цієї відпустки? (ст. 75,195 КЗпПУ).

Задача 4.

Сантехнік Анісімов через хворобу змінника 17 серпня працював 12 годин, 18 серпня – 10 годин.

За виконану надурочну роботу Анісімов вимагав від адміністрації надання 2 днів відгулу.

Як компенсується надурочна робота?

Чи обґрунтована вимога Анісімова? (ст. 106 КЗпПУ)

Задача 5.

Чергова аптека працює цілодобово.

До адміністрації аптеки звернулася фармацевт Демидова з проханням звільнити її від роботи в вечірній і нічний час, т.я. в неї двоє дітей в віці 3 і 8 років.

Чи обґрунтована вимога фармацевта Демидової? (ст. 55, 176 КЗпПУ)

Задача 6.

В зв'язку з наближенням опалювального сезону начальник ЖЕКу звернувся в профком за дозволом на надурочні роботи для 15 осіб.

Десять робітників не заперечували, а п'ятеро відмовилися.

Серед них: жінка, що має дитину 9 років;

студент-заочник 3-го курсу;

інвалід III групи;

робітник віком 17 років;

вагітна жінка.

Чи правомірні дії цих працівників?

Чи можна накласти на них стягнення за відмову від надурочних робіт? (ст. 62-63 КЗпПУ)

Задача 7.

Технолог Іванова працювала на консервному заводі і навчалася заочно в інституті.

Вона попросила адміністрацію установити їй неповний робочий день, щоб мати більше вільного часу для навчання.

Чи зобов'язана адміністрація задовольнити її прохання?

Чим відрізняється неповний робочий день від скороченого? (ст. 51,56 КЗпПУ)

Задача 8.

Неповнолітній Ягельський М.Г. був прийнятий на роботу у будівельну бригаду сільськогосподарського підприємства „Промінь” різноробочим першого розряду. У день прийняття на роботу йому виповнилося 17 років.

За рік роботи у складі бригади він відпрацював 150 годин надурочних робіт, які не були оплачені.

Які порушення трудового законодавства були допущені?

Яка тривалість робочого часу для неповнолітніх передбачена трудовим законодавством?

Який порядок і розміри оплати „ надурочних робіт” передбачені законом? (ст. 51, 63, 65, 106 КЗпПУ)

Після виконання практичної роботи студент повинен:

1. Знати – види робочого часу (нормальна тривалість, скорочений, неповний, ненормований), поняття надурочних робіт і нічного часу, компенсації за роботу у вихідні та святкові дні, за надурочні роботи; поняття і види часу відпочинку.

2. Вміти – користуватися Кодексом законів про працю України при вирішенні ситуацій; визначати та розв'язувати трудові суперечки.

Домашнє завдання: _____

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

Тема: Трудові спори.

Мета: Поглибити теоретичні знання з теми, вчитися застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуацій; удосконалювати навички роботи з Кодексом законів про працю України.

Обладнання: Кодекс законів про працю України, відеофільм „Трудові спори”, інструктивна картка.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ РОБОТИ:

1. Переглянути ситуації.
2. Користуючись Кодексом законів про працю України, дати відповіді на поставлені запитання.

ХІД РОБОТИ

Завдання 1.

1. Перегляд ситуації № 1.
2. Дати відповіді на запитання:
 - Дати визначення поняттю „трудовий спір”.
 - Вказати причини виникнення трудових спорів.
 - Коли трудовий спір підлягає розглядові в комісії по трудових спорах? (КЗпПУ, ст. 224)
 - Назвати строки звернення до комісії по трудових спорах та порядок прийняття заяви працівником. (КЗпПУ, ст.225)

Завдання 2.

1. Перегляд ситуації № 2.
2. Дати відповіді на запитання:
 - Чи обґрунтовані вимоги працюючих у ситуаціях №1, 2?
(КЗпПУ, ст.195, ст. 176)
 - Який порядок і строки розгляду трудових спорів у КТС?
(КЗпПУ, ст.226)

Завдання 3.

1. Перегляд ситуації № 3.
2. Дати відповіді на запитання:
 - Який порядок прийняття рішень КТС? (КЗпПУ, ст.227)
 - Як здійснюється оскарження рішень КТС? (КЗпПУ, ст.228)
 - Який строк виконання рішень КТС? (КЗпПУ, ст.229)

Після виконання практичної роботи студент повинен:

ЗНАТИ: Основні положення Кодексу законів про працю України.

ВМІТИ: Користуватися Кодексом законів про працю України, застосовувати теоретичні знання при розв'язуванні практичних ситуацій.

Домашнє завдання: _____

ТЕМА: ОСНОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

План

1. Поняття, джерела та принципи господарського права України.
2. Основні засади здійснення господарської діяльності в Україні.
3. Суб'єкти господарювання.
4. Підприємництво в Україні. Поняття, суб'єкти підприємництва.
5. Майнова основа господарювання.
6. Господарські зобов'язання: поняття, підстави виникнення, порядок виконання.
7. Поняття, функції, види господарських договорів.
8. Поняття та особливості господарсько-правової відповідальності.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття, джерела та принципи господарського права України.

1. Пояснити поняття за допомогою посібника та презентації.

Господарське право – це _____

_____.

Джерела господарського права: _____

_____.

2. Основні засади здійснення господарської діяльності в Україні.

1. Поясніть поняття.

Господарська діяльність – це _____

_____.

2. Сферу господарських відносин становлять господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини, дайте визначення цим поняттям, користуючись статтею 3 Господарського кодексу.

Господарсько – виробничі відносини - _____

_____.

Організаційно – господарські відносини – це _____

_____.

Внутрішньогосподарські відносини – це _____

_____.

3. Суб'єкти господарювання.

1. Поясніть поняття.

Суб'єкти господарювання – це _____

4. Підприємництво в Україні. Поняття, суб'єкти підприємництва.

1. Поясніть поняття.

Підприємство – це _____

2. Користуючись посібником, презентацією та статтею 63 Господарського кодексу України заповніть таблицю.

Класифікація підприємств	
Залежно від форми власності:	
В залежності від частки іноземних інвестицій у статутному фонді:	- підприємства без іноземних інвестицій; - в підприємства з іноземними інвестиціями (частка іноземних інвестицій — не менш як 10%); - іноземні підприємства (частка іноземних інвестицій — 100%).
В залежності від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду:	
В залежності від відносин підпорядкування (при наявності таких):	
В залежності від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції:	- малі підприємства (середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік — не більше 50 осіб; обсяг валового доходу за цей же період не перевищує суми, еквівалентної 500 000 євро за середньорічним курсом НБУ щодо гривні); - великі підприємства (середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік — більше 1 000 осіб; обсяг валового доходу за цей же період перевищує суму, еквівалентну 5 000 000 євро за середньорічним курсом НБУ щодо гривні); - середні підприємства (всі інші).

5. Майнова основа господарювання.

1. Поясніть поняття.

Майно у сфері господарювання – це _____

Право господарського відання _____

Право оперативного управління – це _____

2. Користуючись посібником, презентацією та статтею 163 Господарського кодексу, дайте визначення поняттю «цінні папери» та напишіть які види цінних паперів використовуються у сфері господарювання.

Цінні папери – це _____

Види цінних паперів _____

6. Господарські зобов'язання: поняття, підстави виникнення, порядок виконання.

Користуючись розділом IV, главою 19 Господарського кодексу України опрацюйте ряд завдань.

1. Поясніть поняття.

Господарські зобов'язання _____

7. Поняття, функції, види господарських договорів.

1. Поясніть поняття.

Господарський договір – це _____

2. Користуючись посібником, запишіть види господарських договорів.

8. Поняття та особливості господарсько-правової відповідальності.

1. Поясніть поняття, користуючись посібником та презентацією.

Господарсько – правова відповідальність _____

Господарське правопорушення – це _____

Господарські санкції _____

Штрафні санкції _____

Оперативно – господарські санкції _____

Перевір себе

1. Юридичні пазли.

1. Визначте, чи є дані види діяльності підприємництвом (якщо це так, - вкажіть вид підприємництва за функціональним призначенням):

а) Концерн виготовляє побутову аудіо- та відеотехніку; _____

б) Служба радіо таксі надає послуги з перевезення пасажирів та вантажів; _____

в) Господар продає відгодовану ним свиню; _____

г) Україна входить до першої десятки країн з торгівлі зброєю у світі; _____

г) Бабуся продає квіти із власного городу; _____

д) Діяльність пункту обміну валют; _____

е) Ательє надає послуги з пошиття верхнього жіночого одягу; _____

є) Приватний архітектор виготовляє проекти будинків та дач. _____

2. Про яке товариство йдеться у тексті?

Учасники цього товариства поділяються на дві групи: 1) особи, що несуть майнову відповідальність і здійснюють управління справами товариства; 2) особи, що відповідають лише своїми вкладками і отримують частину прибутку товариства відповідно до їхньої частки у складеному капіталі.

3. Дайте характеристику підприємству:

Завод «Конденсатор» має статутний фонд 100 млн грн., поділених на акції номінальною вартістю 100 грн. 51% акцій належить державі, а решту – приватним фізичним та юридичним особам.

Домашнє завдання: _____

ТЕМА: ОСНОВИ АГРАРНОГО ПРАВА

План

1. Поняття та джерела аграрного права. Аграрні правовідносини.
2. Характеристика об'єктів та суб'єктів аграрного права.
3. Правове становище аграрних підприємств кооперативного типу.
4. Правове становище фермерського господарства.
5. Правове становище особистого селянського господарства.
6. Правове становище державних сільськогосподарських підприємств.
- 7.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття та джерела аграрного права. Аграрні правовідносини.

1. Поясніть поняття.

Аграрне право – це _____

_____.

2. Дайте відповідь на запитання.

1. Що є предметом аграрного права? _____

_____.

2. Що можна віднести до джерел аграрного права? _____

_____.

3. Які види організаційно – правових форм сільськогосподарського виробництва розрізняють?

_____.

2. Характеристика об'єктів та суб'єктів аграрного права.

1. Заповніть таблицю характеризуючи суб'єкти та об'єкти аграрного права.

Суб'єкти аграрного права	Об'єкти аграрного права

3. Правове становище аграрних підприємств кооперативного типу.

1. Поясніть поняття.

Кооператив – це _____

_____.

2. Дайте відповідь на ряд запитань.

Хто може бути членами кооперативу? _____

Що таке рівноправність членів кооперативу? _____

В чому полягає мета діяльності кооперативу? _____

Як відбувається розподіл прибутків у кооперативі? _____

3. Поясніть поняття.

Сільськогосподарський кооператив – це _____

Сільськогосподарський виробничий кооператив – це _____

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – це _____

4. Дайте відповідь на запитання.

Які бувають кооперативи залежно від виду діяльності? _____

5. Допрацюйте таблицю.

Права та обов'язки членів кооперативу

Права	Обов'язки
	дотримання статуту та виконання рішень загальних зборів і правління кооперативу.

6. Дайте відповідь.

Яким чином здійснюється управління кооперативом? _____

На що має право член кооперативу у разі виходу з нього? _____

4. Правове становище фермерського господарства.

1. Поясніть поняття.

Фермерське господарство – це _____

_____.

2. Опрацюйте відповідний матеріал та дайте відповіді на запитання: 1) що потрібно для створення фермерського господарства? 2) хто може бути членом фермерського господарства? 3) на чому базуються трудові відносини у фермерському господарстві? _____

_____.

3. Користуючись посібником, допишіть основні права та обов'язки фермерів.

Основними правами фермерів є:	Основними обов'язками фермерів є:
➤ продавати або іншим способом відчужувати земельну ділянку, передавати її в оренду, заставу, спадщину; ➤ самостійно господарювати на землі; ➤ власності на посіви і насадження сільськогосподарських та інших культур, на вироблену сільськогосподарську продукцію;	➤ забезпечувати використання земельних ділянок за їх цільовим призначенням; ➤ дотримуватися вимог законодавства про охорону довкілля; ➤ не порушувати прав власників суміжних земельних ділянок та землекористувачів; не допускати зниження родючості ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі; ➤ дотримуватися санітарних, екологічних та інших вимог щодо якості продукції; ➤ дотримуватися правил добросусідства та встановлених обмежень у використанні земель і земельних сервітутів;

4. Доповніть речення.

Діяльність фермерського господарства припиняється у разі: _____

_____.

5. Правове становище особистого селянського господарства.

1. Поясніть поняття.

Особисте селянське господарство – це _____

_____.

2. Доповніть речення.

Земельні ділянки особистого селянського господарства можуть бути власністю...

3. Заповніть таблицю.

Права та обов'язки членів особистого селянського господарства

<i>Основними правами членів особистого селянського господарства є:</i>	<i>Члени особистого селянського господарства зобов'язані:</i>
➤ самостійно господарювати на землі; ➤ укласти особисто або через уповноважену особу будь-які угоди, що не суперечать законодавству; ➤ реалізовувати надлишки виробленої продукції на ринках, а також заготівельним, переробним підприємствам та організаціям, іншим юридичним і фізичним особам; ➤ самостійно здійснювати матеріально-технічне забезпечення власного виробництва; ➤ відкривати рахунки в установах банків та отримувати кредити в установленому законодавством порядку; ➤ бути членами кредитної спілки та користуватися її послугами; ➤ отримувати в установленому законом порядку трудову пенсію, а також інші види соціальної державної допомоги та субсидії; ➤ надавати послуги з використанням майна особистого селянського господарства; ➤ використовувати в установленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, торф, лісові насадження, водні об'єкти, а також інші корисні властивості землі відповідно до закону; ➤ ➤	➤ дотримуватися вимог земельного законодавства та законодавства про охорону довкілля; ➤ забезпечувати використання земельної ділянки за цільовим призначенням; ➤ підвищувати родючість ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі; ➤ не порушувати права власників суміжних земельних ділянок та землекористувачів; ➤ дотримуватися правил добросусідства та обмежень, пов'язаних із встановленням земельних сервітутів та охоронних зон; ➤ ➤ ➤

4. Дайте відповідь на запитання.

При яких умовах припиняється ведення особистого селянського господарства?

6. Правове становище державних сільськогосподарських підприємств.

1. Державні сільськогосподарські підприємства залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду поділяються на:

- унітарні (комерційні й казенні);
- корпоративні.

Користуючись посібником, презентацією та статтею 63 Господарського кодексу України дайте визначення поняттям.

Унітарне підприємство _____

Корпоративне підприємство _____

2. Користуючись посібником дайте відповідь на ряд запитань:

1) що таке державне (комунальне) унітарне сільськогосподарське підприємство? _____

2) що потрібно для створення такого підприємства?

➤ _____;

➤ _____;

➤ _____;

➤ _____;

3) які відомості містяться у статуті такого підприємства?

➤ _____;

➤ _____;

➤ _____;

➤ _____;

➤ _____;

4) які ознаки державних сільськогосподарських підприємств?

➤ _____;

➤ _____;

Перевір себе

1. Юридичні пазли.

1. Як класифікують суб'єкти аграрного права за організаційно-правовими формами?

- а) фермерські господарства;
- б) с/г кооперативи;
- в) особисті селянські господарства ;
- г) казенні підприємства;
- г) аграрні підприємства.

2. Які сільгосппідприємства належать до підприємств корпоративного типу ?

- а) акціонерні товариства;
- б) корпорації;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) приватно-орендні підприємства.

3. Державне с/г підприємство може бути ліквідовано за ініціативою :

- а) загальних зборів трудового колективу ;
- б) Антимонопольного комітету;
- в) директора;
- г) суду;
- г) кредиторів.

4. Аграрне право регулює відносини :

- а) земельні;
- б) господарські;
- в) трудові;
- г) цивільні;
- г) адміністративні;
- д) усі вищевказані відносини в комплексі.

5. Аграрне право як галузь права є:

- а) комплексна галузь;
- б) самостійна галузь;
- в) галузь, яка знаходиться в стадії формування як самостійна галузь ;
- г) складова господарського права.

2. Юридичний тренажер. Вирішіть ситуацію.

1. Громадянин Петров звернувся до правління виробничого сільськогосподарського кооперативу «Таврія Агро» з заявою про прийняття його до сільськогосподарського кооперативу. В заяві він вказав, що готовий внести передбачені Статутом кооперативу вступний та пайовий внески, поділяє цілі створення кооперативу. Голова правління Іваненко розглянув заяву Петрова і відмовив йому посилаючись на те, що в кооперативу не має зараз потреби в прийнятті нових членів. Петров зажадав, щоб вирішення цього питання було винесено на розгляд загальних зборів кооперативу оскільки дії Іваненка на його думку суперечать принципу відкритості членства в кооперативі. Після того як Іваненко відмовив йому у винесенні рішення щодо прийняття Петрова до членів сільськогосподарського кооперативу він звернувся до суду з оскарженням дій Іваненка. **Зробіть юридичний аналіз ситуації що склалась. Обґрунтуйте законність дій Іваненка. Яким повинне бути рішення суду? (ст. 95-109 ГК та ст. 12-14 ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію»).**_____

Домашнє завдання: _____

ТЕМА: ОСНОВИ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

План

1. Поняття та джерела земельного права.
2. Право власності на землю. Право землекористування. Права та обов'язки землекористувачів.
3. Оренда землі.
4. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
5. Вирішення земельних спорів.
6. Контроль за використанням і охороною земель.
7. Екологічне право як галузь права. Екологічні права та обов'язки громадян.
8. Правове регулювання використання природних ресурсів.
9. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні. Природно-заповідний фонд України.
10. Правова охорона атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу.
11. Відповідальність за екологічні правопорушення.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття та джерела земельного права.

1. На підставі підручника, презентації, Інтернет - джерел, пояснення викладача пояснити поняття.

Земельне право – це _____

_____.

Джерела земельного права:

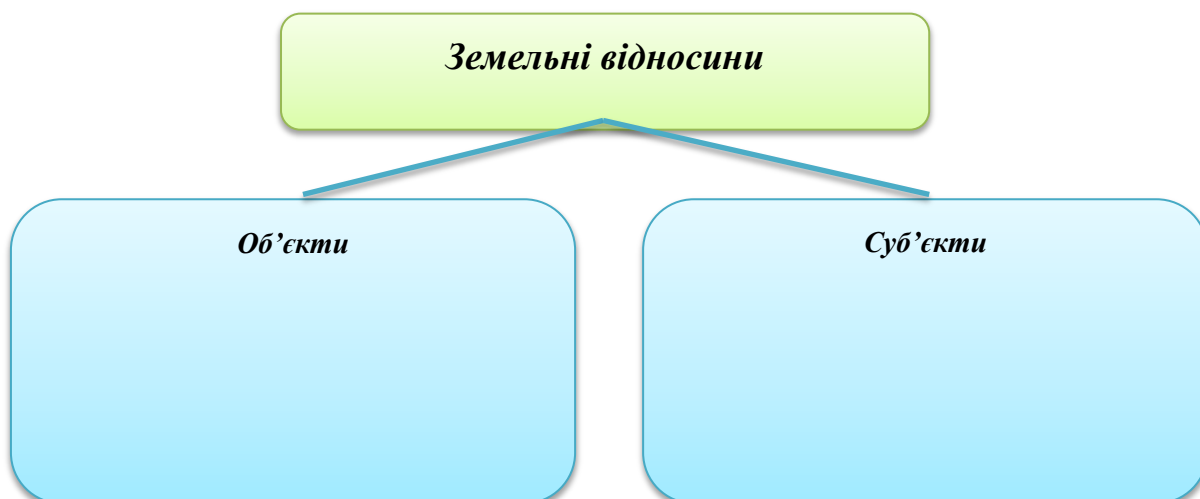
Конституція України, _____

_____.

Земельні правовідносини – це _____

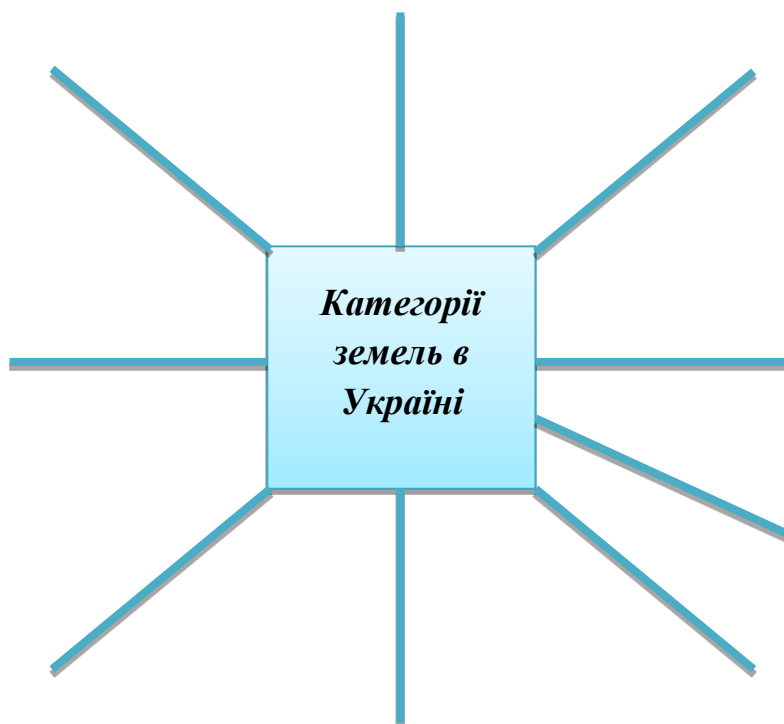
_____.

2. Заповніть схему. Користуючись посібником напишіть хто є суб'єктами, а хто об'єктами земельних відносин.

3. Пригадайте, які категорії земель ви знаєте.

Складіть схему.

Наведіть приклади земель в м. Біла Церква (у вашій місцевості – селі, місті), які належать до зазначених категорій. _____

2. Право власності на землю. Право землекористування. Права та обов'язки землекористувачів.

Буква закону.

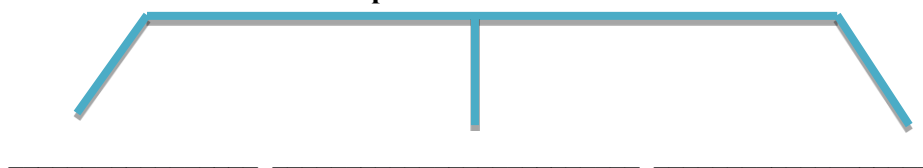
Земельний Кодекс України.

Ст. 78. Зміст права власності на землю.

1. Право власності на землю – це право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками.
2. Земля в Україні може перебувати у приватній, комунальній та державній власності.

1. Користуючись посібником, презентацією та статтями 78, 80, 81 Земельного кодексу України, заповніть схеми.

Форми власності на землю

2. Користуючись посібником, презентацією та Земельним кодексом України (ст. 90, 91), заповніть таблицю.

<i>Власники земельних ділянок мають право</i>	<i>Власники земельних ділянок зобов'язані</i>
➤ продавати або іншим шляхом відчужувати земельну ділянку, передавати її в оренду, заставу, спадщину; ➤ самостійно господарювати на землі; ➤ власності на посіви і насадження сільськогосподарських та інших культур, на вироблену сільськогосподарську продукцію; ➤ використовувати у встановленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, торф, лісові насадження, водні об'єкти, а також інші корисні властивості землі; ➤ на відшкодування збитків у випадках, передбачених законом; ➤ споруджувати жилі будинки, виробничі та інші будівлі і споруди.	

3. Користуючись посібником, презентацією та статтями 92, 95, 96 Земельного кодексу України, поясніть поняття та заповніть таблицю.

Право постійного користування земельною ділянкою – це _____

_____.

<i>Права землекористувачів</i>	<i>Обов'язки землекористувачів</i>
	➤ забезпечувати використання їх за цільовим призначенням; ➤ додержуватися вимог законодавства про охорону довкілля; ➤ своєчасно сплачувати земельний податок;

	➤ не порушувати прав власників суміжних земельних ділянок за землекористувачів; ➤ підвищувати родючість ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі; ➤ своєчасно надавати відповідним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування дані про стан і використання земель та інших природних ресурсів у порядку, встановленому законом; ➤ дотримуватися правил добросусідства та обмежень, прив'язаних із встановленням земельних сервітутів та охоронних зон; ➤ зберігати геодезичні знаки, протиерозійні споруди, мережі зрошувальних і осушувальних систем.
--	---

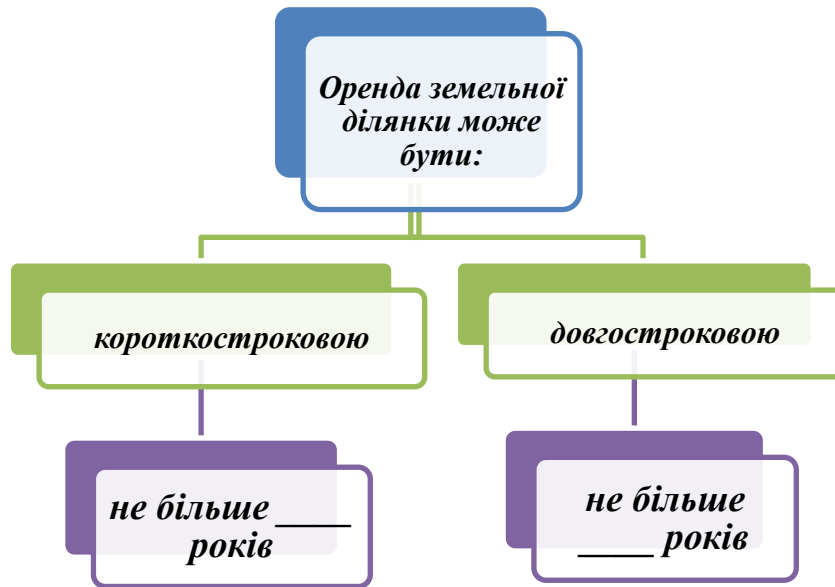
4. Проаналізуйте ситуації. Які права землевласників та землекористувачів були порушені, які обов'язки ними не виконані.

А. Селянин Х. взяв в оренду земельну ділянку у фермера М. на три роки, але на землі не працював.	
Б. Громадянин П. приватизував земельну ділянку, але два роки не сплачує земельний податок.	
В. Директор ринку заборонив фермеру К. продавати власну сільськогосподарську продукцію на ринку, в зв'язку з тим, що його земельна ділянка знаходиться в іншому районі.	
Г. Селянин М. розвантажив вугілля для опалення будинку на межі ділянки свого сусіда.	
Д. Власник дачі побудував на своїй ділянці лісопильню, яка працює цілодобово.	
Е. Правління кооперативу проклало труби для поливу ділянок дачного кооперативу через територію дачника В., що зменшило розмір його ділянки на 0,02 га, пояснивши йому, що це потрібно для загальних інтересів і благополуччя всіх дачників.	

3. Оренда землі.

1. Користуючись посібником, презентацією та статтею 93 Земельного кодексу України, поясніть поняття та заповніть таблицю.

Право оренди земельної ділянки — це _____

4. Відповідальність за порушення земельного законодавства.

1. Продовжіть речення, користуючись посібником та презентацією.

Громадяни та юридичні особи несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законодавства за такі порушення: _____

5. Вирішення земельних спорів.

1. Доповніть речення користуючись посібником та презентацією.

Захист прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки здійснюється шляхом: _____

Виключно судом вирішуються земельні спори _____

Органи місцевого самоврядування вирішують земельні спори _____

Органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів вирішують земельні спори _____

6. Контроль за використанням і охороною земель.

Розрізняють:

- **державний контроль** за використанням та охороною земель, який здійснюється уповноваженими органами виконавчої влади по земельних ресурсах, а за дотриманням вимог законодавства спеціально уповноваженими органами з питань екології та природних ресурсів;
- **самоврядний контроль**, який здійснюється сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами;
- **громадський контроль**, який здійснюється громадськими інспекторами, які призначаються відповідними органами місцевого самоврядування і діють на підставі положення, затвердженого центральним органом виконавчої влади по земельних ресурсах.

1. Поясніть поняття користуючись посібником та презентацією.

Державний земельний кадастр – це _____

_____.

Охорона земель _____

_____.

7. Екологічне право як галузь права. Екологічні права та обов'язки

1. Поясніть поняття, користуючись посібником та презентацією.

Екологічне право – це _____

_____.

Нормативно-правова база екологічного права:

➤ Конституція України;

➤ Кодекси: _____

_____;

➤ Закони: _____

_____.

8. Правове регулювання використання природних ресурсів.

Природокористування – це _____

_____.

Завдання.

Виберіть з поданого переліку приклади загального та спеціального природокористування. Яке природокористування є безплатним, а яке – платним і таким, що потребує ліцензування?

- 1) Збирання грибів, ягід; _____.
- 2) Видобуток корисних копалин; _____.
- 3) Відпочинок на річці чи озері; _____.
- 4) Вирубка лісу _____.

**9. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні.
Природно-заповідний фонд України.**

1. Поясніть поняття та заповніть схему.

Природно – заповідний фонд – це _____

До природно – заповідного фонду України належать: _____

**10.Правова охорона атмосферного повітря,
рослинного і тваринного світу.**

1. Поясніть поняття.

Охорона атмосферного повітря _____

Тваринний світ _____

Рослинний світ _____

11.Відповідальність за екологічні правопорушення.

Порушення законодавства в галузі охорони природи тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність.

1. Заповніть таблицю, користуючись Кодексом України про адміністративні правопорушення (глава VII).

Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів	Види адміністративних стягнень

2. Заповніть таблицю, користуючись Кримінальним кодексом України (Розділ VIII) Особливої частини.

Злочини проти довкілля	Види покарань

3. Проаналізуйте ситуації, відповівши на запитання до них.

Ситуації	Чи мало місце екологічне правопорушення	Чи наставатиме юридична відповідальність	Якому виду відповідальності підлягають правопорушники
А. Двоє мисливців на території державного заповідника застрілили сагайдака, який занесений у Червону книгу України.			
Б. Під час пікніка 2-річна дівчинка кидала у пісок залишки яблук та груш.			
В. Унаслідок аварії танкера частина нафти вилася у море, що спричинило масову загибель риби			
Г. Колекторний завод по переробці сміття викидав в атмосферне			

повітря відходи, внаслідок чого у навколишніх населених пунктах постійно відчувався неприродний їдкий запах.			
--	--	--	--

Перевір себе

1. Юридичні пазли. Виконайте тестові завдання.

1. Чим є відносини, які виникають з приводу володіння, користування та розпорядження земельними ресурсами, а також їх охорони та раціонального використання?

- а) Предметом правового регулювання земельного права.
- б) Об'єктом земельного права.
- в) Об'єктом правового регулювання земельного права.
- г) Суб'єктами земельних правовідносин.

2. У який спосіб іноземні громадяни та особи без громадянства не можуть набути права власності на земельні ділянки?

- а) Придбати за договорами купівлі-продажу, дарування, міни.
- б) Прийняти в спадщину.
- в) Викупити земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на правах власності.
- г) Виділення в натурі належної їм частки (паю).

3. Право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою ділянкою для проходу, проїзду, відводу води та з іншою метою – це _____.

- а) Постійне землекористування.
- б) Оренда.
- в) Концесія.
- г) Земельний сервітут.

4. Засноване на договорі тимчасове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідне для здійснення підприємницької діяльності, – це _____.

- а) Постійне землекористування.
- б) Оренда.
- в) Концесія.
- г) Земельний сервітут.

5. Засноване на договорі, строкове платне володіння і користування земельною ділянкою з метою створення, поліпшення та (або) експлуатації об'єкта – це _____.

- а) Постійне землекористування.
- б) Оренда.
- в) Концесія.
- г) Земельний сервітут.

6. Установіть відповідність між цільовим призначенням та категоріями земель в Україні.

1. Землі, що використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів.	А. Землі одноразового призначення.
2. Ділянки суші та водного простору, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову цінність.	Б. Землі лісового фонду.
3. Землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються для профілактики захворювань.	В. Землі історико-культурного призначення.
4. Городища, кургани, давні поховання, мегаліти, наскальні зображення, поля давніх битв, залишки фортець та інше.	Г. Землі рекреаційного призначення.
	І. Землі природно-заповідного фонду.

2. Питання/відповідь.

1. Що таке Червона книга України? Який порядок занесення рослин та тварин до Червоної книги? _____

Домашнє завдання: _____

ТЕМА : ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

План

1. Фінансова діяльність та фінансове право України.
2. Бюджет і бюджетна система.
3. Система оподаткування в Україні.
4. Законодавство України про банки і банківську діяльність.
5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.

Послідовність вивчення теми.

1. Фінансова діяльність та фінансове право України.

1. Використовуючи підручник, презентацію, Інтернет - джерела пояснити поняття.

Фінансова діяльність – це діяльність держави, спрямована на _____

_____.

Фінансове право – це _____

_____.

Джерелами фінансового права є: _____

_____.

2. Юридичний тренажер.

Проставте «+» навпроти відносин, які регулюються нормами фінансового права.

- Постачання продукції за договором.
- Сплата податків підприємством.
- Відкриття банківського рахунку фізичною особою.
- Регулювання валютних операцій.

2. Бюджет і бюджетна система.

1. Поясніть поняття, користуючись статтями 2,3,14 Бюджетного кодексу України (далі БКУ).

Бюджет – це _____

_____.

Бюджетний період – починається _____, закінчується _____.

Бюджетна система України – _____

_____.

Дефіцит бюджету – _____

_____.

Профіцит бюджету – _____

_____.

Збалансований бюджет – _____

_____.

Бюджетний процес – _____

Стадії бюджетного процесу визначаються Бюджетним кодексом України.

3. Система оподаткування в Україні.

1. Поясніть поняття та заповніть схеми, за допомогою Податкового кодексу України (далі ПКУ), підручника і презентації.

Податок – це _____

Обов'язки та права платників податків

Обов'язки (ст. 16 ПКУ):

Права (ст. 17 ПКУ):

2. Юридичний тренажер.

Які податки чи збори мають сплачуватися у наведених ситуаціях?

А. Акціонерне товариство з виробництва молочної продукції має намір рекламувати її у міському транспорті	
Б. Мешканець багатоквартирного будинку утримає у своїй квартирі породистого собаку, якого вигулює у міському парку.	
В. Громадянка успадкувала дачний будинок	
Г. Мешканка села хоче продати на одному з ринків міста картоплю, капусту, вирощену на власному городі.	
Д. Приватний підприємець у печатці свого підприємства використав зображення герба	

міста.

4. Законодавство України про банки і банківську діяльність.

1. Використовуючи підручник, презентацію, Інтернет – джерела поясніть поняття та заповніть схеми.

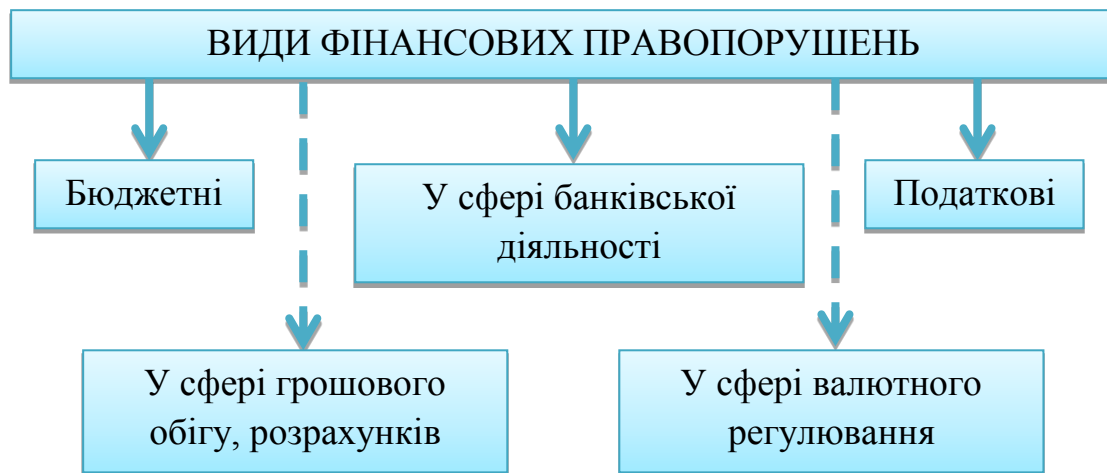
Банк (італ. banco – лава, конторка, стіл мініяйла) – це _____

Іпотека – _____

Кліринг - _____

5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.

1. Розгляньте схему та наведіть приклади фінансових правопорушень.

Приклади _____

2. Розв'яжіть ситуацію.

Громадянин Панченко при поданні щорічної декларації про сукупний дохід у місцеву податкову адміністрацію не вказав зароблені кошти, отримані на підприємстві, на якому він працював за сумісництвом. На вимогу податкової інспекції пояснити такі дії Панченко відповів, що бухгалтерія того підприємства не надала йому довідку про заробітну плату на рік. **Чи буде нести відповідальність Панченко? Відповідь обґрунтуйте. (ст. 164 КЗпАП)**

Перевір себе

1. Питання /відповідь.

Як платники податків отримують «віддачу» від внесених ними податків? _____

Які податки сплачують ваші батьки? _____

2. Питання/відповідь.

Що таке фінансово-правова відповідальність? _____

Порівняйте поняття «податок», «збір», «мито». _____

На яких осіб і за які дії податкові органи мають право накладати адміністративні штрафи, притягати до кримінальної відповідальності? _____

Домашнє завдання:

ТЕМА: ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

План

1. Поняття кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
2. Підстави кримінальної відповідальності.
3. Злочин, поняття та ознаки, види, стадії.
4. Кримінальна відповідальність.
5. Кримінальне покарання та його види.
6. Обставини, що виключають злочинність діяння.
7. Підстави для звільнення від кримінального покарання.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.

1. За Кримінальним кодексом України (розділ I, ст. 1-3) дописати речення.

Кримінальне право – це галузь права, що визначає ...

Джерелом кримінального права є ...

2. Використовуючи зміст Кримінального кодексу України (далі – ККУ) заповнити таблицю.

Кримінальний кодекс України

загальна частина – містить
норми, що визначають:

особлива частина – містить норми,
що визначають відповідальність за злочини:

2. Підстави кримінальної відповідальності.

1. Допишіть речення, користуючись ст.2 ККУ.

1. Підставою кримінальної відповідальності є _____

2. Презумпція невинуватості (ст.62 Конституції України) _____

3. Злочин, поняття та ознаки, види, стадії.

1. Ознайомитесь зі ст. 11-12 ККУ та поясніть поняття, заповніть таблиці.

Злочин – це _____

Ознаки злочину

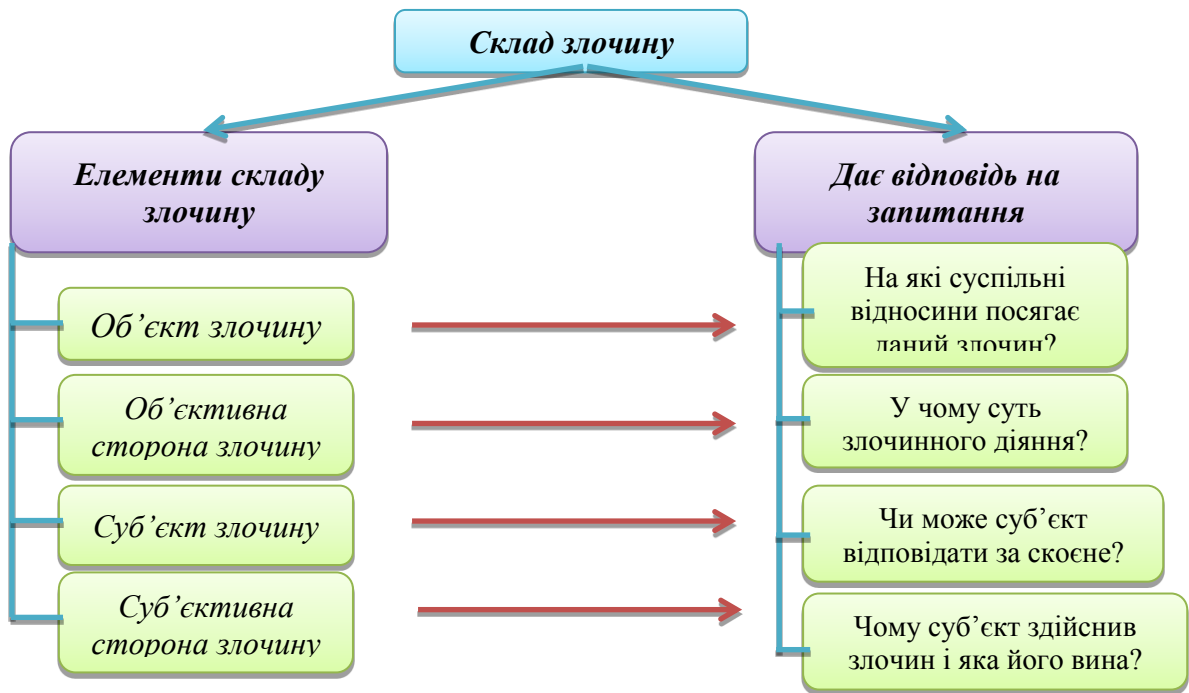

Вина (умисна,
з необережності)

Класифікація злочинів

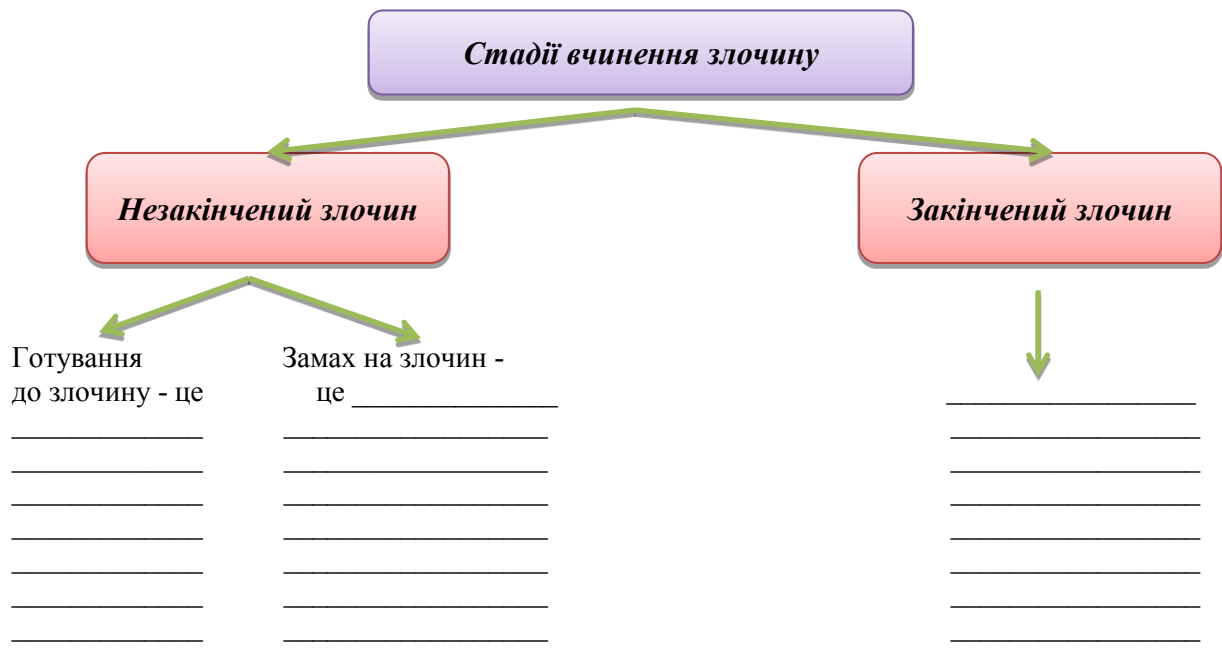
Види	Суть	Приклади (з Особливої частини ККУ)
Невеликої тяжкості		
Середньої тяжкості		
Тяжкі		
Особливо тяжкі		

Склад злочину – сукупність встановлених у кримінальному законі юридичних ознак (об’єктивних і суб’єктивних), що визначають суспільно-небезпечне діяння як злочинне.

2. За ст. 13-17 ККУ вивчити стадії вчинення злочину та закінчити схему.

Стадії вчинення злочину – це етапи підготовки і здійснення умисного злочину.

Для довідки!!!!

Кримінальний кодекс України стаття 15.

Закінчений замах на злочин – якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця, але злочин не було закінчено з причин, які не залежали від її волі.

Незакінчений замах на злочин – якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця.

3. Визначте, чи настане кримінальна відповідальність у кожному з наведених випадків:

А) водій намагався вивезти із заводу автомобільний акумулятор, але був затриманий охороною; _____

Б) П. з метою пограбування зламав замок магазину, але не зміг відкрити додаткові грати; _____

В) юнак зупинив жінку, вимагаючи від неї гроші, але, одержавши сумочку, в якій було небагато грошей, повернув власниці; _____

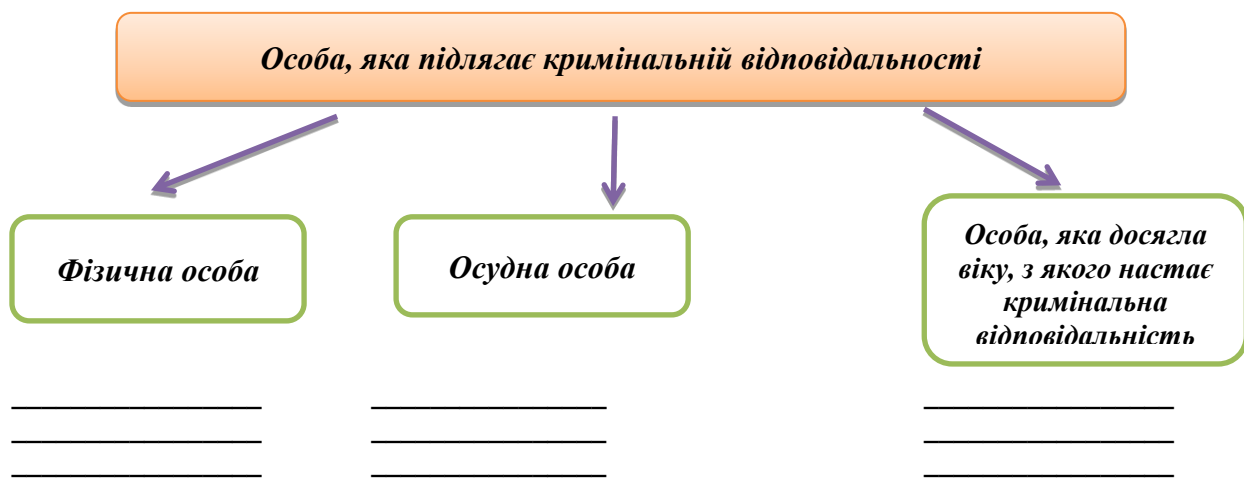
Г) для нападу на касира хлопець придбав пістолет, але, довідавшись про охорону, відмовився від нападу. _____

4. Кримінальна відповідальність.

Важливо!

- Кримінальна відповідальність настає за статтею, що передбачає відповідальність за закінчений злочин.
- Готування до злочину невеликої тяжкості не тягне за собою кримінальної відповідальності.
- Добровільна відмова від доведення злочину до кінця звільняє від кримінальної відповідальності.
- Добровільна відмова від доведення злочину до кінця – це добровільне й остаточне припинення особою попередньої злочинної діяльності при усвідомленні нею можливості її завершення.
- Є можливою тільки на стадіях готування і замаху.

4. За розділом IV ККУ (ст. 18-22) закінчити схему.

5. Ознайомитися з р. VI ККУ (ст. 26-27) і визначити, що таке співучасть і які є види співучасників.

Співучасть – це ...

Співучасниками злочину є:

Виконавець	Організатор	Підбурювач	Пособник

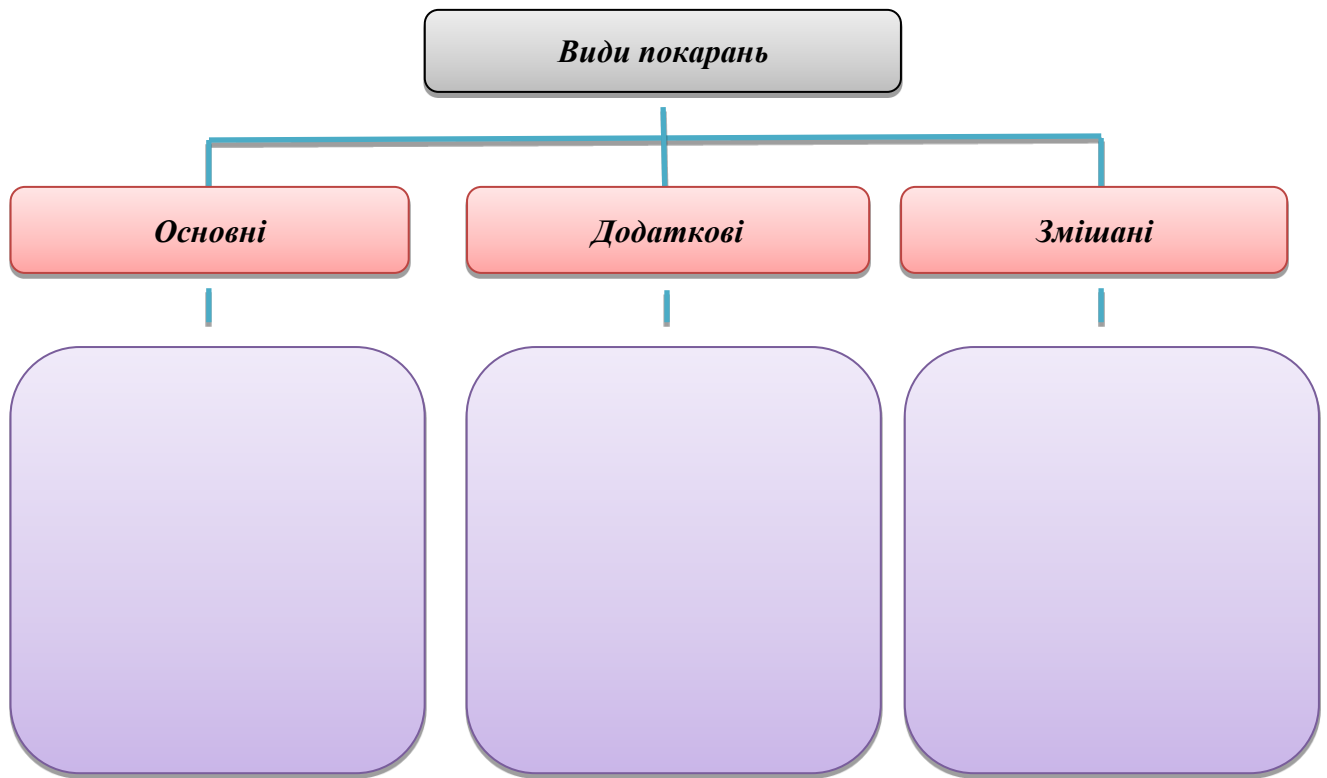
5. Кримінальне покарання та його види.

1. За р. X ККУ (ст. 50-64) записати:

Покарання – це

Мета покарання –

● Заповнити схему «Покарання та його види».

2. Використовуючи ст. 65 ККУ, заповнити пропуски в тексті.

➤ Суд призначає покарання:

- 1) у межах, _____
Особливої частини цього кодексу, що _____
- 2) відповідно до _____
- 3) враховуючи ступінь _____,
особу _____ та обставини, _____.

➤ прочитати та запам'ятати обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання (ст. 66-67 ККУ).

➤ указати, які обставини пом'якшують кримінальне покарання.

1. Вчинення злочину неповнолітнім.
2. Зізнання, щире каяття.
3. Вчинення злочину в стані алкогольного сп'яніння.
4. Вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності.
5. Вчинення злочину жінкою у стані вагітності.
6. Вчинення злочину з використанням воєнного або незвичайного стану.

➤ Визначити, що не входить до переліку обставин, що обтяжують покарання:

- А. Вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою.
- Б. Вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності.
- В. Вчинення злочину загально небезпечним способом.
- Г. Вчинення злочину в стані алкогольного сп'яніння.

6. Обставини, що виключають злочинність діяння.

1. За ст. 19, 36-43 ККУ запам'ятати.

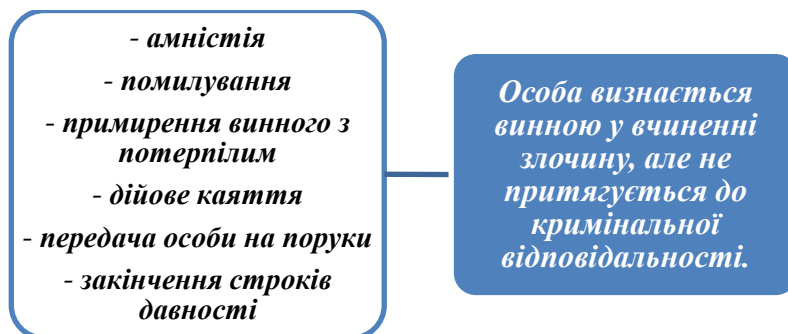
Обставини, що виключають злочинність діяння:

7. Підстави для звільнення від кримінального покарання.

1. За ст. 44-49 ККУ запам'ятати.

Підстави звільнення від кримінальної відповідальності

2. За статтями 86-87 ККУ поясніть різницю між амністією і помилуванням.

Амністія – це _____

Помилування – це _____

Перевір себе

1. **Юридичний тренажер. Вирішіть ситуації.**

1. Народивши в себе вдома доношену дитину, Рудько не надала їй ніякої допомоги. Вона завернула її в простирадло і поклала в шафу, де дитина невдовзі померла внаслідок закриття верхніх дихальних шляхів. Рудько пояснила, що вчинила це через те, що батько дитини не захотів з нею вступити в шлюб. (Ст.135 ККУ) _____

2. В ухвалі суду в справі Тошина зазначено: «Вина Тошина у вчиненні вбивства способом, небезпечним для життя багатьох людей, і злісного хуліганства повністю підтверджена, але у зв'язку з тим, що Тошин визнаний неосудним, кримінальна справа відносно нього підлягає припиненню, а сам Тошин – направленню на примусове лікування».

- **Що таке неосудність?**

- **Які примусові заходи медичного характеру застосовуються до неосудних? (Ст. 19, 92-94 ККУ)**

3. П'яна Коваленко в гастрономії викрала у Мурашко гаманець з грошима. Гаманець лежав на столику біля потерпілої, яка складала в сумку свої покупки.

- **Дайте правову оцінку ситуації.**

- **Які є форми викрадення майна громадян? (Ст. 185-190 ККУ)**

4. Астахов і Лосицький залишилися в тундрі без продуктів харчування, їм загрожувала голодна смерть, оскільки розпочався буран. Розшукавши залишений без охорони склад геологорозвідувальної станції, вони виламали двері, взяли продукти для себе і їзових собак в кількості, яка забезпечувала можливість перечекаати бурю і дістатися до населеного пункту.

- **Як кваліфікувати дії Астахова і Лосицького? (Ст. 39 ККУ)**

5. Громадянин Баранов, знаходячись у нетверезому стані, плавав у річці і, вибившись із сил, почав тонути і кликати людей на допомогу. Його сусіди брати Самаряни спокійно стояли на березі річки і ніякої допомоги не надали, хоч поблизу них знаходився човен, яким вони могли скористатися.

- **Чи є поведінка Самаріних суспільно небезпечною? (Ст. 136 ККУ)**

Домашнє завдання:

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

Тема: Українське кримінальне законодавство. Злочини.

Мета: Вивчити, що таке злочин, кримінальна відповідальність, кримінальне покарання, їх види та зміст; поглибити навички роботи з першоджерелами (законодавством України); розвивати здібності застосування теоретичних знань при вирішенні практичних ситуацій; виховувати правову культуру.

Обладнання: Кримінальний кодекс України, інструктивна картка.

ХІД РОБОТИ

1. Дайте відповіді на запитання.

Що таке кримінальне право?

Що таке злочин? Які його ознаки і склад?

Яка класифікація злочинів вам відома?

Які є стадії вчинення злочину?

Які обставини виключають суспільну небезпечність і протиправність діяння?

Дайте визначення кримінальної відповідальності.

Назвіть особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Назвіть основні види кримінальних покарань.

Перерахуйте обставини, що обтяжують і пом'якшують покарання.

2. Користуючись Кримінальним кодексом України вирішіть практичні ситуації. Відповіді обґрунтуйте відповідними статтями Кримінального кодексу України.

1. Протягом 13 місяців пивоварним заводом випущено різних сортів пива з відступами від вимог стандартів на 200 000 грн. Держторгінспекція неодноразово ставила вимоги про припинення випуску бракованої продукції і застосовувала до заводу економічні санкції. Особами, відповідальними за якість продукції заводу, були директор Коптелов і завідувача лабораторією Кашина. **Дайте правову оцінку. (Ст. 227 ККУ)**_____

_____.

2. Оленюк мав відомості, що у Варченко, яка проживає одна, є багато грошей, що їх вона виграла у лотерею. Він запропонував Іванчуку обікрасти Варченко. Вночі вони через вікно проникли до неї в хату і почали шукати гроші. Коли Варченко прокинулась і закричала, Оленюк двома ударами ножа в шию і груди вбив її. У приміщенні злочинці знайшли лише 580 грн, які й забрали. **Дайте правову оцінку. (Ст. 115, 185, 187 ККУ)**_____

_____.

3. При розлученні подружжя Пелехатих суд вирішив залишити 4-річного сина з матір'ю. Скарги батька про передачу сина йому нічого не змінили. Тоді він під виглядом прогулянки з сином взяв його з дитячого садка і відвіз до своєї матері, де той і жив. Колишня дружина подала заяву на ім'я прокурора про притягнення Пелехатого до відповідальності за ч. 1 ст. 146 КК України. **Дайте правову оцінку. (Ст. 146 ККУ)**_____

_____.

4. Піймавши у своєму саду підлітків Карпуща та Петрунька, які крали яблука, Карповець вирішив їх провчити. Він замкнув їх у холодному льоху, де вони просиділи добу. 12-річний Карпуща захворів на запалення легенів. *Дайте правову оцінку. (Ст. 146 ККУ)*_____

5. Інженер-технолог Федорець на час виконання робіт одержав у цеху ключі від сейфів, де зберігалася платина та обладнання, зроблене з платини. Скориставшись цим, він узяв собі з сейфа злинок платини вагою 234,3 г. При спробі продати платину Федорця було затримано. *Дайте правову оцінку. (Ст. 185 ККУ)*_____

6. Осипов вкрав на заводі три електромотори, перекинув їх через огорожу. Після роботи він запропонував своєму товаришу Авдійчукові допомогти йому перенести мотори додому. По дорозі вони зустріли ще одного свого приятеля Дашкова і запропонували приєднатися до них. Через 10 хвилин їх затримали. *Визначте ознаки та склад злочину. Вкажіть наслідки для кожного. (Ст. 185 ККУ)*_____

7. Бригада монтажників міняла опори контактної мережі на залізниці. За інструкцією про це слід було доповісти черговому диспетчеру. Не зробивши цього, прораб дільниці Єнченко дав вказівку зростити дроти і закріпити їх на опорах до ізоляторів. З'єднуючи дроти без гумових рукавиць, яких не виявилось в бригаді, монтер Магдика був смертельно уражений струмом. *Дайте правову оцінку. (Ст. 272 ККУ)*_____

8. У відповідь на справедливе зауваження Лютенко, що Кобченко п'яний, той зайшов до Лютенко у двір, почав штовхати її, кілька разів ударив рукою, а потім витяг з кишені ножа, розкрив лезо і погрожував ним. Захищаючись, Лютенко схопилася рукою за лезо, одержавши легке тілесне ушкодження з короточасним розладом здоров'я. *Дайте правову оцінку. (Ст. 125, 272 ККУ)*_____

9. Тарасенко на базарі купив у раніше незнайомого йому Маринкевича 1,5 кг висушеної макової соломи, приніс додому і сховав, щоб пізніше перепродати. Маринкевич взяв макову солому на полі державного господарства як пожнивні залишки після збирання врожаю маку. *Дайте правову оцінку. (Ст. 307, 312 ККУ)*_____

3. *Прочитайте правові ситуації та визначте ті, де виникнуть кримінально – правові відносини.*

1) З пробойни танкера, що утворилася внаслідок зіткнення з іншим танкером, у море вилилось 150 тонн палива. _____

2) Під час сварки 13 – річний Сергій вдарив 15 – річного Ігоря, від чого останній впав і отримав _____

струс мозку. _____

3) Водій легкового автомобіля сів за кермо у нетверезому стані, внаслідок чого збив пішохода, який помер на місці пригод. _____

4) Василь не прибув до військового комісаріату за повісткою з поважних причин. _____

5) Терористи захопили культурний центр у великому місті. _____

4. Проаналізуйте ситуацію і назвіть елементи складу злочину.

Віталій зростав без батьків. Коли йому знадобилися гроші, він зірвав золотого ланцюжка у жінки на одній з вулиць міста й на наступний день продав своїй знайомій дівчині.

Об'єкт _____

Суб'єкт _____

Об'єктивна сторона _____

Суб'єктивна сторона _____

Після виконання практичної роботи студент повинен:

Знати: що таке злочин, кримінальне покарання, мету покарання, види та зміст;

Вміти: користуватися Кримінальним кодексом України, застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних ситуацій.

Домашнє завдання: _____

ТЕМА: ОСНОВИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План

1. Поняття правоохоронного органу.
2. Органи прокуратури в Україні.
3. Національна поліція України.
4. Служба безпеки України.
5. Нотаріат.
6. Адвокатура.
7. Судова система.
8. Органи юстиції.
9. Система органів податкової служби України.

Послідовність вивчення теми.

1. Поняття правоохоронного органу.

1. Пояснити поняття.

Правоохоронні органи – це _____

_____.

2. Органи прокуратури в Україні.

1. Пояснити поняття.

Прокуратура України _____

_____.

2. Користуючись посібником, напишіть функції прокуратури: _____

_____.

3. Національна поліція України.

1. Пояснити поняття.

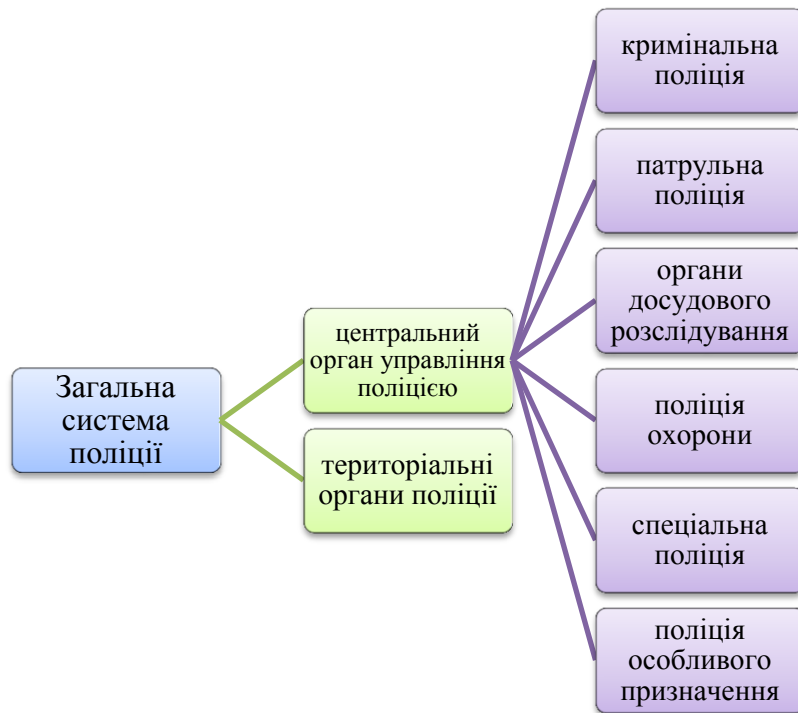
Національна поліція України – це _____

_____.

2. Користуючись статтею 2 Закону України «Про Національну поліцію», выпишіть основні завдання поліції.

_____.

3. Згідно Закону України «Про Національну поліцію»:

4. Служба безпеки України.

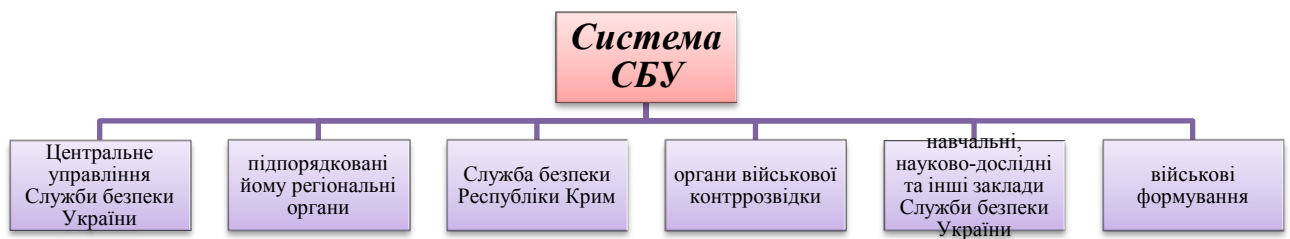
1. Поясніть поняття.

Служба безпеки України - _____

2. Користуючись статтею 2 Закону України «Про Службу безпеки України», продовжіть речення.

На Службу безпеки України покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист: _____

3. Згідно Закону України «Про Службу безпеки України»:

5. Нотаріат.

1. Поясніть поняття.

Нотаріат в Україні – це _____

2. Користуючись статтею 3 Закону України «Про нотаріат», дайте визначення поняттю та відповідь на питання.

Нотаріус – це _____

3. Користуючись статтями 4 і 5 Закону України «Про нотаріат» заповніть таблицю.

Нотаріус має право	Нотаріус зобов'язаний

4. Користуючись статтею 34 Закону України «Про нотаріат» дайте відповіді на запитання.
Які нотаріальні дії вчиняють нотаріуси? _____

6. Адвокатура.

1. Поясніть поняття.

Адвокатура України – це _____

Адвокат – це _____

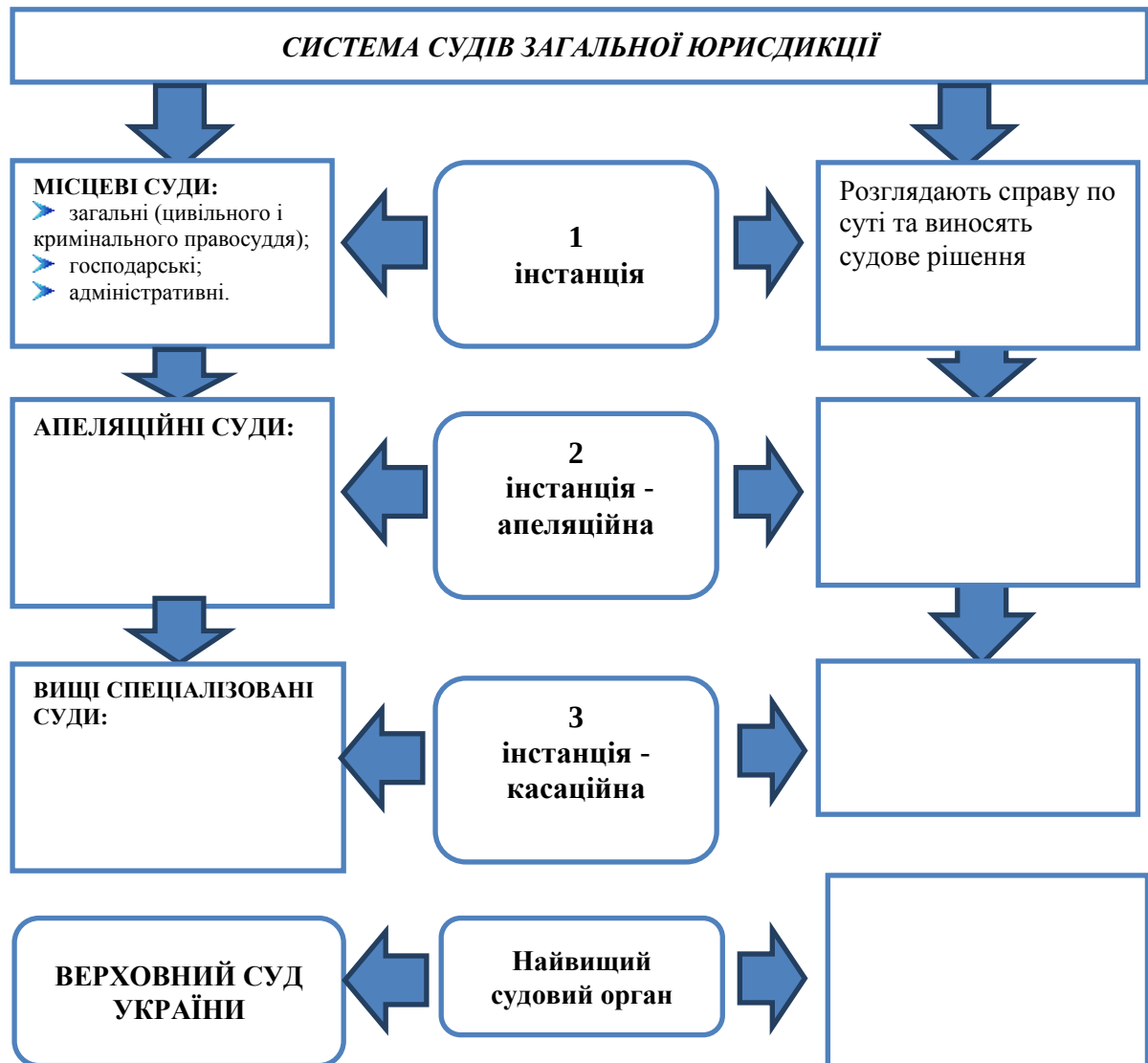
Адвокатська діяльність – це _____

2. Користуючись статтями 20, 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», заповніть таблицю.

Адвокат має право	Адвокат зобов'язаний	Адвокату забороняється

7. Судова система.

1. Користуючись Законом України «Про судоустрій і статус суддів», а саме розділом II (ст.17-47) заповніть схему за прикладом.

8. Органи юстиції.

1. Пояснити поняття.

Органи юстиції – це _____

_____.

9. Система органів податкової служби України.

1. Пояснити поняття.

Державна фіскальна служба України _____

_____.

Податкова міліція - це _____

_____.

Перевір себе

1. Юридичні пазли.

1. Визначте, який суд повинен розглядати ці справи.

1) Прийшовши з роботи, чоловік виявив двері квартири зламаними, а частину речей – викраденими, поліція невдовзі знайшла та затримала крадія.

_____.

2) Громадянин купив комп'ютер, але він за тиждень вийшов з ладу. Магазин відмовився здійснити безкоштовний ремонт техніки на вимогу покупця.

_____.

3) 54 народних депутати України подали клопотання про тлумачення Закону України «Про освіту».

_____.

4) Сільська рада відмовила громадянину в отриманні земельної ділянки для ведення особистого підсобного господарства, громадянин з цим не погоджується.

_____.

5) Громадянин втратив заощадження внаслідок банкрутства банку, де він зберігав свої кошти.

_____.

2. Юридичний тренажер. Вирішіть ситуацію.

1. Громадянин Антоненко був незадоволений судовим рішенням, постановленим Шевченківським районним судом м. Києва у справі про визнання його спадкоємцем. Суди апеляційної та касаційної інстанцій рішення місцевого суду залишили в силі. Тоді Антоненко звернувся до Конституційного Суду України з конституційним зверненням, оскільки вважав, що оскаржуване судове рішення порушує його конституційні права. **Чи зобов'язаний Конституційний Суд України розглянути таке конституційне подання? Якими мають бути дії Конституційного Суду України?**

_____.

2. Громадянин Зубач, 1964 року народження, закінчивши юридичний факультет у 1986 р., поступив в аспірантуру, по спливу 3-х років навчання захистив кандидатську дисертацію і виїхав до однієї з європейських країн на роботу. Повернувшись в Україну у 1995 р., протягом 10 років працював доцентом кафедри цивільного права одного з вищих учбових закладів м Києва. У 2005 р. був рекомендований кандидатом на посаду судді Конституційного Суду України. **Чи відповідає громадянин Зубач вимогам, що пред'являються до особи, яка може бути суддею КСУ?**

_____.

Домашнє завдання:

_____.